

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU13

Handelspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om handel med sälprodukter. Enligt utskottet bör regeringen driva frågan om att få undantag från eller helt häva förbudet mot handel med sälprodukter.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden bl.a. med hänvisning till den förda politiken och pågående arbete. Motionsyrkandena rör internationell handel, EU:s inre marknad, handels- och investeringsfrämjande och hållbart företagande.

I betänkandet finns 44 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Utskottets överväganden	10
Internationell handel	10
Motionerna	10
Bakgrund och pågående arbete	15
Tidigare riksdagsbehandling	26
Utskottets ställningstagande	27
EU:s inre marknad	35
Motionerna	35
Bakgrund och pågående arbete	36
Tidigare riksdagsbehandling	43
Utskottets ställningstagande	43
Handels- och investeringsfrämjande	46
Motionerna	46
Bakgrund och pågående arbete	49
Tidigare riksdagsbehandling	55
Utskottets ställningstagande	55
Hållbart företagande	61
Motionerna	61
Bakgrund och pågående arbete	62
Tidigare riksdagsbehandling	65
Utskottets ställningstagande	65
Reservationer	67
1. Inriktningen för svensk handelspolitik, punkt 1 (S)	67
2. Inriktningen för svensk handelspolitik, punkt 1 (V)	68
3. Inriktningen för svensk handelspolitik, punkt 1 (MP)	69
4. Handel och konkurrensförhållanden, punkt 2 (SD)	70
5. Fler frihandelsavtal, punkt 3 (S, C)	70
6. Fler frihandelsavtal, punkt 3 – motiveringen (V)	71
7. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (S)	72
8. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (SD)	72
9. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (V)	73
10. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (MP)	74
11. Sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal, punkt 5 (S, V)	75
12. Handel med klimatsmarta varor och tjänster, punkt 6 (S, C)	75
13. Övrigt om utformning av handelsavtal, punkt 7 (SD)	76
14. Övrigt om utformning av handelsavtal, punkt 7 (V)	77
15. Reformering av Världshandelsorganisationen, punkt 8 (S)	77
16. Reformering av Världshandelsorganisationen, punkt 8 (SD)	78
17. Reformering av Världshandelsorganisationen, punkt 8 (C)	79
18. Handelsrelationer med vissa länder och regioner, punkt 9 (S)	80
19. Handelsrelationer med vissa länder och regioner, punkt 9 (SD)	81
20. Handelsrelationer med vissa länder och regioner, punkt 9 (V)	83
21. Handel med sälprodukter, punkt 10 (V, MP)	84

22. Gränsjusteringsmekanism för koldioxid, punkt 11 (C).....	85
23. Frågor om den fria rörligheten för vissa varor, punkt 12 (SD)	86
24. Frågor om den fria rörligheten för vissa varor, punkt 12 (V)	87
25. Den inre marknadens funktion, punkt 13 (S).....	88
26. Den inre marknadens funktion, punkt 13 (SD).....	88
27. Den inre marknadens funktion, punkt 13 (C)	89
28. Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 14 (S).....	90
29. Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 14 (SD)	91
30. Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag, punkt 15 (S).....	92
31. Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag, punkt 15 (C)	93
32. Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher, punkt 16 (SD)	94
33. Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher, punkt 16 (C).....	95
34. Team Swedens förutsättningar, punkt 17 (S).....	95
35. Business Swedens verksamhetsinriktning, punkt 18 (S)	96
36. Business Swedens verksamhetsinriktning, punkt 18 (SD).....	97
37. Övrigt om exportfrämjande åtgärder, punkt 19 (SD).....	98
38. Övrigt om exportfrämjande åtgärder, punkt 19 (V).....	99
39. Utländska direktinvesteringar, punkt 20 (S)	100
40. Utländska direktinvesteringar, punkt 20 (SD)	101
41. Utländska direktinvesteringar, punkt 20 (C).....	102
42. Hållbart företagande, punkt 21 (V).....	102
43. Hållbart företagande, punkt 21 (C).....	104
44. Hållbart företagande, punkt 21 (MP).....	104
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	106
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	106

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Internationell handel

1. Inriktningen för svensk handelspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 18–21,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1,

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2, 3 och 5 samt

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 22.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (MP)

2. Handel och konkurrensförhållanden

Riksdagen avslår motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del.

Reservation 4 (SD)

3. Fler frihandelsavtal

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 21 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 5 (S, C)

Reservation 6 (V) – motiveringen

4. Hållbarhetskrav i handelsavtal

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 9,

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 2 och 26,

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16 samt

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (MP)

5. Sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 19 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 17.

Reservation 11 (S, V)

6. Handel med klimatsmarta varor och tjänster

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 4 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 4 och 6.

Reservation 12 (S, C)

7. Övrigt om utformning av handelsavtal

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7, 8 och 10 samt

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 16 och 20.

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (V)

8. Reformering av Världshandelsorganisationen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19,

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 22 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (C)

9. Handelsrelationer med vissa länder och regioner

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 11–14, 16, 17 och 24,

2023/24:484 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 13,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 10–12 och 14,

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:2570 av Mathias Tegnér m.fl. (S) och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 11 och 14.

Reservation 18 (S)

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (V)

10. Handel med sälprodukter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 22,

2023/24:511 av Alexandra Anstrell (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2536 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12.

Reservation 21 (V, MP)

11. Gränsjusteringsmekanism för koldioxid

Riksdagen avslår motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 3.

*Reservation 22 (C)**EU:s inre marknad***12. Frågor om den fria rörligheten för vissa varor**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:414 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 71,

2023/24:418 av Tobias Andersson m.fl. (SD) och

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 23 och 25.

*Reservation 23 (SD)**Reservation 24 (V)***13. Den inre marknadens funktion**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:694 av Marie Nicholson (M),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 8,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 26,

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 23 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 10.

*Reservation 25 (S)**Reservation 26 (SD)**Reservation 27 (C)**Handels- och investeringsfrämjande***14. Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2 i denna del, 4 och 5 samt

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 18, 21 och 22.

*Reservation 28 (S)**Reservation 29 (SD)***15. Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 24 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 20.

*Reservation 30 (S)**Reservation 31 (C)***16. Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 4,
2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6,
2023/24:570 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 32 (SD)

Reservation 33 (C)

17. Team Swedens förutsättningar

Riksdagen avslår motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 19.

Reservation 34 (S)

18. Business Swedens verksamhetsinriktning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 23,

2023/24:476 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 30,

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 18,

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11.

Reservation 35 (S)

Reservation 36 (SD)

19. Övrigt om exportfrämjande åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 20–22,

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 21 och 22
samt

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35.

Reservation 37 (SD)

Reservation 38 (V)

20. Utländska direktinvesteringar

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15,

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 25 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 23.

Reservation 39 (S)

Reservation 40 (SD)

Reservation 41 (C)

Hållbart företagande

21. Hållbart företagande

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:893 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 7,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22,
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 4–6 och 15,
2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25,
2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 112 och
2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 20.

Reservation 42 (V)

Reservation 43 (C)

Reservation 44 (MP)

Stockholm den 21 mars 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Jessica Stegrud (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Elin Söderberg (MP), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Aida Birinxhiku (S), Lorena Delgado Varas (V), Lili André (KD), Rickard Nordin (C), Anna af Sillén (M) och Anette Rangdag (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 102 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24 som rör olika handelspolitiska frågor.

I bilagan finns en förteckning över de behandlade förslagen.

Utskottets överväganden

Internationell handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen. Enligt utskottet bör regeringen driva frågan om att få undantag från eller helt häva förbudet mot handel med sälprodukter. Riksdagen bifaller därmed flera motionsyrkanden om handel med sälprodukter. Riksdagen avslår motioner som rör inriktningen för svensk handelspolitik, handel och konkurrensförhållanden, fler frihandelsavtal, hållbarhetskrav i handelsavtal, övrigt om utformningen av handelsavtal, sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal, en reformering av WTO, handelsrelationer med vissa länder och regioner, handel med klimatsmarta varor och tjänster samt en gränsjusteringsmekanism för koldioxid. Utskottet hänvisar främst till den förda politiken och pågående arbete.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (MP), 4 (SD) och 5 (S, C), motivreservation 6 (V) och reservation 7 (S), 8 (SD), 9 (V), 10 (MP), 11 (S, V), 12 (S, C), 13 (SD), 14 (V), 15 (S), 16 (SD), 17 (C), 18 (S), 19 (SD), 20 (V), 21 (V, MP) och 22 (C).

Motionerna

Inriktningen för svensk handelspolitik

I partimotion 2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 18 anförs att alla handelsrelationer som Sverige medverkar i ska ta hänsyn till miljö, klimat och mänskliga rättigheter. I yrkande 19 anförs att Sverige ska vara ett föregångsland för fri, rättvis och hållbar handel. Motionärerna framhåller vidare i yrkande 20 att handelspolitiken ska vara omställningsdrivande och i yrkande 21 att Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik bör innehålla skarpa krav och villkor för att driva på det globala klimatarbetet.

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att Sverige ska stå upp för en handelspolitik som värnar såväl miljö, klimat och social trygghet som arbetstagares rättigheter, hälsa och djurvälstånd. I yrkande 3 anförs vidare att Sverige ska stå upp för en handelspolitik som bidrar till att uppfylla Agenda 2030 och Parisavtalet och nå de globala målen för hållbar utveckling. I yrkande 5 anförs att Sverige bör verka för att investeringar i klimatvänlig teknik underlättas.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 anförs att det överordnade målet för svensk handelspolitik bör vara

att bidra till minskade klyftor inom och mellan länder samt ökad jämställdhet och hållbar utveckling.

Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anför i motion 2023/24:2699 yrkande 22 att Sveriges och EU:s handelspolitik bör innehålla skarpare krav och villkor för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald, främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka djurskyddet och minska de globala klyftorna.

Handel och konkurrensförhållanden

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för en sund handel och en icke snedvridande konkurrens såväl nationellt som globalt. I motionen framhålls t.ex. att stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer inte ska agera protektionistiskt och ge marknadsstöd och snedvridande subventioner till sin egen industri.

Fler frihandelsavtal

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att fler frihandelsavtal ingås och att pågående förhandlingar om frihandelsavtal slutförs.

I kommittémotion 2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att få till stånd fler frihandelsavtal.

Hållbarhetskrav i handelsavtal

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) anføres att Sverige bör verka för att frihandelsavtal ska innehålla vissa krav. I yrkande 15 framhålls att avtalen bör innehålla sociala krav, vilket bl.a. handlar om att värna social trygghet, hälsa och arbetstagares rättigheter. I yrkande 16 anføres att avtalen även bör innehålla krav som värnar miljö, klimat och djurvälstånd.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att sociala krav i handelsavtal inte bör utformas så att de är ultimativa.

I kommittémotion 2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4 anføres att Sverige som medlem i EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att EU ska ställa krav på efterlevnad av Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal. I yrkande 26 framförs vidare att regeringen bör arbeta för att handelsavtalen ska ha minst samma krav på djurskydd för tredje länder som finns i lagstiftningen på EU-nivå.

Janine Alm Ericson m.fl. (MP) framhåller i motion 2023/24:2699 yrkande 23 att EU:s handelsavtal bör omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna och bearbeta råvaror så att det gynnar en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling lokalt.

Sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om att utveckla hållbarhetskapiteln i frihandelsavtal och koppla dem till sanktionsmöjligheter.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 19 anförs att regeringen bör verka för att kapitlen om hållbarhet i de handelsavtal som EU ingår med andra länder ska slå fast sanktioner om parterna inte håller sina åtaganden.

Handel med klimatsmarta varor och tjänster

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 anförs att Sverige ska verka för att internationella hinder för klimatsmarta varor och produkter tas bort. I motionens yrkande 6 anförs vidare att Sverige bör verka för att främja spridningen av klimatvänlig teknik.

I kommittémotion 2023/24:2453 anför Rickard Nordin m.fl. (C) i yrkande 4 att Sverige bör verka för ett avskaffande av internationella handelshinder för klimatsmarta varor och tjänster för att främja spridningen av klimatvänlig teknik över gränserna.

Övrigt om utformning av handelsavtal

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att handelsavtal i första hand bör prioritera en real tillväxt för den svenska ekonomin, och i yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att motverka icke-tariffära handelshinder i handelsavtal. Enligt yrkande 10 bör regeringen också verka för att s.k. återtagandeklausuler ska finnas med i handelsavtalen.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 16 anförs att regeringen bör verka för att handels- och investeringsavtal inte ska innehålla s.k. ISDS-klausuler eller liknande. I yrkande 20 förordas vidare ett tillkännagivande om att Sverige i internationella klimatförhandlingar och andra forum verkar för att miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som bidrar till klimatomställningen ges liknande undantag som de i Tripsavtalet när det gäller livsbesparande mediciner.

Reformering av Världshandelsorganisationen

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 förordas ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att stärka och modernisera Världshandelsorganisationen (WTO).

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 18 anförs att Sverige bör verka för att Kina inte ska ha orättvisa fördelar inom WTO-systemet och i yrkande 19 att Sverige ska verka för att WTO:s relation till näringslivet stärks.

I kommittémotion 2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 22 anförs att ett globalt avtal om sänkta och borttagna tullar på miljö- och klimatteknik behöver vara högsta prioritet för ett reformerat WTO.

Handelsrelationer med vissa länder och regioner

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11 anförs att det behövs ett fortsatt stärkt stöd till Ukraina på handelsområdet. Det handlar om att EU bör fortsätta att stödja Ukraina i form av såväl tillfälliga tulllätnader som fortsatt fördjupat samarbete inom ramen för existerande avtal. I yrkande 14 framhåller motionärerna vidare att Sverige bör verka för att EU närmar sig länderna runt Stilla havet genom att ansluta sig till frihandelsavtalet Comprehensive and Progressive Agreement for the Trans-Pacific Partnership (CPTPP).

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) föreslås flera tillkännagivanden som rör handelsrelationerna med länder utanför EU. I yrkande 11 förordas ett handelsavtal mellan EU och USA. Motionärerna anför att de är positiva till ett initialt grundläggande handelsavtal mellan EU och USA om minsta gemensamma nämnare, för att sedan inkludera fler områden och detaljer. I motionen föreslås vidare i yrkande 12 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för en ratificering av Mercosuravtalet och i yrkande 13 att regeringen inom ramen för EU-samarbetet ska verka för ett frihandelsavtal med Taiwan. I motionen anförs även att Kina i de multilaterala organisationerna agerar mot andra länder genom bl.a. hot och repressalier. I yrkande 14 föreslås därför ett tillkännagivande om att Sverige inom ramarna för multilaterala samarbeten ska stå upp mot den kinesiska regimen. I yrkande 16 förordar motionärerna att regeringen ska verka för att Kina, efter en potentiell ratificering av det övergripande investeringsavtalet mellan EU och Kina (Comprehensive Agreement on Investment, CAI), upprätthåller sin del av avtalet och att europeiska intressen värnas. Motionärerna föreslår vidare i yrkande 17 ett tillkännagivande om att Sverige måste fortsätta att verka för goda handelsrelationer med Storbritannien, oaktat dess relation till EU. I yrkande 24 förordas till sist ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda hur Sverige kan identifiera och undanröja gränshinderproblem i Norden. I motionen anförs att pandemin har gjort det extra viktigt att verka för att överbrygga gränshinder mellan de nordiska länderna för att möjliggöra en utökad handel länderna emellan.

I kommittémotion 2023/24:484 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 13 förordas ett tillkännagivande om att påskynda etableringen av ett frihandelsavtal mellan EU och Indien.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 10 anförs att den svenska regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosurländerna och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar. I yrkande 11 förespråkas att den svenska regeringen verkar för att även stoppa handelsavtalet med Chile och kräver bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar med fokus på rätten till vatten och urfolks rättigheter. I yrkande 12 framhålls att den svenska regeringen också bör verka för att stoppa handelsavtalet med Kina och kräva bindande klimat-, miljö- och människorättsåtaganden med fokus på minoriteters och urfolks rättigheter för fortsatta förhandlingar. Motionärerna anför vidare i yrkande 14 att Sverige bör säga nej till EU:s handels- och fiskeavtal med Marocko som innefattar det ockuperade Västsahara så länge det inte godkänts av Västsaharas legitima representant Polisario.

Markus Wiechel m.fl. (SD) anför i motion 2023/24:2519 yrkande 2 att Sverige inom ramen för EU-samarbetet bör verka för ett frihandelsavtal med Taiwan.

Mathias Tegnér m.fl. (S) anför i motion 2023/24:2570 att de svenska handelsrelationerna med länder i Sydostasien bör ses över i ljuset av utvecklingen i Kina. Motionärerna skriver bl.a. att Sverige bör prioritera upp handelsrelationer med många länder i Sydostasien och inte avstå från handel på grund av rädsla för reaktioner från Kina.

Handel med sälprodukter

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12 anförs att Sverige ska verka för att få undantag från eller helt häva EU-förbudet mot handel med sälprodukter.

I kommittémotion 2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 22 anförs att regeringen bör verka inom EU för att upphäva förbudet mot försäljning av produkter från säl.

Markus Wiechel m.fl. (SD) anför i motion 2023/24:2536 yrkande 3 att man bör utreda möjligheten till undantag inom EU för att möjliggöra försäljning av sälprodukter.

Alexandra Anstrell (M) skriver i motion 2023/24:511 yrkande 1 att Sverige inom EU bör driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter. I motionens yrkande 2 anförs vidare att Sverige också skyndsamt bör driva frågan om att få ett tillstånd i EU för handel med sälprodukter.

Gränsjusteringsmekanism för koldioxid

I kommittémotion 2023/24:2453 anför Rickard Nordin m.fl. (C) i yrkande 3 att Sverige bör vara pådrivande för att EU inför klimattullar som minskar risken för koldioxidläckage, främjar rättvis konkurrens och stärker ambitionerna i fråga om utsläppsminskningar såväl i EU som internationellt.

Bakgrund och pågående arbete

Mål för Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 24) föreslog regeringen att det mål för området Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande som riksdagen tidigare hade fattat beslut om (prop. 2020/21:1 utg.omr. 24, bet. 2020/21:NU1, rskr. 2020/21:144) skulle upphöra att gälla. Samtidigt föreslog regeringen att det nya målet för området ska vara en fri, hållbar och regelbaserad internationell handel, en välfungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige. Regeringen anförde att den vill främja en fri, hållbar och regelbaserad världshandel. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till ett nytt mål och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2022/23:NU1, rskr. 2022/23:98). En annan uppfattning uttrycktes i en reservation av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Regeringens inriktning av Sveriges politik för internationell handel

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24) anför regeringen att Sverige ska vara en tydlig röst för fri och regelbaserad handel som är förutsättningen för en stark ekonomi och för välfärd och konkurrenskraft. Regeringen uppger att den bl.a. avser att agera för att EU ska förhandla om och ingå fler strategiskt viktiga, hållbara frihandelsavtal med andra länder och regioner, minska riskerna i strategiska beroenden samt bygga resiliens i en mer osäker omvärld. Vikten av partnerskap med andra länder ökar också med anledning av den komplicerade geopolitiska utvecklingen. I detta arbete ska WTO ha en grundläggande roll. Sverige driver även på för att ta bort handelshinder generellt och stärka det internationella samarbetet på det digitala området, detta mot bakgrund av att det i takt med de förändringar som sker i omvärlden blir allt viktigare för företag att agera med hela världen som marknad. Sveriges ekonomi, välfärd och egna gröna omställning är också beroende av internationell handel för att få tillgång till kritiska råvaror, en mer effektiv produktion, ett bättre utbud och lägre priser. Trots att tjänster blir allt viktigare för global handel och svensk ekonomi finns det ytterligare potential, såväl globalt som när det gäller EU. Importen är viktig för tillgången till insatsvaror till konkurrensmässiga priser, vilket i sin tur ger förutsättningar för export och ökad konkurrenskraft. En ökad specialisering där företag inriktar sig på olika delar av produktionsprocessen innebär att handel med insatsvaror har blivit viktigare och processer alltmer fragmenterade och utspridda över världen. Regeringen prioriterar därför inte bara möjligheterna att exportera utan också att importera på ett effektivt sätt för att stärka näringslivets lokala och regionala konkurrenskraft.

Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft

Inledning

I november 2023 beslutade regeringen om en ny utrikeshandelsstrategi – Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft (UD2023/01758). Med strategin avser regeringen att ge svenska företag bästa möjliga förutsättningar att hantera framväxande utmaningar och ta vara på de affärsmöjligheter som uppstår genom den gröna och digitala omställningen. Den nya utrikeshandelsstrategin har tre övergripande mål:

- Sveriges konkurrenskraft ska stärkas och förutsättningar för handel, investeringar och innovation förbättras.
- Svenska företag ska öka sin export och närvaro på internationella marknader.
- Sveriges ställning som prioriterad partner för grön och digital omställning globalt ska stärkas.

Utrikeshandelsstrategin ska ange ramarna för styrningen av relevanta myndigheter och främjandeaktörer på området. Sveriges utlandsmyndigheter och Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) och dess utlandskontor liksom företagets förmåga till innovation, utveckling och försäljning kommer enligt regeringen att spela en viktig roll för att uppnå de mål som anges i strategin.

I strategin uttrycks en ambition att dess övergripande mål ska ha uppnåtts 2030. Strategin innehåller även ett antal delmål bl.a. för att möjliggöra löpande uppföljning. Genomförandet av strategin är ett löpande arbete som kommer att pågå under resten av valperioden. En utvärdering ska enligt strategin göras 2026 för att belysa statusen för mål och delmål samt vad som återstår att göra. Regeringen anger bl.a. att ansvaret för genomförandet och uppföljningen av strategiarbetet och samarbetet mellan regeringen, myndigheter och berörda aktörer ska tydliggöras. Även en årlig återkoppling ska ske av hur svenska företag och branschorganisationer ser på regeringens och myndigheternas genomförande av strategin, inklusive vilka effekter och vilket mervärde de olika insatserna har haft. Återkopplingen från näringslivet ska bidra till att säkerställa kontinuerligt lärande för alla aktörer inom Team Sweden och kan ligga till grund för justering av genomförandet av insatser för största möjliga effekt. Vidare ska en oberoende resultatutvärdering genomföras 2026. Syftet med denna är att klarlägga i vilken utsträckning förväntade resultat har uppnåtts, om genomförandet har varit ändamålsenligt och kostnadseffektivt samt om styrningen och finansieringen har varit adekvat.

Delmål som rör internationell handel

När det gäller området för internationell handel finns flera delmål uppställda i strategin. Bland dessa kan nämnas följande:

- Det regelbaserade handelssystemet med WTO som grund ska värnas och utvecklas. Tongivande ekonomier ska följa de gemensamma reglerna i WTO. Ett fullt fungerande tvistlösningssystem ska återupprättas. Fler avtal ska slutas mellan länder som vill nå längre i en särskild fråga, t.ex. moderna e-handelsregler på global nivå. WTO:s regelverk ska vara ambitiöst avseende klimat- och hållbarhetsaspekter.
- Nya frihandelsavtal, inte minst med strategiska partnerländer, men också med utvecklingsländer ska förhandlas fram av EU och det ska säkerställas att redan ingångna frihandelsavtal ratificeras och genomförs. EU:s frihandelsavtal ska vara ambitiösa i fråga om marknadstillträde i bred bemärkelse (inklusive upphandling) och särskilt för produkter med låg klimatpåverkan och positiva aspekter för hållbar utveckling. Svenska bilaterala investeringsskyddsavtal ska ses över och vid behov moderniseras för att därigenom långsiktigt stärka förutsättningarna för investeringar globalt och i Sverige.
- Sverige ska verka för förenkling, effektivisering och digitalisering av tullprocedurer och färre handelshinder i form av regelverk och tullar på insatsvaror vid import, särskilt beträffande produkter med låg klimatpåverkan och positiva hållbarhetsaspekter.

WTO

Allmänt om WTO

Världshandelsorganisationen (WTO) är en internationell organisation med uppgift att administrera och övervaka olika internationella avtal om världshandeln och handelspolitiken. WTO bildades 1995 sedan Uruguayrundan avslutats och tog då över rollen från det allmänna tull- och handelsavtalet (Gatt) som ett institutionellt forum för de olika regelverk som utgör det multilaterala handelssystemet. WTO består av dels multilaterala avtal som omfattar samtliga medlemsländer, dels plurilaterala avtal som omfattar ett begränsat antal medlemsländer. WTO har tre huvudavtal:

- Gatt, som innehåller det multilaterala regelsystemet för handeln med varor
- Gats, som reglerar tjänstehandel
- Trips, som behandlar det immaterialrättsliga skyddet på områden som upphovsrätt, varumärken, patent, mönster, kretsmönster och geografiska ursprungsbezeichnungar.

WTO har för närvarande 164 medlemsländer. Sverige ingår i WTO både som land och genom EU. Det högsta beslutande organet i WTO är den s.k. ministerkonferensen som vanligtvis möts vartannat år och fattar beslut om riktlinjerna för samarbetet. Däremellan träffas regelbundet WTO:s högsta beslutande organ i Genève. Det högsta beslutande organet mellan ministerkonferenserna är det allmänna rådet där representanter för samtliga medlemsländer och rådet har befogenhet att agera i kraft av ministerkonferensen.

WTO är en medlemsdriven organisation, vilket innebär att det är medlemsländerna som bestämmer dagordningen och fattar alla beslut. Det är även medlemsländerna som bereder alla frågor i olika tekniska kommittéer och arbetsgrupper. WTO har ett sekretariat med ca 600 anställda och leds av en generaldirektör som utses av ministerkonferensen. WTO:s nuvarande generaldirektör är Ngozi Okonjo-Iweala.

WTO:s ministerkonferens 2024

WTO:s 13:e ministerkonferens hölls den 26 februari–1 mars 2024 i Abu Dhabi. Vid ministerkonferensen uppnåddes bl.a. följande:

- En förlängning av det s.k. e-handelsmoratoriet till nästa ministerkonferens. Därmed upprätthålls tullfri handel med onlinetjänster, inbegripet appar, spel och programvara, samt digitalt överfört innehåll såsom musik, video och andra digitala filer. Kommissionen uppger på sin webbplats att EU investerat betydande tid och politiska insatser för att bygga upp en koalition som stödde denna utvidgning, vilket kommer att bidra till ytterligare utveckling av en redan blomstrande global handel med digitala tjänster. E-handelsmoratoriet har funnits sedan 1998 och är avgörande för företag – särskilt små och medelstora företag – och konsumenterna runt om i världen, eftersom det gör det möjligt för dem att bedriva elektronisk handel och få tillgång till elektroniska tjänster på ett billigare och enklare sätt. Det är också viktigt för företag i utvecklingsländer för att expandera globalt. Den digitala handeln står redan för nästan en fjärdedel av den globala handeln och kommer att fortsätta att öka i betydelse. Kommissionen uppger att EU kommer att fortsätta att utveckla insatserna inom WTO för att skapa ett mer inkluderande, förutsägbart och regelbaserat globalt handelssystem som är anpassat till den digitala ekonomin, bl.a. genom att söka en långsiktig lösning för tullar på elektroniska överföringar.
- Nya regler för att underlätta och förenkla tjänstehandeln. Företagen kommer nu att omfattas av tydliga, förutsägbara och effektiva tillståndsförfaranden på fler än 71 marknader. Kommissionen anger att EU gått i bräschen för detta initiativ som kommer att stödja ekonomisk tillväxt i den största och snabbast växande sektorn i dagens ekonomi.
- En överenskommelse mellan 123 WTO-medlemmar för att underlätta investeringar och stödja utveckling. Det nya avtalet om underlättande av investeringar för utveckling syftar till att utnyttja de utländska direktinvesteringarnas ekonomiska potential att främja utvecklingen i fattigare länder. Nästa steg blir att införliva avtalet i WTO:s regelverk. Kommissionen uppger vidare att anslutningen av två nya medlemmar – Östtimor och Komoreerna – till WTO belyser det värde som länder runt om i världen fortfarande fäster vid ett gemensamt globalt regelverk för handel och investeringar. Ministrarna antog också ett beslut om att hjälpa de minst utvecklade länderna i deras strävan att nå en högre utvecklingsnivå. Förutom att stödja de minst utvecklade medlemmarna tog WTO-

medlemmarna ett steg mot att förbättra ett tydligt och effektivt genomförande av särskild och differentierad behandling för alla utvecklingsländer på nyckelområdena för standarder för marknadstillträde.

- Framsteg när det gäller handelns bidrag till miljömässig hållbarhet, bl.a. arbetet med att motverka plastföroreningar, utfasning av fossila bränslen och främjande av den cirkulära ekonomin. Kommissionen var en av ledarna för ett sammanträde i handelsministerkoalitionen för klimatfrågor, där man diskuterade strategier för att driva på utfasningen av fossila bränslen. Ministrar från 61 länder antog också frivilliga handelsrelaterade åtgärder för att hantera klimatkrisen.
- En reform av tvistlösningssystemet. WTO-medlemmarna bekräftade sitt åtagande att nå en överenskommelse om att före 2025 återupprätta ett fullt fungerande system för tvistlösning. Kommissionen uppger att EU konsekvent har uppmanat WTO-medlemmarna att göra framsteg när det gäller att reformera systemet för tvistlösning, vilket är avgörande för WTO:s övergripande legitimitet och för att stoppa urholkningen av handelsreglerna. Det är också avgörande för att skapa en stabil investerings- och exportmiljö för företag. En lösning måste dock fortfarande hittas i fråga om ett reformerat överklagandesystem.

Strategi för handelspartnerskap

Hösten 2022 lämnade kommissionen meddelandet *Styrkan i handelspartnerskap – tillsammans för grön och rättvis ekonomisk tillväxt* (COM(2022) 409). I meddelandet anför kommissionen att EU är fast beslutet att se till att dess handelsavtal främjar hållbarhet, så att ekonomisk tillväxt går hand i hand med skyddet av mänskliga rättigheter, anständigt arbete, klimatet och miljön, i full överensstämmelse med unionens värderingar och prioriteringar. I det nuvarande geopolitiska sammanhanget, som kännetecknas av ökad instabilitet, måste EU öka sitt samarbete med tredjeländer som en pålitlig partner. EU:s handelspolitik utgör en stabil ram för samarbete med handelspartner i handelsrelaterade hållbarhetsfrågor. Denna strategi bygger på internationella arbets- och miljöregler genom strukturerade och öppna processer, med medverkan från civilsamhällets sida.

Kommissionen anför vidare att översynen av handel och hållbar utveckling har visat att EU:s modell för handel och hållbar utveckling är sund, men man har också identifierat utrymme för förbättringar med sex politiska prioriteringar, som kan sammanfattas som

- vara mer proaktiv i samarbetet med partner
- utöka den landsspecifika strategin
- integrera hållbarhet utöver kapitlet om handel och hållbar utveckling i handelsavtalen
- öka övervakningen av genomförandet av åtaganden om handel och hållbar utveckling
- stärka civilsamhällets roll

- förbättra verkställigheten genom handelssanktioner som en sista utväg.

Förordning om ekonomiskt tvång

Inom EU antogs hösten 2023 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2675 av den 22 november 2023 om skydd av unionen och dess medlemsstater mot ekonomiskt tvång från tredjeländer. Förordningen innebär bl.a. att EU kan införa olika typer av åtgärder i de fall där ett tredjeland bedriver ekonomiskt tvång mot EU eller dess medlemsstater i syfte att påverka politiska beslut. Åtgärder som kan införas är t.ex. tullhöjningar, begränsningar av offentlig upphandling samt inskränkningar i tjänstehandel och investeringsmöjligheter.

Handelsrelationer med vissa länder och regioner

Inledning

Som medlem i EU ingår Sverige i en tullunion med en gemensam tulltaxa och omfattas av EU:s gemensamma handelspolitik. Det innebär att kommissionen för gemenskapens talan i handelsförhandlingar, vilket sker i samarbete med medlemsstaterna. Den gemensamma handelspolitiken avser dels reglerna för handel inom EU (den inre marknaden), dels EU:s yttre handelspolitik (den gemensamma handelspolitiken mot länder utanför unionen). EU:s yttre handelspolitik omfattar bl.a. gemensamma handelsavtal med tredjeländer och gemensamma förhandlingspositioner i sådana internationella organisationer som WTO. Kommissionen för EU:s talan både i WTO och i andra handelspolitiska förhandlingar.

På kommissionens webbplats finns information om EU:s pågående handels- och investeringsavtalsförhandlingar. EU förhandlar just nu om flera bilaterala och plurilaterala avtal. Bland pågående och nyligen avslutade förhandlingar kan nämnas Chile, Kina, Indonesien, Vietnam, Nya Zeeland, Australien, Singapore, Mexiko, Mercosur (Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay), Japan, Storbritannien och Kanada. Under 2021 enades även EU och Indien om att återuppta de förhandlingar om ett frihandelsavtal som avbrutits 2013 och inleda parallella separata förhandlingar om ett investerings-skyddsavtal och ett avtal om geografiska ursprungs-beteckningar. EU har därutöver förhandlat om ett antal s.k. ekonomiska partnerskapsavtal med olika länder i Afrika.

Handelsrelationerna med Ukraina

Mot bakgrund av Rysslands invasionskrig i Ukraina har EU infört en rad olika sanktioner bl.a. inom handelsområdet. Det handlar bl.a. om import- och exportrestriktioner mot varor och tjänster inom ett antal ekonomiska sektorer med fokus på t.ex. högteknologi och energi. Det har även införts krav på företag i EU att vid export av vissa varor till tredjeländer kontraktsmässigt föreskriva att vidareexport till Ryssland är förbjuden.

Den 24 maj 2022 beslutade EU att tillfälligt upphäva alla import- och antidumpningstullar gentemot Ukraina under ett år, från den 4 juni 2022 t.o.m. den 5 juni 2023. EU har därefter antagit en förordning som innebär att de tillfälligt upphävda import- och antidumpningstullarna gentemot Ukraina förlängs med ett år, från den 6 juni 2023 t.o.m. den 5 juni 2024 (COM(2023) 106). Förordningen innebär också att det ska gå snabbare att återinföra de upphävda tullarna om viss import från Ukraina negativt påverkar unionsmarknaden.

På nationell nivå antog regeringen i februari 2024 förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina. De nya reglerna innebär att exporterande företag kan ansöka om exportkreditgarantier hos Exportkreditnämnden (EKN). Garantierna ska avse export till Ukraina som kan bidra till Ukrainas utveckling och välfärd. Förordningen träder i kraft den 1 april 2024.

Regeringen har även beslutat att öppna ett handelssekreterarkontor i Kiev samt att tillsätta en ny handelssekreterare i Ukraina.

När det gäller återuppbyggnaden av Ukraina anför regeringen i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft att den har beslutat om en strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina (Strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023–2027). I uppbyggnadsarbetet skapas samtidigt stora affärsmöjligheter. Att engagera hela den svenska resursbasen, genom Team Sweden-samarbetet, har enligt regeringen högsta prioritet. Detta ska underlättas med alla tillgängliga verktyg inklusive att samverka med det svenska näringslivet och lyfta fram svenska aktörers mervärde. Näringslivets engagemang utgör en nyckelkomponent i ansträngningarna att hjälpa Ukraina i uppbyggnadsarbetet. Business Sweden har fått ett uppdrag av regeringen att stötta med insatser på plats för de svenska företagens deltagande i Ukrainas uppbyggnad.

Meddelande om kommissionens arbetsprogram för 2024

I meddelandet om kommissionens arbetsprogram för 2024 (COM(2023) 638) uppges att kommissionen har slutfört förhandlingar om handelsavtal med Chile, Nya Zeeland och Kenya. Kommissionen avser också att slutföra avtal med Australien, Mexiko och Mercosur. Kommissionen avser vidare att fortsätta förhandlingarna med Indien och Indonesien samt förhandlingarna om digital handel med Singapore och Sydkorea. I meddelandet anförts vidare att relationerna mellan EU och USA har stärkts genom arbetet i handels- och teknikrådet. Med detta råd som förebild har ett handels- och teknikråd för EU och Indien upprättats. Kommissionen anför även att EU har stärkt verktygen mot orättvisa handelsmetoder och kommer att gripa in för att se till att konkurrensen på världsmarknaden förblir rättvis. Därför har kommissionen inlett en antisubventionsundersökning av elfordon med ursprung i Kina.

Tillkännagivande om ett House of Sweden i Taipei

Motionsyrkanden om relationen till Kina och Taiwan behandlades av utrikesutskottet i betänkande 2021/22:UU15 Mänskliga rättigheter i länder och regioner m.m. Utrikesutskottet föreslog i betänkandet att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om en förstärkt svensk närvaro genom ett House of Sweden i Taipei. I betänkandet anfördes följande:

Utskottet vill uppmana regeringen att fortsätta utveckla relationerna med Taiwan och verka för att EU gör detsamma, i enlighet med bl.a. EU:s strategi för samarbete i regionen Indiska oceanen/Stilla havet (JOIN (2021) 24). Som ett led i att utveckla relationerna och skapa möjligheter för ökade kontakter med Taiwan anser utskottet att svensk närvaro bör förstärkas genom ett "House of Sweden" i Taipei.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:256).

I ett svar på en skriftlig fråga om regeringens arbete med att upprätta ett House of Sweden i Taipei (fr. 2023/24:554) anförde statsrådet Tobias Billström den 14 februari 2024 följande:

Riksdagens tillkännagivande har mottagits av regeringen under 2022 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Sveriges samarbete med Taiwan är brett och långsiktigt. Inom ramen för Sveriges ett Kina-politik verkar regeringen för att fördjupa utbytet ytterligare.

Svar på skriftlig fråga om regeringens Kinapolitik

I ett svar på en skriftlig fråga om regeringens Kinapolitik (fr. 2023/24:308) anförde statsrådet Tobias Billström den 6 december 2023 följande:

Regeringen verkar för att EU ska föra en gemensam, kraftfull och tydlig kinapolitik. Inom ramen för det svenska EU-ordförandeskapet verkade regeringen aktivt för att stärka EU-enigheten i Kinafrågor, liksom för att fördjupa det transatlantiska samarbetet.

Sveriges och EU:s ett-Kina-politik ligger fast. Liksom övriga EU verkar Sveriges regering för att fördjupa utbytet med Taiwan inom ramen för vår ett-Kina-politik. Sveriges och EU:s samarbete med Taiwan är brett och långsiktigt. Sveriges goda förbindelser med Taiwan har utvecklats under många år inom ett flertal områden. Business Sweden-kontoret i Taiwan har till exempel varit aktivt sedan 1991 och var ett av dåvarande Exportrådets första kontor i Asien. Sverige har hållit handelsöverläggningar på statssekreterarnivå med Taiwan årligen sedan 1980-talet, vilket erbjuder en plattform för utbyte om bland annat handel, investeringar, grön omställning och ekonomisk säkerhet.

Regeringen kommer även fortsatt att verka för en robust och enig EU-politik om Kina, liksom för ett fördjupat utbyte med Taiwan inom ramen för ett-Kina-politiken. Här kan särskilt nämnas att Migrationsverket har fått i uppdrag som en del i regeringens arbete att underlätta för studenter, forskare och högkvalificerad arbetskraft att vidta åtgärder för att den sökande ska kunna undvika att resa långa sträckor utanför Europa för att visa upp sin passhandling.

Svar på skriftlig fråga om handelsavtal med Mercosur, Chile och Kina

I ett svar på en skriftlig fråga av Lorena Delgado Varas (V) om handelsavtalen med Mercosur, Chile och Kina (fr. 2022/23:688) anförde statsrådet Johan Forssell den 24 maj 2023 följande:

Regeringen stöder ett associeringsavtal mellan EU och Mercosur. Det utgör ett tydligt åtagande om en regelbaserad internationell handel. Det finns flera goda skäl till ett avtal. Dels positiva ekonomiska effekter som ett avtal skulle medföra för båda regionerna dels vore avtalet ett exempel på hur EU:s handelspolitik kan användas som ett verktyg för en hållbar utveckling. Avtalets hållbarhetskapitel är bland de mest ambitiösa hittills bland EU:s färdigförhandlade avtal. Som exempel var ett av EU:s krav för att gå vidare med Mercosuravtalet att alla parter förbinder sig att respektera och effektivt genomföra Parisavtalet. Viljan att få till stånd ett avtal med EU var delvis orsaken till att Brasilien valde att inte träda ur Parisavtalet. På så vis har EU:s handelspolitik redan haft en positiv effekt. Genom avtalet får EU dessutom en plattform att följa upp dessa åtaganden, liksom att påverka Mercosurländernas klimat- och miljöpolitik i allmänhet. För närvarande diskuterar också EU-kommissionen och Mercosurländerna ett så kallat tilläggsinstrument till avtalet, vilket skulle klargöra parternas åtaganden inom miljö- och hållbarhet samt hur avtalets hållbarhetskapitel ska implementeras och följas upp.

Regeringen välkomnar att en politisk överenskommelse nåddes i december 2022 i förhandlingarna om det moderniserade associeringsavtalet mellan EU och Chile. Utöver avtalets geopolitiska betydelse kommer de förstärkta handelsförbindelserna att gynna båda sidor ekonomiskt. Avtalet, som innehåller ett särskilt hållbarhetskapitel med skrivningar om miljö, mänskliga rättigheter, sociala villkor och jämställdhet, kommer ytterligare stärka EU:s och Sveriges dialog med Chile i dessa frågor. Avtalet genomgår för närvarande en rättslig granskning och ska därefter översättas. EU-kommissionens förhoppning är att avtalet ska kunna undertecknas under innevarande år.

Vad gäller investeringsavtalet mellan EU och Kina CAI (Comprehensive Agreement on Investments) beklagar regeringen de kinesiska sanktioner som infördes mot aktörer i EU, inklusive i Sverige, och mot ledamöter i Europaparlamentet bara några månader efter att principöverenskommelsen slutits i december 2022. Regeringen har noterat Europaparlamentets resolution som framhåller att diskussionerna om ratificering av CAI har frysts på grund av sanktionerna. För närvarande saknas det förutsättningar för att slutföra ratificeringsprocessen. Sverige och EU kommer fortsatt att driva en kraftfull politik för ökad öppenhet och en stärkt respekt för mänskliga rättigheter i Kina. Att folkrätten inklusive de mänskliga rättigheterna upprätthålls berör hela det internationella samfundet.

Gränshinder i handeln med nordiska länder

Utskottet har i tidigare betänkanden redogjort för det arbete som utförs inom ramen för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och deras gränskommittéer. Gränshinderrådet har de nordiska regeringarnas uppdrag att bekämpa gränshinder som bromsar jobb och tillväxt i Norden. Gränshinderrådet uppger att de prioriterar de viktigaste gränshindren och sedan försöker driva fram en lösning hos berörda departement. I oktober 2017 fick Gränshinderrådet ett förstärkt mandat som bl.a. innebär att de nationella

representanterna har fått större frihet att agera genom att t.ex. kalla till möten med berörda ministrar, arbetsmarknadens parter och andra aktörer som kan bidra till att lösa gränshindren. Gränshinderrådet lämnar en årlig rapport där det framgår vilka gränshinder som varit prioriterade och vilken status de har, t.ex. om de är borta, om det pågår ett arbete med att ta bort hindren eller om det inte är prioriterat vid berörda departement eller myndigheter.

Gränsjusteringsmekanism för koldioxid

Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen (CBAM-förordningen) trädde i kraft den 17 maj 2023 och började i vissa delar tillämpas den 1 oktober 2023. Förordningen innebär att importörer av vissa varor som importeras till Europeiska unionen är skyldiga att fr.o.m. den 1 januari 2026 deklarerar inbäddade utsläpp av växthusgaser i varorna och köpa certifikat som motsvarar de inbäddade utsläppen. Redan sedan den 1 oktober 2023 är importörer skyldiga att rapportera inbäddade utsläpp i importerade varor som omfattas av förordningen, dock utan någon skyldighet att köpa och lämna över certifikat motsvarande utsläppen.

Förordningen är direkt tillämplig i Sverige. För att den ska kunna tillämpas på ett ändamålsenligt sätt behövs kompletterande nationella bestämmelser. Regeringen avser därför att lämna ett lagförslag om detta till riksdagen där kompletterande bestämmelser till CBAM-förordningen föreslås. I den remiss som regeringen i februari 2024 skickade till Lagrådet behandlas frågor om behörig myndighet, beslut om godkännande respektive återkallelse av status som CBAM-deklarant, ackreditering, tillsyn, sanktionsavgift och överklagande.

Förslag till ny förordning om EU:s allmänna preferenssystem

Kommissionen har presenterat ett utkast till ny förordning för tullsänkningar (preferenser) för utvecklingsländer (Generalised System of Preferences, GSP, det allmänna preferenssystemet). Den nu gällande rådsförordningen skulle upphöra att gälla senast den 31 december 2023. Rådet och Europaparlamentet har därför undertecknat en ändring av den befintliga GSP-förordningen för att förlänga systemet för perioden 2024–2027. Denna förlängning garanterar att förmånsländerna inom det allmänna preferenssystemet kommer att fortsätta att få tullförmåner under perioden 2024–2027.

Kommissionens förslag till ny förordning utgår från det nu gällande GSP-systemet. Systemet erbjuder olika typer av tullsänkning beroende på utvecklingsnivå. De minst utvecklade länderna erbjuds, liksom tidigare, tullfrihet för samtliga varor utom vapen (den s.k. Allt utom vapen-ordningen). De flesta utvecklingsländer omfattas av bassystemet för GSP, som innehåller tullfrihet men för vissa produkter endast erbjuder tullsänkningar. Utvecklingsländer som ratificerat och effektivt följer sina åtaganden under vissa internationella

konventioner på områdena arbetsrätt, mänskliga rättigheter, miljö och god samhällsstyrning kan erbjudas utökad tullfrihet genom delsystemet GSP plus.

Förhandlingar om förslagets innehåll pågår för närvarande på EU-nivå.

Handel med sälprodukter

Tillkännagivande om handel med sälprodukter

Utskottet har i ett tidigare betänkande (bet. 2019/20:NU15) redogjort för bakgrunden till och innebörden av det förbud mot import och försäljning av sälprodukter inom EU som infördes 2009. Våren 2020 beslutade riksdagen på initiativ av utskottet om ett tillkännagivande om handel med sälprodukter (bet. 2019/20:NU15, rskr. 2019/20:222). Enligt tillkännagivandet ska regeringen ta fram en strategi för att dels söka ett undantag från försäljningsförbudet, dels väcka och driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter.

Företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet förordade att det inte skulle göras ett tillkännagivande.

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 uppger regeringen att avsikten är att lyfta frågan vid lämpliga och ändamålsenliga tillfällen inom ramen för EU-arbetet, vilket bl.a. skedde under rådsmötet för jordbruk och fiske den 17 mars 2022. Regeringen anför vidare att det av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 om handel med sälprodukter framgår att medlemsstaterna vart fjärde år ska överlämna en rapport till kommissionen om de åtgärder som har vidtagits för att genomföra förordningen. Den senaste rapporteringsperioden löpte ut den 31 december 2022 och rapporterades den 26 januari 2023. Jordbruksverket är ansvarigt för Sveriges rapportering och har tagit upp frågan om att häva förbudet. Kommissionen ska sedan, inom tolv månader från utgången av varje rapporteringsperiod, överlämna en samlad rapport om genomförandet av förordningen till Europaparlamentet och rådet. Även i hanteringen av kommissionens samlade rapport kommer det att finnas möjlighet att ta upp frågan om att häva förbudet. Regeringen anför vidare att kommissionen under 2024 kommer att inleda en utvärdering av förordningen om handel med sälprodukter och av direktiv 83/129/EEG av den 28 mars 1983 om införsel i medlemsstaterna av skinn från vissa sälungar och produkter av sådana skinn. Regeringen uppger i skrivelsen att tillkännagivandet ännu inte är slutbehandlat. Konstitutionsutskottet kommer att behandla skrivelsen senare under våren 2024.

Bortsett från att konstatera att kommissionen avser att inleda en översyn av reglerna som rör handel med sälprodukter förde regeringen i skrivelsen 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 ett i det närmaste identiskt resonemang när det gäller tillkännagivandet. Utskottet hade våren 2023 inga invändningar mot regeringens bedömning (yttr. 2022/23:NU2y, bet. 2022/23:KU21).

Översyn av reglerna om handel med sälprodukter

Kommissionen har på sin webbplats aviserat att man kommer att inleda ett samråd för att utvärdera de nuvarande reglerna om handel med sälprodukter. Utgångspunkten är om reglerna fortfarande är ändamålsenliga, särskilt när det gäller effekterna för samhället, ekonomin och sälpopulationen. Samrådet kommer att inledas under det andra kvartalet 2024.

Svar på fråga vid frågestund i riksdagen

Den 15 februari 2024 svarade statsrådet Peter Kullgren vid en frågestund i riksdagen på en fråga från Alexandra Anstrell (M) om huruvida regeringen, mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande, driver frågan i EU om handels-tillstånd för sälprodukter (anf. 95). Statsrådet anförde följande:

Regeringen anser att försäljning av sälprodukter från jakt ska tillåtas på samma sätt som produkter från annat vilt. Precis som ledamoten är inne på bär det emot för de allra flesta jägare att fälla ett vilt men inte ta hand om det efteråt.

Förbudet är kontraproduktivt, och detta har jag varit tydlig med gentemot mina kollegor i Bryssel på rådsmöten. Kommissionen kommer i år att inleda en utvärdering av förordningen om handel med sälprodukter och av direktivet om handel med samma produkter.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om gränshinder i handeln med nordiska länder

Våren 2021 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att den bör presentera en åtgärdsplan för hur den avser att tillvarata Riksrevisionens rekommendationer i fråga om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder och även ta fram en tidsplan för hur regeringen avser att vidta dessa åtgärder. Denna tidsplan bör även innehålla ett klagörande om när regeringen avser att presentera sina slutsatser för riksdagen.

I en reservation av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet förordades att riksdagen inte skulle göra något tillkännagivande.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 24) redovisade regeringen tillkännagivandet som slutbehandlat och anförde att regeringen beslutat om en åtgärdsplan den 1 september 2022. Vidare anfördes att regeringen med hänsyn till att såväl regeringen som Kommerskollegium redan har initierat ett stort antal åtgärder för att tillvarata Riksrevisionens rekommendationer anser att det i dagsläget inte finns behov av en närmare tidsplan för ytterligare åtgärder. Regeringen uppgav vidare att riksdagen har fått ta del av den beslutade åtgärdsplanen och att en dialog förs med näringsutskottet om formerna för och behovet av ytterligare information. Utskottet hade inga invändningar mot regeringens bedömning. En avvikande uppfattning framhölls dock i ett särskilt yttrande av företrädare för Socialdemokraterna i utskottet (bet. 2022/23:NU1, rskr. 2022/23:98).

Tidigare riksdagsbehandling i övrigt

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden som rör internationell handel, senast våren 2023 (bet. 2022/23:NU12). Flera av dessa yrkanden är lika eller identiska med de som är aktuella i detta avsnitt och rör övergripande frågor om internationell handel, nya frihandelsavtal, krav i handelsavtal, reformering av WTO, klimattullar och handel med gröna varor och tjänster samt handel med sälprodukter. Utskottet hänvisade främst till den förda politiken och pågående arbete. Företrädare i utskottet för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet framförde sin syn i olika reservationer.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Inriktningen för svensk handelspolitik
- Handel och konkurrensförhållanden
- Fler frihandelsavtal
- Hållbarhetskrav i handelsavtal
- Sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal
- Handel med klimatsmarta varor och tjänster
- Övrigt om utformning av handelsavtal
- Reformering av WTO
- Handelsrelationer med vissa länder och regioner
- Handel med sälprodukter
- Gränsjusteringsmekanism för koldioxid.

Inriktningen för svensk handelspolitik

I några olika motionsyrkanden förordas tillkännagivanden om hur den svenska handelspolitiken bör inriktas och hur regeringen bör agera i förhållande till den föreslagna inriktningen. Det handlar t.ex. om att handelspolitiken bör inriktas så att den driver den gröna omställningen och tar hänsyn till mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter eller djurvälstånd. Mot bakgrund av dessa förslag vill utskottet först framhålla att målet för utrikeshandeln och export- och investeringsfrämjandet sedan 2022 är en fri, hållbar och regelbaserad internationell handel, en välfungerande inre marknad, växande export och internationella investeringar i Sverige. En handelspolitik som bedrivs utifrån detta mål ger enligt utskottets uppfattning goda förutsättningar för en stark ekonomi, ökad välfärd och stärkt konkurrenskraft. Efter några decennier av ett relativt gynnsamt internationellt klimat råder nu hårdnande konkurrens med ökande geopolitisk rivalitet. Många länder för en mer aktiv industripolitik med nya handelshinder, exportrestriktioner och andra initiativ, ofta med ekonomisk säkerhet som förklaring men protektionism som underliggande motiv.

Utskottet vill understryka att ett välfungerande internationellt handelssystem har stor betydelse för att företag ska kunna förlita sig på tillgång till insatsvaror och för att länder ska kunna upprätthålla livsmedelsförsörjning och hållbara och motståndskraftiga hälsosystem. En förändrad omvärldssituation får även konsekvenser för handels- och investeringsflöden och svenska företags utlandsverksamhet. Utskottet vill därför framhålla att det ser positivt på att regeringen har tagit fram en strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft. I strategin adresseras dessa utmaningar och en rad delmål ställs upp. En av grundpelarna i strategin är att Sverige ska vara en tydlig röst för fri och regelbaserad handel där WTO har en grundläggande roll. Med utgångspunkt i det riksdagsbundna målet sätter strategin nya välbehövliga ramar för hur arbetet med Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft ska bedrivas framöver. Utskottet har därmed ingen avsikt att föreslå tillkännagivanden där någon annan inriktning för den svenska handelspolitiken förordas.

Motionsyrkandena avstyrks.

Handel och konkurrensförhållanden

I en motion föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bl.a. ska verka för en sund global konkurrens och motverka protektionism. Med anledning av detta förslag vill utskottet inledningsvis framhålla att det sedan länge finns ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Utskottet har många gånger, senast våren 2023 (bet. 2022/23:NU12), uttalat uppfattningen att Sverige även fortsättningsvis bör vara en tydlig röst inom EU och internationella forum som WTO för en öppen och fri handel och för att motverka protektionistiska tendenser. Utskottet står fast vid denna uppfattning och anser att den blir allt viktigare i takt med att protektionismen ökar. Frihandel kan vara en stark välståndsskapande kraft såväl för världens fattigaste länder som för de mer utvecklade länderna. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse.

Utskottet är således av uppfattningen att ett multilateralt regelbaserat handelssystem, genom främst WTO, skapar förutsättningar för förutsägbarhet och lika och rättvisa villkor för alla länder. För att stärka frihandeln och utveckla regelverk och avtal är det enligt utskottet viktigt att Sverige verkar för att försvara det multilaterala handelssystemet samt värnar och utvecklar WTO och dess regelverk. Det är enligt utskottets uppfattning också angeläget att tongivande ekonomier följer de gemensamma reglerna i WTO.

Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Fler frihandelsavtal

I ett par motioner föreslås att riksdagen ska göra tillkännagivanden om att regeringen bör verka för att fler frihandelsavtal ska komma till stånd och att pågående förhandlingar om sådana avtal ska slutföras. Utskottet vill först

framhålla att svenska företag är beroende av breda handelslösningar och tillgång till utländska marknader, både för import och för export. Handel är därför mycket viktigt för en liten och öppen ekonomi som den svenska. En öppen och regelbaserad världshandel är en förutsättning för en stark svensk ekonomi och för välfärd och konkurrenskraft. Ökad handel är dessutom centralt för att lyfta människor ur fattigdom och för att klara den gröna omställningen. I ett läge med geopolitiska spänningar, ökad protektionism och tilltagande handelskonflikter är det viktigare än någonsin att Sverige är en tydlig röst för frihandel såväl inom EU som globalt. Utskottet kan konstatera att regeringen i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft lyfter fram vikten av att fler frihandelsavtal kommer till stånd. I strategin framförs att regeringens ambition är att EU ska förhandla fram nya frihandelsavtal, inte minst med strategiska partnerländer men också med utvecklingsländer och att det ska säkerställas att redan ingångna frihandelsavtal ratificeras och genomförs. Utskottet ser därmed inga skäl att förorda några tillkännagivanden så som föreslås i de aktuella motionerna.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Hållbarhetskrav i handelsavtal

Den globala och regelbaserade frihandeln måste försvaras, och det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan bedrivas på öppna och likvärdiga villkor och på ett hållbart sätt. Utskottet vill understryka vikten av att den fria handeln är hållbar och i linje med Parisavtalet. Till exempel bör standarder utvecklas för att stödja genomförandet av avtalet och även Agenda 2030. Det är också viktigt att de handelsavtal som EU förhandlar fram innehåller ambitiösa hållbarhetskapitel. Handelsavtal ska också respektera demokratiskt fattade beslut och främja skydd av arbetstagares rättigheter. Utskottet kan konstatera att denna linje framställs i kommissionens meddelande Styrkan i handelspartnerskap – tillsammans för grön och rättvis ekonomisk tillväxt (COM(2022) 409) från hösten 2022. I meddelandet framförs bl.a. att handelsavtal ska främja hållbarhet så att ekonomisk tillväxt går hand i hand med skyddet av mänskliga rättigheter, anständigt arbete, klimatet och miljön. Kommissionen anför också att EU:s handelspolitik ska vara en stabil ram för samarbete med handelspartner i handelsrelaterade hållbarhetsfrågor. Utskottet ser därmed ingen anledning för riksdagen att uttala sig i olika frågor som rör hållbarhetskrav i EU:s handelsavtal, vilket efterfrågas i flera motioner. I en av dessa motioner framställs även ett förslag om att EU:s handelsavtal ska omarbetas för att främja en hållbar utveckling i utvecklingsländer. Förslaget rör såväl olika aspekter på hållbarhet som miljö, arbetsvillkor och lokal utveckling som råvaruförsörjning. Att riksdagen ska uppmana regeringen att verka för att redan ingångna handelsavtal ska omförhandlas med denna riktning är inget som utskottet är villigt att förorda.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal

I ett par motionsyrkanden förordas att regeringen verkar för att säkerställa att hållbarhetskapitlen i EU:s handelsavtal ska vara kopplade till sanktioner. Oavsett inställning till vad hållbarhetskapitlen bör omfatta kan utskottet konstatera att kommissionen i meddelandet Styrkan i handelspartnerskap – tillsammans för grön och rättvis ekonomisk tillväxt (COM(2022) 409) gett uttryck för det som motionärerna efterfrågar. Kommissionen framför där bl.a. att det bör finnas sanktionsmöjligheter som kan kopplas till de åtaganden som ställs upp i handelsavtalens hållbarhetskapitel. Utskottet förutsätter att regeringen värnar gemensamma regler och lika villkor i WTO och i EU:s frihandelsavtal med tredje länder och att dessa följs av alla parter.

Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandena.

Handel med klimatsmarta varor och tjänster

När det gäller gynnsammare förutsättningar för att handla med klimatsmarta varor och tjänster, vilket det enligt ett par motioner finns ett ökat behov av, vill utskottet först framhålla att klimatomställningen skapar nya exportmöjligheter, nya marknader och incitament för innovation. Sverige har enligt utskottets uppfattning en stor potential att bidra till de globala utsläppsminskningarna genom export av såväl grön innovativ teknik som varor som produceras med lägre klimatpåverkan än i omvärlden. Den nya strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft ska, utöver att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft även stärka Sveriges position i den globala klimatomställningen. Strategin innefattar även delmål om genomslag för svenska prioriteringar i formuleringen av framtidens gröna och digitala standarder samt att WTO:s regelverk och EU:s frihandelsavtal är ambitiösa när det gäller klimat- och hållbarhetsaspekter.

I sammanhanget vill utskottet även lyfta fram EU:s system med unilaterala handelspreferenser inom ramen för det allmänna preferenssystemet (GSP plus). Detta är ett handelspolitiskt instrument för att främja miljö, klimat och hållbarhetsfrågor i utvecklingsländer som kan beviljas förmånliga handelslättnader vid export till EU under förutsättning att de ratificerar och genomför de grundläggande konventionerna för bl.a. hållbar utveckling. Genom en större export till EU skapas ökade förutsättningar för utvecklingsländerna att nå miljö- och klimatmål.

Vidare kan utskottet konstatera att det inom EU pågår förhandlingar om flera initiativ som är avsedda att öka utvecklingen och spridningen av grön teknik. Ett exempel är meddelandet En industriplan i den gröna given för nettonollåldern (COM(2023) 62) som kommissionen presenterade våren 2023. En utgångspunkt för denna plan är behovet av att massivt öka den tekniska utvecklingen samt tillverkningen och användningen av klimatsmarta produkter. Kommissionen anför i meddelandet bl.a. att öppen handel är en viktig del av strategin för att bevara EU:s ledande ställning inom nettonollteknik och

håller den inre marknaden kopplad till tillväxtregioner utanför Europa, samtidigt som tillgången till de insatsvaror som är avgörande för att klara den gröna omställningen ökar.

De aktuella motionsyrkandena avstyrks därmed.

Övrigt om utformning av handelsavtal

I en motion anförs att regeringen bör verka för goda handelsrelationer och konkurrensneutrala multilaterala handelsavtal och motverka icke-tariffära handelshinder. I en annan motion efterfrågas riksdagsuttalanden om ökade möjligheter till tekniköverföring och att investeringsskyddsmekanismer inte ska få förekomma i handelsavtal. Utskottet vill med anledning av dessa förslag först framhålla att det sedan länge finns ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Utskottet kan konstatera att kommissionen i meddelandet Styrkan i handelspartnerskap – tillsammans för grön och rättvis ekonomisk tillväxt (COM (2022) 409) angett att man avser att prioritera marknadstillträde för miljövänliga varor och tjänster, särskilt på området förnybar energi och energi-effektivitet. Det kan ske t.ex. genom att man tar itu med tariffära och icke-tariffära handelshinder, samt förbättrar tillgången till och ökar investeringar i råvaror och varor som behövs för den gröna omställningen. Utskottet vill i likhet med kommissionen framhålla vikten av att handelsavtalen innehåller ambitiösa hållbarhetskapitel. Sådana kapitel kan innehålla ett brett spektrum av åtaganden och samarbetsbestämmelser såsom frågor som arbetstagares rättigheter, social dialog, anständiga arbetsvillkor, hållbar förvaltning av naturresurser, skogsbruk, fiske, vattenbruk, havsförvaltning och främjande av ansvarsfullt företagande. Utskottet kan konstatera att EU:s handelsavtal på senare tid också innehåller bestämmelser om relevanta FN-konventioner och ILO-konventioner som främjar kvinnors ekonomiska egenmakt och jämställdhet, inbegripet främjande av samarbete i internationella forum för att främja dessa mål, t.ex. inom WTO.

När det vidare gäller utformning av mekanismer för investeringsskydd i handelsavtal, vilket berörs i en av motionerna, kan utskottet rent principiellt konstatera att investeringsskydd är en viktig komponent i Sveriges och EU:s handelspolitik. Sveriges välstånd är beroende av utrikeshandel och att svenska och utländska aktörer kan investera i varandras länder. I detta ligger också att det måste finnas någon form av regelstyrd mekanism för internationell tvistlösning. Ökat samarbete, ökad handel, öppenhet och investeringar bidrar till tillväxt och utveckling. Detta är centralt för att lyfta människor ur fattigdom, skapa ekonomisk tillväxt, jobbtillfällen och en hållbar utveckling och klara den gröna omställningen.

Utskottets sammantagna uppfattning är att Sverige även fortsättningsvis bör vara en tydlig röst inom EU och andra internationella forum som WTO för

en öppen och fri handel samt att EU:s handelsavtal i grunden bör vara utformade på ett sådant sätt att ekonomisk tillväxt går hand i hand med skyddet av mänskliga rättigheter, anständiga arbetsvillkor, klimatet och miljön.

Utskottet avser därmed inte att uppmana riksdagen att ta några initiativ så som förespråkas i de aktuella motionerna.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Reformering av WTO

Utskottet är av uppfattningen att ett multilateralt regelbaserat handelssystem, genom främst WTO, skapar förutsägbarhet och lika villkor för alla länder. I ett par motioner föreslås att riksdagen ska understryka vikten av multilaterala samarbeten och att WTO ska utvecklas och stärkas på flera plan. För att stärka frihandel och utveckla regelverk och avtal är det enligt utskottets uppfattning viktigt att Sverige verkar för att försvara det multilaterala handelssystemet och värnar WTO och dess regelverk. En del i detta är att WTO reformeras och utvecklas så att organisationen fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet kan konstatera att Sverige och EU ville se att WTO:s ministerkonferens 2024 beslutade om fortsatt tullfrihet på handel med e-tjänster, ett förbud mot skadliga fiskesubventioner och att WTO:s tvistlösningssystem kommer på plats igen. Som redovisats nådde EU framgång när det gällde t.ex. handel med e-tjänster och att WTO-medlemmarna enades om att återupprätta ett fungerande tvistlösningssystem.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Handelsrelationer med vissa länder och regioner

För att stärka tillväxten och motståndskraften i EU:s ekonomier, inte minst den svenska, behövs mer internationell handel och mer samverkan med omvärlden. Öppna, starka och hållbara handelsförbindelser med andra länder och regioner är enligt utskottets uppfattning därför av stor vikt. I ljuset av pandemin och Rysslands pågående invasionskrig i Ukraina är detta än mer angeläget.

I en motion förordas ett tillkännagivande om ett fortsatt starkt stöd till Ukraina i ljuset av Rysslands folkrättsvidriga angreppskrig. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i detta avseende men anser att ett tillkännagivande från riksdagen inte är nödvändigt. Utskottet kan konstatera att EU inom handelsområdet har infört såväl omfattande sanktioner mot Ryssland som handelsrelaterade lättnader gentemot Ukraina med tillfälligt upphävda import- och antidumpningstullar. Utskottet kan även konstatera att Sverige på nationell nivå fr.o.m. den 1 april 2024 gjorde det förmånligare att exportera till Ukraina eftersom exporterande företag då kan ansöka om exportkreditgarantier hos EKN som ska avse export som kan bidra till Ukrainas utveckling och välfärd. Utskottet noterar även att Sverige avser att öppna ett handelssekreterarkontor i Kiev och tillsätta en ny handelssekreterare i Ukraina.

I några andra motioner begärs tillkännagivanden som rör handelsrelationerna till vissa andra länder och regioner. Det handlar bl.a. om USA, Storbritannien, Kina, Taiwan, Mercosurländerna och de övriga länderna i Norden. Utskottet utgår på ett övergripande plan från att regeringen avser att verka för att såväl Sverige som EU har goda handelsförbindelser med andra länder. Utskottet vill dessutom framhålla att det i meddelandet En industriplan i den gröna given för nettonollåldern (COM(2023) 62) från våren 2023 anförs att kommissionen kommer att fortsätta att främja EU:s väv av frihandelsavtal och samtidigt undersöka möjligheterna med andra partner kring Indiska oceanen och Stilla havet. Samtidigt ska de befintliga frihandelsavtalen utnyttjas på bästa sätt genom att de hävdas och tillämpas effektivt. Utskottet noterar att kommissionen på sin webbplats uppger att förhandlingarna om handelsavtal med Chile, Nya Zeeland och Kenya är slutförda samt att avtalen med Australien, Mexiko och Mercosur planeras att slutföras. Kommissionen avser vidare att fortsätta förhandlingarna med Indien och Indonesien samt förhandlingarna om digital handel med Singapore och Sydkorea.

När det närmare gäller EU:s handelsrelationer med USA delar utskottet motionärernas uppfattning att USA är en viktig partner för Sverige och att handelsrelationerna mellan länderna har stor betydelse för svensk ekonomi. Utskottet noterar att EU:s handelsrelationer med USA under ett antal år utvecklats och att ett bilateralt handels- och tekniskråd har inrättats. Syftet med rådet är att fördjupa och bredda den transatlantiska handels- och investeringsrelationen, undvika nya handelshinder och samarbeta om nya standarder där det är möjligt.

I fråga om handelsrelationen med Storbritannien vill utskottet åter igen framhålla att landets utträde ur EU är en stor förlust för unionen och oundvikligen innebär en försämring för svenska företag jämfört med om Storbritannien hade fortsatt vara en del av den inre marknaden. Med det sagt måste fokus framöver givetvis vara att utveckla en så bra handelsrelation mellan Storbritannien och EU som möjligt. Det är därför av stor betydelse att det sedan några år finns ett handelsavtal på plats som innebär en bättre förutsägbarhet för svenska medborgare och företag och ger förutsättningar för att bygga en god handelsrelation mellan parterna i framtiden än vad som hade varit fallet utan ett avtal.

Som nämnts tas EU:s handelsrelation med Kina upp i en motion. Utskottet kan konstatera att EU inte har något frihandelsavtal med Kina och att handeln därmed regleras av WTO:s regelverk. I december 2020 enades dock EU och Kina om en principiell överenskommelse om att teckna ett övergripande investeringsavtal. Innan avtalet kan träda i kraft måste det granskas juridiskt, översättas och därefter godkännas av Kina och EU, vilket ännu inte har skett. Utskottet vill understryka vikten av att EU gör ansträngningar för att påverka Kina i riktning mot ökad öppenhet, regelbaserade marknadsvillkor, hållbar utveckling och en ökad respekt för mänskliga rättigheter.

I flera motioner förordas tillkännagivanden om att regeringen ska verka för att EU ingår ett frihandelsavtal med Taiwan. Utskottet kan konstatera att såväl

Sverige som EU har goda förbindelser med Taiwan på många områden och delar en gemensam övertygelse om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Utbyten med Taiwan finns inom områden såsom mänskliga rättigheter, handel, klimatfrågor och innovationer.

I en motion framhålls problemen med handelshinder mellan Sverige och de nordiska grannländerna. Utskottet är inte av någon annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av att avlägsna handelshinder mellan de nordiska länderna, inte minst mellan Sverige och Norge, och motverka att nya uppstår. Utskottet vill samtidigt påminna om att det pågår ett arbete på området med den inriktning som efterfrågas i motionen, bl.a. inom Gränshinderrådet. Utskottet kan även konstatera att regeringen i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft framhåller att Norden ska avskaffa återstående gränshinder och förverkliga en vision om att vara världens mest hållbara och integrerade region 2030.

När det gäller det som förordas om Västsahara i en motion utgår utskottet från att EU i det pågående arbetet med avtalet med Marocko följer de intentioner och riktlinjer om hållbarhet och mänskliga rättigheter som ska ligga till grund för de handelsrelationer som EU har med andra länder.

Utskottet avser sammanfattningsvis inte att förordna några initiativ från riksdagens sida när det gäller det som anförs i de aktuella motionerna. Med detta avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Handel med sälprodukter

År 2009 infördes ett förbud mot handel med sälprodukter inom EU, men genom ett undantag kunde Sverige fortsätta att sälja sälprodukter från skyddsjakten inom EU. Det svenska undantaget avskaffades i oktober 2015 eftersom det enligt WTO:s tvistlösningsorgan ansågs strida mot WTO-rätten. Av den nu gällande förordningen om handel med sälprodukter framgår att handeln inom EU är mycket strikt reglerad och begränsad till ett fåtal som har rätt att sälja dessa produkter. Jakten behövs för att skydda fisket och därmed behövs även fortsatta möjligheter till handel. EU-förbudet mot handel med sälprodukter försvårar en ändamålsenlig förvaltning av Sveriges sälpopulation i ljuset av det växande sälbeståndet. Enligt utskottet bör regeringen därför driva frågan om att få undantag från eller helt häva förbudet för handel med sälprodukter. Som redovisats i det föregående tillkännagav riksdagen våren 2020 för regeringen att den borde vidta åtgärder för att upphäva förbudet. Även om tillkännagivandet inte är slutbehandlat anser utskottet att ett nytt tillkännagivande under innevarande valperiod är motiverat för att tydliggöra att riksdagen prioriterar denna fråga.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Gränsjusteringsmekanism för koldioxid

I ett motionsyrkande förordas att Sverige ska vara pådrivande för att EU ska införa klimattullar. När det gäller en mekanism för koldioxidjustering vid EU:s

gräns (s.k. klimattullar) kan utskottet konstatera att en EU-förordning på området trädde i kraft under våren 2023. Detta har redogjorts för i det föregående. Förordningen innebär att importörer av vissa varor som importeras till Europeiska unionen är skyldiga att fr.o.m. den 1 januari 2026 deklarerar inbäddade utsläpp av växthusgaser i varorna och köpa certifikat som motsvarar de inbäddade utsläppen. Utskottet kan även konstatera att regeringen lämnat ett lagförslag till riksdagen med kompletterande nationella bestämmelser till för att förordningen ska kunna tillämpas på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet ser därmed inget behov av ett sådant tillkännagivande som motionärerna begär.

Motionsyrkandet avstyrks

EU:s inre marknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om dels frågor som rör den fria rörligheten för vissa varor, dels övriga frågor om den inre marknadens funktion. Utskottet hänvisar främst till den förda politiken och pågående arbete.

Jämför reservation 23 (SD), 24 (V), 25 (S), 26 (SD) och 27 (C).

Motionerna

Frågor om den fria rörligheten för vissa varor

I kommittémotion 2023/24:414 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 71 föreslås ett tillkännagivande om att alkohötare ska vara godkända av ett ackrediteringsföretag.

I kommittémotion 2023/24:418 av Tobias Andersson m.fl. (SD) föreslås att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s exportförbud av svenskt snus.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 23 anförs att regeringen bör återkomma senast under 2024 med förslag på åtgärder för att förhindra import av batterimetaller som inte är hållbart producerade. I yrkande 25 framhålls vidare att regeringen bör verka för att stoppa exporten av produkter som är förbjudna att använda inom EU.

Den inre marknadens funktion

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9 anförs att Sverige bör verka för att utveckla och fördjupa EU:s inre marknad. I yrkande 10 anförs även att Sverige bör verka för att varje medlemsstat inrättar ett kontor som proaktivt identifierar problem och föreslår lösningar för att åtgärda hinder på den inre marknaden.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 framhåller motionärerna bl.a. att synergieffekterna av en strömlinjeformad

marknad alltid ska vägas mot riskerna med en alltför byråkratiserad inre marknad. Motionärerna motsätter sig även de marknads- och handelsfientliga tendenser som de anser har blossat upp inom EU på senare tid.

I kommittémotion 2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande om att principen om ömsesidigt erkännande bör tillämpas fullt ut på tjänstesektorn inom EU och att fler begränsningar av yrkestjänster därigenom bör avskaffas.

I kommittémotion 2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 26 anförs att Sverige bör verka för att EU diversifierar sina handelskedjor genom att säkra utbud från flera aktörer, särskilt när det gäller kritiska råvaror.

I kommittémotion 2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 23 anförs att Sverige bör arbeta för att fördjupa den inre marknaden. Tjänster och digitala produkter behöver bli lättare att handla med och möjligheterna för människor att temporärt jobba och ta uppdrag i olika EU-länder bör förbättras.

Marie Nicholson (M) framhåller i motion 2023/24:694 bl.a. att svenska företag skulle gynnas av att EU-direktiv införlivas med gemensamma regelverk och inte övertolkas eller prioriteras på ett sådant sätt att svenska företags konkurrenskraft missgynnas.

Bakgrund och pågående arbete

Regeringens inriktning för politiken som rör EU:s inre marknad

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24) uppger regeringen att den avser att verka för en fördjupning och utveckling av den inre marknaden. Syftet är att säkerställa fria handelsflöden för svenska företag, motverka fragmentering och arbeta för ökad harmonisering av gemensamma regelverk. Tjänstehandeln bör ges särskilt fokus och den digitala inre marknaden bör stärkas för att underlätta för företag och medborgare i Sverige att dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Det är även viktigt att motverka framtagandet av produktionsmål samt ökade nivåer av statligt stöd på den inre marknaden.

Delmål i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft

I november 2023 beslutade regeringen om en ny utrikeshandelsstrategi – Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft (UD2023/01758). Som redovisats i det föregående innehåller strategin tre övergripande mål samt ett antal delmål som kommer att följas upp under de kommande åren. Flera av delmålen rör EU:s inre marknad och bland dessa kan nämnas:

- EU:s långsiktiga konkurrenskraft ska stärkas och den inre marknaden fördjupas. EU ska göra ett förnyat politiskt åtagande med en långsiktig

vision för den inre marknaden som en stark och uthållig motor för jobb, företagande och hållbar tillväxt de kommande tio åren.

- Gemensamma regler på den inre marknaden ska respekteras, den fria rörligheten för tjänster och kapital ska underlättas och antalet handelshinder ska minska, bl.a. på e-handelsområdet.
- Regler ska förenklas och administrativa kostnader ska minska, både inom Sverige och på EU-nivå.
- Ett effektivt genomförande av EU:s gröna giv ska bidra till att stärka EU:s konkurrenskraft.
- Norden ska avskaffa återstående gränshinder och förverkliga visionen om att vara världens mest hållbara och integrerade region 2030.

Kommissionens meddelande Inre marknaden 30 år

Våren 2023 presenterade kommissionen meddelandet Inre marknaden 30 år (COM(2023) 162) med anledning av den inre marknads 30-årsjubileum. Meddelandet är delvis tillbakablickande och innehåller en beskrivning av den inre marknaden, dess ekonomiska värde och dess viktigaste framgångar sedan 1993. Därutöver innehåller meddelandet en mer framåtblickande analys av några potentiella åtgärder för att ytterligare stärka den inre marknaden.

Kommissionen understryker att den inre marknaden är en grundläggande källa till såväl tillväxt som arbetstillfällen. Det beräknas att EU:s BNP är 9 procent större tack vare den inre marknaden och att upp till 56 miljoner arbetstillfällen i EU i dag är beroende av handeln på den inre marknaden. Vidare menar kommissionen att de senaste årens kriser ytterligare har visat vikten av den inre marknaden. När medlemsstaterna agerar individuellt genom att stänga sina gränser sätts hela den inre marknads funktion under press. Covid-19-pandemin har dock visat att den inre marknaden – när medlemsstaterna agerar gemensamt – kan hjälpa till att hantera kriser och övervinna brister på nödvändiga varor och tjänster.

Kommissionen anför vidare att den inre marknaden också har en stor geopolitisk betydelse, både globalt och i närområdet. Kommissionen framhåller att den inre marknaden utgör en geopolitisk hävstång som stärker EU:s ställning i världen. Den inre marknaden är enligt kommissionen den ekonomiska ryggraden i EU:s internationella diplomati.

Den andra delen av meddelandet är framåtblickande och innehåller en analys från kommissionen av potentiella åtgärder för att ytterligare stärka den inre marknaden. Kommissionen fokuserar i detta avseende på två områden:

- att bättre tillämpa befintliga regler för den inre marknaden och undanröja hinder på medlemsstatsnivå
- att fortsätta att främja den gröna och digitala dimensionen av den inre marknaden.

Kommissionen poängterar att medlemsstaterna och kommissionen har ett gemensamt ansvar för att inre marknadsreglerna följs. I detta sammanhang

lyfter kommissionen fram arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden (Single Market Enforcement Task-Force) som ett värdefullt samarbetsverktyg. Kommissionen betonar även vikten av problemlösningssätverket Solvit och behovet av att medlemsstaterna säkerställer tillräckliga resurser för nätverket.

För att stärka den inre marknaden ytterligare avser kommissionen att inrätta en gemensam anmälningsskylt (Single Notification Window) som ska underlätta anmälan av nationella regler till EU. I stället för att använda flera olika anmälningsskyltar ska medlemsstaterna kunna göra sina anmälningar på ett och samma ställe.

Kommissionen föreslår också att varje medlemsstat ska inrätta ett kontor för den inre marknaden (s.k. single market office) i den nationella förvaltningen. Ett sådant kontor bör ha ledarskap på hög nivå, lämpliga resurser samt ett stående uppdrag att proaktivt ta upp frågor och föreslå lösningar för att åtgärda hinder på den inre marknaden.

Ett område som kommissionen lyfter särskilt är handeln med tjänster. Tjänstesektorn motsvarar 70 procent av EU:s BNP och 73 procent av sysselsättningen. I meddelandet anförs att arbetet med att ta bort handelshinder bör fokusera på hinder i tjänstesektorer där det finns outnyttjad potential för gränsöverskridande handel, särskilt byggtjänster, detaljhandel, turism och affärstjänster. Kommissionen avser också att anpassa anmälningsskylten för tjänster och tillhandahålla mer riktad vägledning till medlemsstaterna om hur de ska tillämpa proportionalitetsprincipen när de anmäler nationella åtgärder. När det gäller erkännande av yrkeskvalifikationer avser kommissionen att tillsammans med medlemsstaterna utreda möjligheten att bredare utnyttja det europeiska yrkeskortet och användningen av gemensamma utbildningsprov (common training test).

Kommissionen framhåller även arbetet med den digitala omställningen inom EU. Särskilt lyfts genomförandet av rättsakterna om digitala tjänster och digitala marknader som ett viktigt verktyg för att reglera den inre marknaden. Vidare understryker kommissionen att unionen är i behov av tillgång till en stabil, snabb och säker elektronisk kommunikation och digital infrastruktur.

Kommissionen betonar vidare att den inre marknaden kommer att vara avgörande för EU:s gröna omställning och den cirkulära ekonomin. EU måste behålla sitt ledarskap när det gäller grön teknik och sin konkurrensfördel i fråga om minskade koldioxidutsläpp för att skapa en ekonomi med nollutsläpp. Kommissionen framhåller att gemensamma EU-regler kommer att göra det lättare för företagen att anta den gröna omställningen. I detta avseende nämns bl.a. reglerna om ekodesign för hållbara produkter samt EU:s initiativ om digitala produktpass.

Utveckling av den digitala inre marknaden

Hösten 2022 antogs ett lagstiftningspaket med förslag till förordning om konkurrensdrivna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn

(COM(2020) 842) och ett förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av e-handelsdirektivet (COM(2020) 825). Förslagen benämns förordningen om digitala marknader (Digital Markets Act, DMA) respektive förordningen om digitala tjänster (Digital Services Act, DSA) och är en del i kommissionens strategi för att forma EU:s digitala framtid. De övergripande två målen med DMA och DSA är att skapa ett säkrare digitalt utrymme där de fundamentala rättigheterna för alla användare av digitala tjänster skyddas och att skapa lika villkor för att främja innovation, tillväxt och konkurrenskraft såväl på EU:s inre marknad som globalt.

Våren 2022 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare (hovrättsrådet Ulrika Ihrfelt) med uppdrag att lämna förslag på åtgärder med anledning av förslaget till DSA. Uppdraget har lämnats i ett kommittédirektiv och två tilläggsdirektiv (dir. 2022:49, dir. 2022:133 och dir. 2023:18). I januari 2023 överlämnade utredaren delbetänkandet En inre marknad för digitala tjänster – ansvarsfördelning mellan myndigheter (SOU 2023:2) till regeringen. De återstående frågor som omfattades av uppdraget redovisades till regeringen i juni 2023 i slutbetänkandet En inre marknad för digitala tjänster – kompletteringar och ändringar i svensk rätt (SOU 2023:39). Betänkandena är remitterade och svaren bereds för närvarande tillsammans med utredarens förslag inom Regeringskansliet.

EU:s industriplan för den gröna given

EU:s industriplan för den gröna given (Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age, COM(2023) 62) presenterades den i februari 2023 och syftar till att bidra till industrins omställning genom att stärka förutsättningarna för utveckling av nettonollteknik. Planen ska bl.a. bidra till kortare tillståndsprocesser och kortare handläggningstider i ansökningsprocesser, öka infångningen av koldioxid genom s.k. CCS-teknik, säkerställa kompetensförsörjningen till industrin samt underlätta marknadsintroduktion av ny teknik. Målet med planen är att skapa bättre förutsättningar för att utöka EU:s tillverkningskapacitet av den nettonollteknik och de nettonollprodukter som behövs för att nå EU:s klimatmål. I mars 2023 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om nettonollindustri (Net Zero Industry Act, COM(2023) 161) som är en del av den gröna given industriplan för nettonollåldern. Förordningen om nettonollindustrin syftar till att skala upp produktionskapaciteten av nyckeltekniker som är avgörande för att nå EU:s klimatmål om 55 procent minskade utsläpp av växthusgaser jämfört med utsläppsnivån 1990 och klimatneutralitet senast 2050, liksom att säkerställa ett motståndskraftigt energisystem och främja jobbskapande. Förslaget är under förhandling på EU-nivå.

EU:s marknadskontrollförordning

I juni 2019 antog EU en ny förordning om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter (2019/1020). Syftet med förordningen är att göra

reglerna på produktsäkerhetsområdet tydligare och mer enhetliga samt att förbättra och förenkla systemet för marknads kontroll av produkter på det harmoniserade området. De nya bestämmelserna innebär att marknads kontrollmyndigheterna får utökade befogenheter att kontrollera att produkter som tillhandahålls på EU:s inre marknad uppfyller gällande krav, t.ex. säkerhetskrav eller krav för att skydda människors hälsa eller miljön. En stärkt och mer enhetlig marknads kontroll anses gynna såväl konsumenter som ekonomiska aktörer och bidrar till tillväxten genom att medverka till en väl fungerande inre marknad. En kraftfull tillsyn av produkter är också en förutsättning för att allmänintressen ska kunna skyddas och för att skapa bättre förutsättningar för en rättvis konkurrens på den inre marknaden. Förordningen reglerar hur medlemsstaternas marknads kontroll ska organiseras, finansieras och genomföras. Förordningen trädde i kraft den 15 juli 2019 och tillämpas i sin helhet sedan den 16 juli 2021.

Förordning om förbud mot produkter som tillverkats genom tvångsarbete

Hösten 2022 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om förbud mot produkter som tillverkats genom tvångsarbete (COM(2022) 453). Syftet med förslaget är att förbjuda produkter som är helt eller delvis tillverkade, producerade, skördade eller utvunna genom tvångsarbete på marknaden inom EU oavsett om de tillverkats inom EU, importerats till eller ska exporteras från EU. Definitionen av tvångsarbete bygger på Internationella arbetsorganisationens (ILO) definition och inkluderar tvångsarbete för barn. Förslaget kompletterar befintliga horisontella och sektorspecifika EU-initiativ, såsom initiativ om företagens hållbarhetsgranskning och rapporteringsskyldigheter. Syftet är att främja hållbart och ansvarsfullt företagsbeteende genom globala värdekedjor. Företags verksamhet kan påverka mänskliga rättigheter och spelar en nyckelroll i att bygga en hållbar ekonomi och ett hållbart samhälle. Kommissionen föreslår att varje medlemsland ska utse behöriga myndigheter som ges befogenhet att utreda och fatta beslut om att produkter som fastslagits ha tillverkats genom tvångsarbete ska dras tillbaka, förstöras eller på annat sätt göras obrukbara i enlighet med nationell lagstiftning.

Arbete med utformningen av förordningen pågår för närvarande på EU-nivå.

EU:s förordning om kritiska råmaterial

Hösten 2020 presenterade kommissionen meddelandet Resiliens för råvaror av avgörande betydelse (COM(2020) 474). Syftet med meddelandet var att staka ut vägen mot ökad trygghet och hållbarhet, och därmed bidra till ekonomisk återhämtning och långsiktig omställning i linje med den gröna given, kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi och EU:s industristrategi. I meddelandet presenterade kommissionen en förteckning över 30 kritiska råvaror som anges som mycket viktiga för EU:s tillväxt och

förknippade med hög försörjningsrisk, som t.ex. avvikelser i fråga om tillgång till litium och kobolt och deras leveranskedjor. I mars 2023 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om kritiska råmaterial (European Critical Raw Materials Act, CRMA). Förslagets övergripande målsättning är att säkerställa EU:s tillgång till säker och hållbar försörjning av kritiska råmaterial, och förslaget syftar till att stärka de olika stegen längs hela värdekedjan, inklusive prospektering och kraftigt ökad återvinning. Förslaget innehåller åtgärder för att stärka EU:s tillgång till hållbart producerade råmaterial och sätter upp riktmärken för ökad kapacitet inom EU när det gäller utvinning, förädling, återvinning och diversifiering av import. Förslaget ska också förbättra EU:s förmåga att övervaka och minimera risker relaterade till hållbar försörjning av kritiska råmaterial och säkerställa den fria rörligheten av sådana råmaterial på den inre marknaden. I december 2023 antogs förordningen slutligt av Europaparlamentet. Under första kvartalet 2024 kommer förordningen att översättas och textgranskas. Den träder sedan i kraft 20 dagar efter publicering i Europeiska unionens officiella tidning, och detta kan förväntas senare under våren 2024.

Krisinstrument för EU:s inre marknad

Den 19 september 2022 presenterade kommissionen ett förslag till ett krisinstrument för den inre marknaden (COM(2022) 459). Förslaget består av tre delar: förslag till förordning om ett krisinstrument för den inre marknaden (krisinstrumentet), förslag till omnibusförordning och förslag till omnibusdirektiv. Syftet med förslaget om ett krisinstrument är att säkerställa den fria rörligheten av varor, tjänster och personer, inklusive arbetstagare, på den inre marknaden under en kris. Därutöver syftar förslaget till att garantera tillgången till varor och tjänster av strategisk betydelse vid en krissituation. En kris definieras i förslaget brett och tar sikte på oförutsedda händelser av olika slag. Förslagen till förordning och direktiv som inför ändringar i ett flertal separata rättsakter (omnibusförordningen och omnibusdirektivet) uppdaterar EU-lagstiftning på varuområdet för att anpassa den till en krissituation. Åtgärderna omfattar bl.a. snabbare processer för att godkänna krisrelevanta varor och att prioritera marknadskontrollen av dessa krisvaror. Hösten 2022 prövade utskottet kommissionens förslag i subsidiaritetsfrågan (utl. 2022/23:NU10). Utskottet ansåg att det finns ett behov av att förtydliga hur dessa bestämmelser förhåller sig till den rättsliga grund som anges. I ett läge där det inte är tydligt hur dessa bestämmelser förhåller sig till den angivna rättsliga grunden ansåg utskottet att det finns en risk för att förslaget i vissa delar kommer att inkräkta på medlemsstaternas nationella kompetens. Utskottet ansåg därför att det inte med säkerhet kunde anses att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. En

annan uppfattning framhölls i en reservation av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2022/23:100).

Den 1 februari 2024 nådde rådet och parlamentet en preliminär överenskommelse om ett krisinstrument för den inre marknaden.

Exportförbudet för snus

Inom EU råder sedan 1992 ett förbud mot tobak för oralt bruk med undantag för tobaksprodukter som är avsedda att rökas eller tuggas. Eftersom svenskt snus varken röks eller tuggas råder försäljningsförbud. När Sverige blev medlem i EU 1995 beviljades landet ett permanent undantag från snusförbudet. Cigaretter och traditionella rökfria tobaksprodukter (inklusive vissa asiatiska och afrikanska varianter, tuggtobak och nässnus) kan dock säljas lagligt inom unionen. EU:s nu gällande tobaksprodukt direktiv antogs 2014 (2014/40/EU). Av direktivet framgår att det svenska undantaget för snus finns kvar och att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår.

Statsrådet Johan Forssell svarade den 24 januari 2024 på en skriftlig fråga (fr. 2023/24:478) av Tobias Andersson (SD) som bl.a. gällde tillgången till den inre marknaden för vita tobaksfria nikotinpåsar. Statsrådet anförde bl.a. följande:

Regeringen följer och bevakar aktivt förslag och förhandlingar på internationell och EU-nivå som påverkar den fria rörligheten för det vita snuset och förutsättningarna för global handel med vitt snus. Den fria marknadens principer om fri rörlighet för produkter är ett kärnvärde för den svenska regeringen. Totalförbud för försäljning av vissa varor inskränker den fria rörligheten. Regeringen ser också med oro på att den fria rörligheten påverkas negativt när enskilda medlemsländer inför totalförbud. Samtidigt bör det råda stor frihet för enskilda medlemsländer att utforma sin folkhälsopolitik i enlighet med sina egna prioriteringar och preferenser. Det är särskilt angeläget att vidta åtgärder för att skydda barn och unga från nikotinet beroendeframkallande effekter. Regeringens utgångspunkt är att de åtgärder som vidtas bör vara proportionerliga och syfta till att skydda känsliga grupper som barn och unga.

Regeringen vill i detta sammanhang också framhålla aspekten att cigaretter och röktoak utgör en relativt större hälsofara i förhållande till snus. Detta synsätt återspeglas i beskattningen av dessa produkter i Sverige, en diversifiering som regeringen har förstärkt ytterligare.

Slutligen vill regeringen framföra att undantaget i anslutning till Sveriges EU-inträde, som tillåter försäljning av och reglering av innehållet i snus i Sverige, var en viktig del när Sverige blev medlem i EU. Regeringen värnar detta undantag.

Förordning om export och import av vissa farliga kemikalier

Förordning (EU) nr 649/2012 av den 4 juli 2012 om export och import av farliga kemikalier innehåller regler för vissa farliga kemikalier samt skyldigheter för företag som önskar exportera kemikalier till länder utanför

EU. Förordningen ställer också krav på produktinformation i form av märkning och säkerhetsdatablad. Förordningen ska främja ett delat ansvar och samarbete i den internationella handeln med farliga kemikalier och skydda människors hälsa och miljön genom att information lämnas till utvecklingsländerna om hur farliga kemikalier kan lagras, transporteras, användas och omhändertas på ett säkert sätt. Faroinformationen (märkning och säkerhetsdatablad) ska motsvara andra krav som ställs på kemiska produkter i Reach- och CLP-förordningarna inom EU. Informationen i förpackningsmärkningen och i säkerhetsdatabladet ska i så stor utsträckning som möjligt lämnas på de officiella språken eller på ett eller flera av de viktigaste språken i destinationslandet. Sedan 2023 omfattas ytterligare 35 kemikalier av förordningen.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden som rör EU:s inre marknad, senast våren 2023 (bet. 2022/23:NU12). Flera av dessa yrkanden är lika eller identiska med de som är aktuella i detta avsnitt. De rör dels frågor om den fria rörligheten för vissa varor, dels övriga frågor om den inre marknadens funktion. Utskottet hänvisade främst till den förda politiken och pågående arbete. Företrädare i utskottet för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Centerpartiet framförde sin syn i olika reservationer.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Frågor om den fria rörligheten för vissa varor
- Den inre marknadens funktion.

Frågor om den fria rörligheten för vissa varor

När det gäller handel med vissa produkter på EU:s inre marknad förordas i en motion att regeringen ska verka för att upphäva förbudet mot snus inom EU. Utskottet vill inledningsvis påminna om att ett reviderat tobaksproduktdirektiv antogs den 3 april 2014 och att det av detta framgår att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår, liksom det svenska undantaget för snus. Vidare kan utskottet i likhet med tidigare konstatera att EU-domstolen i ett förhandsavgörande hösten 2018 slog fast att exportförbudet för snus inte strider mot EU-rättsliga principer. Det är även fortsättningsvis utskottets bedömning att en omförhandling av tobaksproduktdirektivet skulle kunna medföra att det undantag för snus som Sverige har i dag hotas.

En annan produkt som omnämns i en motion är alkoholmätare. I motionen anförs att det endast ska få säljas certifierade alkoholmätare på den inre marknaden. Utskottet kan konstatera att det sedan 2013 finns två internationella

standarder för alkoholmätare. Utskottet vill framhålla att de standarder som finns för alkoholmätare i sig inte hindrar försäljningen av undermåliga alkoholmätare. De fyller dock en viktig funktion eftersom de kan vägleda konsumenterna att hitta de produkter som uppfyller kraven, då det tydligt framgår vilka produkter som är certifierade enligt den aktuella standarden. I anslutning till detta vill utskottet påminna om de nya reglerna på marknadskontrollområdet, vilka har redogjorts för i det föregående. De innebär bl.a. att marknadskontrollmyndigheterna får utökade befogenheter att kontrollera att produkter som tillhandahålls på EU:s inre marknad uppfyller gällande krav, t.ex. säkerhetskrav eller krav för att skydda människors hälsa eller miljön.

När det gäller ett förbud för export av vissa bekämpningsmedel, vilket föreslås i en motion, kan utskottet konstatera att det finns regler på EU-nivå för att främja ett delat ansvar och samarbete i den internationella handeln med farliga kemikalier och skydda människors hälsa och miljön genom att information ska lämnas till utvecklingsländerna om hur farliga kemikalier kan lagras, transporteras, användas och omhändertas på ett säkert sätt.

I samma motion anförs även att EU bör förhindra import av batterimetaller och mineral som inte är hållbart utvunna och producerade. I sammanhanget anförs även att Sverige har ett nationellt ansvar för att utvinna metaller och mineral på ett hållbart sätt för att möta en ökad efterfrågan. Som redovisats har EU:s förordning om kritiska råmaterial nyligen antagit inom EU. Den övergripande målsättningen är att säkerställa EU:s tillgång till säker och hållbar försörjning av kritiska råmaterial, och förslaget syftar till att stärka de olika stegen längs hela värdekedjan, inklusive prospektering och kraftigt ökad återvinning. EU:s tillgång till hållbart producerade råmaterial ska stärkas och riktmärken för ökad kapacitet inom EU när det gäller utvinning, förädling, återvinning och diversifiering av import sätts upp. Syftet är också att förbättra EU:s förmåga att övervaka och minimera risker relaterade till hållbar försörjning av kritiska råmaterial och säkerställa den fria rörligheten av sådana råmaterial på den inre marknaden.

Utskottet kan också konstatera att det pågår arbete på EU-nivå med kommissionens förslag till förordning om förbud mot produkter som tillverkats genom tvångsarbete. Syftet med förslaget är att förbjuda produkter som är helt eller delvis tillverkade, producerade, skördade eller utvunna genom tvångsarbete på marknaden inom EU oavsett om de tillverkats inom EU eller importerats till eller ska exporteras från EU.

Utskottet avser mot bakgrund av det anförda att inte förorda några sådana tillkännagivanden som föreslås i motionerna.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Den inre marknadens funktion

EU:s inre marknad är världens största gränsfria ekonomiska samarbetsområde och Sveriges hemmamarknad. Cirka två tredjedelar av den svenska varu-

exporten går till länder på den inre marknaden, och åtta av tio varor som importeras till Sverige kommer därifrån. I de motioner som utskottet ska ta ställning till i detta avsnitt finns förslag som rör olika åtgärder för att få den inre marknaden att fungera på ett bättre sätt. De handlar t.ex. om att motverka administrativa bördor för företag, att arbeta för att undanröja hinder på den inre marknaden, att den inre marknaden bör utvecklas för att vara mer motståndskraftig och att tjänstehandeln bör underlättas ytterligare.

På ett övergripande plan vill utskottet framhålla att den fria rörligheten av varor, tjänster, kapital och personer på den inre marknaden är en grundpelare för EU:s och därmed även Sveriges konkurrenskraft. Utskottet vill i sammanhanget påminna om att EU har vidtagit flera åtgärder under de senaste åren för att utveckla och stärka den inre marknaden. Exempelvis har ett omfattande arbete gjorts för att stärka den digitala inre marknaden. Som redovisats har rättsakter som rör digitala marknader och digitala tjänster antagits inom EU och utskottet kan konstatera att det för närvarande pågår arbete med att genomföra vissa regler som är kopplade till dessa rättsakter i svensk rätt.

När det gäller tjänstesektorn på den inre marknaden kan utskottet likt kommissionen och regeringen konstatera att detta är ett område där det finns utvecklingspotential. Här finns många oproportionerliga handelshinder, vilket exempelvis framgår av det som kommissionen anför i meddelandet om den inre marknaden 30 år. Kommissionen framhåller i meddelandet även att fokus bör vara på att ta bort hinder i tjänstesektorer där det finns outnyttjad potential för gränsöverskridande handel, särskilt inom byggtjänster, detaljhandel, turism och affärstjänster. När det gäller erkännande av yrkeskvalifikationer avser kommissionen exempelvis att tillsammans med medlemsstaterna utreda möjligheten att bredare utnyttja det europeiska yrkeskortet och användningen av gemensamma utbildningsprov. Utskottet noterar att regeringen i strategin om Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft framhåller att den avser att driva på inom EU för en bättre fungerande tjänstehandel.

Utskottet vill vidare betona att den inre marknaden har betydelse för EU:s gröna omställning och den cirkulära ekonomin. Det är av stor vikt att EU behåller sitt ledarskap när det gäller grön teknik och sin konkurrensfördel när det gäller minskade koldioxidutsläpp för att skapa en ekonomi med nollutsläpp. Det är utskottets uppfattning att gemensamma EU-regler kommer att göra det lättare för företagen att anta den gröna omställningen.

Den inre marknads motståndskraft och strategiska oberoende är vidare något som utskottet vill framhålla vikten av. Mot bakgrund av bl.a. pandemin, Rysslands anfallskrig mot Ukraina och energiförsörjningskrisen har det tagits fram en rad olika rättsakter inom EU med syftet att stärka den inre marknads motståndskraft och strategiska oberoende. Här kan utskottet t.ex. påminna om förordningen om ett krisinstrument för den inre marknaden. Den ska hjälpa EU att såväl förutse och förbereda sig för som hantera effekterna av kriser. Den bygger på lärdomar från den senaste tidens nödsituationer såsom pandemin, Rysslands anfallskrig mot Ukraina och energiförsörjningskrisen. Som

nämnts i det föregående nådde rådet och Europaparlamentet en preliminär överenskommelse om den nämnda förordningen i början av 2024.

Utöver att tjänstehandeln uppges som viktig i regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft noterar utskottet att regeringen generellt avser att driva på för en bättre fungerande inre marknad när det gäller handel och öppenhet mot omvärlden. Det gäller även ökad tillgång till privat kapital, e-handel och digitalisering, forskning och innovation, klimatomställning, regelförenkling och minskade administrativa bördor för företag samt en mer kraftfull kompetensagenda. Regeringen anför även att den inre marknadens regelverk behöver anpassas bättre till globala förutsättningar och i större utsträckning bör samordnas med den yttre handelspolitiken. En öppen handels- och investeringspolitik i förhållande till länder utanför EU stärker både EU:s och Sveriges konkurrenskraft.

Till sist vill utskottet framhålla att det ibland kan finnas skäl och behov av att skydda strategiska intressen inom EU och nationellt, men detta måste ske på ett sätt som så långt som möjligt begränsar de negativa effekterna på den inre marknaden och de globala institutionerna. Utskottet kan konstatera att det inom EU pågår en diskussion om hur denna utveckling ska speglas i unionens samlade säkerhets-, utrikes- och handelspolitik.

Utskottet har ingen avsikt förorda att riksdagen gör några tillkännagivanden i linje med vad som föreslås i de aktuella motionerna.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Handels- och investeringsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som rör övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag, exportfrämjande åtgärder för vissa branscher, Team Swedens förutsättningar, Business Swedens verksamhetsinriktning, övrigt om exportfrämjande åtgärder och utländska direktinvesteringar. Utskottet hänvisar främst till den förda politiken och pågående arbete.

Jämför reservation 28 (S), 29 (SD), 30 (S), 31 (C), 32 (SD), 33 (C), 34 (S), 35 (S), 36 (SD), 37 (SD), 38 (V), 39 (S), 40 (SD) och 41 (C).

Motionerna

Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att öka exporten i

absoluta tal och som andel av BNP. I yrkande 21 anförs att Sveriges innovationsledarskap bör öka för att stärka näringslivets exportförmåga och internationella konkurrenskraft. Motionärerna framhåller även i yrkande 22 att exportfrämjandet av kunskapsintensiva tjänster bör öka.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för icke snedvridande konkurrens nationellt. I yrkande 4 efterfrågas ett tillkännagivande om att utvärdera svenska sektorers långsiktiga importbehov och i yrkande 5 anförs att svenska exportmöjligheter som rör produkter högt upp i värdekedjan bör stärkas.

Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 20 anförs att regeringen bör arbeta för att andelen exporterande små och medelstora företag ska öka. Motionärerna anför att det statliga exportfrämjandet spelar en central roll för att stödja dessa företag att ta steget ut på den internationella marknaden.

I kommittémotion 2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 24 anförs att det behövs en tydlig strategi för att stötta små och medelstora företag att exportera till EU:s inre marknad.

Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher

I kommittémotion 2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 4 efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör se över vilka exportfrämjande insatser som är bäst lämpade för att stärka kulturella och kreativa näringar. Motionärerna framhåller att kulturella och kreativa näringar skiljer sig från exempelvis industrierna, vilket gör att insatserna måste anpassas efter deras behov.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 anförs att regeringen bör initiera ett industri- och exportfrämjande program för techsektorn. Programmet bör fokusera på att skapa samarbeten och plattformar för innovation och utveckling av nya tjänster.

I kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 6 anförs att regeringen bör underlätta för svensk klimatsmart export genom att införa de mål för export av klimatsmart teknologi som beslutats av Miljömålsberedningen.

Sten Bergheden (M) skriver i motion 2023/24:570 yrkande 2 att regeringen bör ta fram en tydlig strategi för ökad export av svensk mat.

Team Swedens förutsättningar

I kommittémotion 2023/24:2632 förordar Fredrik Olovsson m.fl. (S) olika exportfrämjande åtgärder. I yrkande 19 föreslås t.ex. att regeringen arbetar för att stärka de aktörer som ingår i Team Sweden, och då framför allt Business Sweden och Visit Sweden.

Business Swedens verksamhetsinriktning

I kommittémotion 2023/24:2631 begär Fredrik Olovsson m.fl. (S) i yrkande 11 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över Business Swedens möjligheter att främja svenska startup- och scaleup-företags internationella affärer.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) anförs att Business Swedens verksamhet bör stärkas, och i yrkande 23 efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda detta.

I kommittémotion 2023/24:476 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 30 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheterna att integrera Business Swedens verksamhet med den verksamhet som bedrivs av ambassader och konsulat utomlands.

I kommittémotion 2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslås i yrkande 18 att Business Sweden ger Somaliland ökad prioritet.

Markus Wiechel m.fl. (SD) förordar i motion 2023/24:2519 yrkande 1 att Business Swedens mandat i Taipei breddas.

Övrigt om exportfrämjande åtgärder

I partimotion 2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om ökad insyn i den verksamhet som EKN och AB Svensk Exportkredit (SEK) bedriver.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 20 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska arbeta för att svenska företag ska få hjälp när de deltar i upphandlingar inom FN, och i yrkande 21 framhålls att regeringen bör utreda hur framtida regionala exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer. I yrkande 22 begärs vidare ett tillkännagivande om att medel avsedda för exportfrämjande bör samordnas på nationell nivå med andra statliga insatser.

I kommittémotion 2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7 anförs att regeringen bör skärpa kriterierna när det gäller mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 21 förordas ett tillkännagivande om att inga nya svenska exportkrediter och lån bör avtalas för investeringar längs någon del av den fossila bränslevärdekedjan eller kedjor associerade till fossila bränslen. Detta ska genomföras senast under 2024. I yrkande 22 föreslås vidare att regeringen i internationella samarbeten såsom Export Finance for Future (E3F) ska verka för att exportfinansiering har som mål att fossila bränslen fasas ut snarast.

Utländska direktinvesteringar

I kommittémotion 2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 23 anförs att regeringen bör arbeta för att öka Sveriges attraktionskraft för utländska investeringar. Fokus bör vara på investeringar med särskilt hög

potential att tillföra nya arbetstillfällen, kapital och kunskap eller att utveckla nya marknader i hela landet.

I kommittémotion 2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att konsekvenserna av kinesiska direktinvesteringar i Sverige bör utredas.

I kommittémotion 2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) anfördes att Sverige i grunden ska vara en öppen ekonomi som välkomnar investeringar. Samtidigt behöver det finnas möjlighet att granska investeringar i exempelvis samhällsviktig infrastruktur och liknande. Ett tillkännagivande med denna inriktning förordas i yrkande 25.

Bakgrund och pågående arbete

Regeringens inriktning för politiken som rör handels- och investeringsfrämjande

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24) uppger regeringen att företagets behov och efterfrågan ska stå i centrum för det statliga exportfrämjandet, som ska vara samstämmigt, effektivt, långsiktigt och förutsägbart. Statligt finansierade insatser ska kunna uppvisa tydliga och mätbara resultat, med god utväxling när det gäller ökade skatteintäkter och ökad sysselsättning. Regeringen framhåller vidare att ett väl fungerande och marknadskompletterande exportkreditsystem är betydelsefullt för svensk utrikeshandel och skapar sysselsättning i Sverige. I propositionen anfördes också att ett bättre samspel mellan utvecklingssamarbetet, export- och investeringsfrämjandet samt handelspolitiken kan öka förutsättningarna för hållbar utveckling i utvecklingsländer genom ökat handelsutbyte. Samtidigt ska svenska företag kunna dra nytta av att bistånds- och främjandeinsatser pågår i låg- och medelinkomstländer med stor exportpotential eller i sektorer där svenska företags kunskaper, handel och utlandsinvesteringar kan bidra till goda utvecklingsresultat och ökad klimatnytta. Regeringen avser även att vidareutveckla regeringens, Business Swedens och myndigheternas investeringsfrämjande då det finns starka positiva samband mellan utländska direktinvesteringar, nya arbetstillfällen, grön omställning och tillväxt i Sverige. Utländska investeringar är dessutom nödvändiga för att Sverige ska bibehålla konkurrenskraften och attrahera högkvalificerad personal.

Delmål i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft som rör handels- och investeringsfrämjande

I november 2023 beslutade regeringen om en ny utrikeshandelsstrategi – Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft (UD2023/01758). Som redovisats i det föregående innehåller strategin tre övergripande mål samt ett antal delmål som kommer att följas upp under de kommande åren. En rad delmål rör handels- och investeringsfrämjande och bland dessa kan nämnas:

- Det ska finnas en tydlig och samlad ingång för företag som vill söka rådgivning, finansiering och stöd för sin internationaliseringsprocess.
- Samarbetet mellan Business Sweden, Almi AB, EKN, SEK, Tillväxtverket, regionerna och andra berörda aktörer, såsom Enterprise Europe Network (EEN), ska utvecklas. Handelskamrarnas kompetens och nätverk ska tas tillvara i högre utsträckning.
- Branschkompetensen ska tas till vara i Team Swedens främjandearbete och därmed förbättra stödet till företagen. Synergieffekter med regionernas arbete med strategier för smart specialisering eller motsvarande ska uppnås.
- Tjänsteföretag, och företag i helt igenom digitala miljöer, ska uppleva en bättre kvalitet i exportstödet.
- Små och medelstora företag ska på ett lättillgängligt sätt kunna ta del av information om de affärsmöjligheter som EU:s frihandelsavtal erbjuder.
- Fler små och medelstora företag ska ges möjligheter att delta i export-satsningar kopplade till stora strategiska exportaffärer.
- Svenska företag ska få ökad kunskap och medvetenhet om immateriella rättigheter och skydd av immateriella tillgångar. Patent- och registreringsverket (PRV), Business Sweden och Kommerskollegium kan bidra till detta.

Export- och investeringsfrämjande

Inledning

Ett stort antal aktörer arbetar med att främja svenska företags export. Främjandet sker i huvudsak genom Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden), EKN och SEK. Därtill gör Tillväxtverket, Almi, Swedfund, Svenska institutet och Visit Sweden insatser. Export- och investeringsfrämjande är en kärnuppgift i utrikesförvaltningen. Sveriges utlandsmyndigheter spelar en viktig roll i genomförandet av exportfrämjandet i nära samarbete med andra främjaraktörer, såsom Business Swedens utlandskontor och lokala Team Sweden-nätverk.

Business Sweden

Business Sweden ansvarar för det statligt finansierade export- och investeringsfrämjandet och ägs till lika delar av staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening. Business Sweden bildades den 1 januari 2013 när Exportrådet och Invest Sweden slogs samman.

Business Swedens övergripande uppdrag är att stimulera ekonomisk tillväxt och sysselsättning genom att stödja och främja svensk export och internationalisering samt utländska företagsinvesteringar i Sverige eller samarbeten med svenska företag som tillför kapital, kompetens och marknader till det svenska näringslivet. Business Sweden ska enligt uppdraget ha institutionell närvaro på utländska marknader för att hjälpa svenska företag att öka sin export i utlandet och för att öka utländska investeringar i Sverige. Business

Sweden ska även ha egen regional närvaro i Sverige eller på annat sätt stödja och samverka med företag och andra lokala och regionala aktörer. Business Sweden ska samarbeta med andra aktörer som med offentliga medel genomför eller låter genomföra export- eller investeringsfrämjande insatser. Business Sweden är etablerat med ett fyrtiotal kontor i drygt 30 länder utanför Sverige och samarbetar där med svenska ambassader, konsulat, handelskamrar samt andra lokala nätverk till gagn för svensk internationalisering. I Sverige finns Business Sweden på tio orter.

I linje med ett årligt riktlinjebeslut som fattas av regeringen har Business Sweden både ett exportfrämjande uppdrag att hjälpa svenska företag att öka sin globala försäljning och ett investeringsfrämjande uppdrag att hjälpa internationella företag att investera och expandera i Sverige. I riktlinjebeslutet 2024 framgår bl.a. att Business Sweden ska arbeta för att aktivt bidra till att genomföra regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft samt arbeta med fokusområden såsom energi-omställning, fossilfritt stål, batteriproduktion, gröna näringar och nya tekniker som artificiell intelligens (AI).

Exportfinansiering

Inledning

För att underlätta och främja export, internationalisering och konkurrenskraft för svensk industri och bidra till delmålet om att öka Sveriges export erbjuder SEK och EKN ett exportkreditsystem med statligt stöd. Det kombinerade erbjudandet underlättar finansieringen av transaktioner med svenska exporterande företag och har stora fördelar för alla inblandade parter.

EKN erbjuder exportkreditgarantier som ger internationella köpare attraktiva finansieringsvillkor, samtidigt som risken sänks för svenska exporterande företag och affärsbanker.

EKN

Enligt förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden har myndigheten i uppgift att främja svensk export och import genom att utfärda garantier. Myndigheten ansvarar för att, i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen meddelar, utfärda statliga kredit- och investeringsförsäkringar (s.k. statsgarantier) enligt

- förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti
- förordningen (2005:746) om investeringsgaranti.

Myndigheten ska dessutom utfärda statsgarantier enligt

- förordningen (2022:1360) om kreditgaranti för att säkra tillgången på råvaror
- förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina.

Myndigheten får lämna garantier för sådana refinansieringslån som ges för reglering av förfallande fordringar som har garanterats inom ramen för den statliga exportkreditgarantivningen.

Enligt instruktionen ska myndigheten vidare integrera ett jämställdhets- och ett hållbarhetsperspektiv i hela sin verksamhet. FN:s Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska vara vägledande för detta arbete. EKN ska även i sitt arbete med hållbart företagande följa Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) rekommendationer om korruption vid statsstödda exportkrediter och gemensamma förhållningssätt för exportkreditinstitut samt bidra till en hållbar skuldsituation genom att följa OECD:s riktlinjer om hållbar långivning. EKN ska även säkerställa att den exportfrämjande verksamheten bedrivs i enlighet med FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt principerna om hållbart företagande i FN:s Global Compact.

EKN har i regleringsbrevet för 2024 fått ett uppdrag om biståndsstött exportfinansiering. Av detta framgår att EKN ska ingå ett förstärkt samarbete med Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och övriga Team Sweden-aktörer för att bidra till ökade synergier mellan utvecklingssamarbetet, exportfrämjandet och handelspolitiken. Även klimatpolitiska målsättningar ska beaktas i arbetet.

SEK

SEK är ett statligt helägt bolag med uppdrag att på kommersiella och hållbara grunder bedriva kreditverksamhet i syfte att främja svensk exportnäring. SEK ska vara en marknadskompletterande aktör och sträva efter att samarbeta med andra statliga exportfrämjande aktörer samt med banker och andra finansiella aktörer. Bolaget har ett samhällsuppdrag som riksdagen fattat särskilt beslut om och som består i att administrera statens system för statsstödda exportkrediter, det s.k. CIRR-systemet. Utgångspunkten för regeringens bolagsstyrning är den svenska bolagsstyrningsmodellen som bl.a. innebär att de bolag som ägs av staten styrs associationsrättsligt på samma sätt som privatägda bolag med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Bolag med statligt ägande lyder som utgångspunkt under samma lagar och regler som privatägda bolag. Som framgår av avsnittet om hållbart företagande i detta betänkande beslutade regeringen om en ny ägarpolicy för bolag med statligt ägande 2020. Ägarpolicyen ska tillämpas i bolag med statligt majoritetsägande, vilket därmed inkluderar SEK.

Regional exportsamverkan

Tillväxtverket hade under 2016–2022 i uppdrag att underlätta företagens internationalisering genom att förbättra koordineringen av statliga aktörers exportstöd i regionerna. Detta skedde genom att man inrättade regional exportsamverkan och genom att man spred information på den digitala plattformen Verksam.se. I regional exportsamverkan ingår Almi, Business Sweden, EKN, SEK, EEN och Tillväxtverket. I flertalet regioner ingår även regionala aktörer

såsom handelskamrar, universitet och högskolor samt science parks. Regional exportsamverkan har som övergripande mål att fler små och medelstora företag ska exportera. Enligt Tillväxtverket är nio av tio exporterande företag små eller medelstora. I Tillväxtverkets slutrapport (UD2023/03110) konstateras att samtliga regioner har regionala partnerskap inom regional exportsamverkan. Av rapporten framgår att det under 2022 genomfördes 474 gemensamma insatser arrangerade av de regionala partnerskapen. Av de företag som fick fördjupat exportstöd 2022 uppger 79 procent att stödet gett företaget en ökad förmåga att göra affärer i andra länder (ned från 81 procent 2021). På den digitala plattformen Verksam.se har Tillväxtverket samlat relevant information från myndigheter och regioner för att stötta företagets internationalisering.

Nationell strategi för främjandet av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher

Regeringen beslutade i november 2021 att ge en särskild utredare (Tobias Nielsén, förlagschef och verkställande direktör) i uppdrag att lämna förslag till en samlad nationell strategi med syftet att under den kommande tioårsperioden främja långsiktig och hållbar utveckling av de kulturella och kreativa näringarna. I augusti 2022 överlämnade utredningen sitt betänkande Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher (SOU 2022:44). I betänkandet berörs exportpolitiken och det framhålls att närings- och exportpolitikens aktörer för att främja företag i kulturella och kreativa branscher behöver nya kunskaper och kanske även nya funktioner. Utgångsläget är att det finns bristande kunskap om kulturella och kreativa företags produktionsmönster, värdeskapande och utvecklingsbehov. Det anges vara viktigt att vara medveten om detta för att underlätta samverkan om utformning och styrning av insatser. Betänkandet är remitterat och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I regeringens propositionsförteckning från januari 2024 uppges att regeringen i april 2024 ska lämna en skrivelse till riksdagen med en strategi för företag i kulturella och kreativa branscher. Skrivelsen kommer i sådana fall att behandlas i riksdagen under våren 2024.

Vitbok om utgående investeringar

En vitbok om utgående investeringar (COM(2024) 24) presenterades i februari 2024 som en del i ett paket från kommissionen om att stärka EU:s ekonomiska säkerhet. Förutom den nämnda vitboken innehåller paketet fyra initiativ – ett förslag till förordning om granskning av utländska direktinvesteringar (COM(2024) 23), en vitbok om exportkontroll (COM(2024) 25), en rådsrekommendation om forskningssäkerhet (COM(2024) 26) och en vitbok om forskning som omfattar teknik med potential för dubbla användningsområden (COM(2024) 27).

Vitboken om utgående investeringar innehåller en inriktning för det fortsatta arbetet med utgående investeringar och de risker som dessa kan innebära till följd av att teknik och ”know-how” hamnar i fel händer och kan användas i militärt syfte. En stegvis ansats föreslås eftersom det i dagsläget råder informationsbrist om utgående investeringar. Ett huvudelement i vitboken är att en offentlig konsultation inleds. Kommissionen önskar synpunkter på ett förslag till rekommendation om att medlemsstaterna under ett år ska införa övervakning av utgående investeringar. Medlemsstaterna ska enligt denna samla information från de senaste fem åren. Rekommendationen väntas presenteras sommaren 2024. Den information som kommer in genom den föreslagna övervakningen ska ligga till grund för en bedömning av behov av ytterligare åtgärder för EU:s gemensamma ekonomiska säkerhet.

Granskning av utländska direktinvesteringar

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 av den 19 mars 2019 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen trädde i kraft den 11 april 2019 och tillämpas sedan den 11 oktober 2020. Ett grundläggande syfte med EU-förordningen är att skapa en rättslig ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen med hänsyn till säkerhet eller allmän ordning.

Hösten 2020 biföll riksdagen regeringens proposition Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (prop. 2019/20:193, bet. 2020/21:UU3, rskr. 2020/21:13). Lagförslaget i propositionen kompletterar den nämnda EU-förordningen på området. I samband med att lagförslaget antogs fick Inspektionen för strategiska produkter (ISP) uppdraget som kontaktpunkt av regeringen. Utöver den internationella samordningsrollen ska myndigheten också få befogenhet att begära in vissa uppgifter från inblandade företag inför en investering, om det finns risk att affären kan påverka svensk säkerhetskänslig verksamhet. Berörda företag ska ha möjlighet att överklaga ett beslut som myndigheten har fattat om att begära in uppgifter. Lagen trädde i kraft den 1 november 2020.

Hösten 2023 biföll riksdagen regeringens proposition Ett gransknings-system för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen (prop. 2022/23:116, bet. 2022/23:JuU32, rskr. 2023/24:3). Lagförslaget i propositionen innebär att en myndighet får möjlighet att granska, och om nödvändigt förbjuda, utländska direktinvesteringar i svenska företag vars verksamhet har betydelse för svenska säkerhetsintressen. Syftet med den nya lagen är att hindra att värdefull teknik eller information eller strategiskt viktiga fastigheter kontrolleras av främmande makt på ett sätt som inte är önskvärt. Förslaget innebär även att underrättelse- och säkerhetstjänster i Storbritannien och Schweiz får direktåtkomst till vissa personuppgifter för att förhindra terroristattentat och andra terrorbrott. De nya reglerna trädde i kraft den 1 december 2023.

Som ett led i arbetet med EU:s strategi om ekonomisk säkerhet presenterade kommissionen den 24 januari 2024 ett förslag till förordning om granskning av utländska investeringar i unionen och om upphävande av förordning (EU) 2019/452. Den viktigaste principiella nyheten är att det föreslås bli obligatoriskt för medlemsstaterna att ha ett granskningssystem för utländska investeringar. Dessutom föreslås krav på vad ett granskningssystem minst ska omfatta och hur det ska fungera. Den samarbetsmekanism som finns, enligt nu gällande förordning (EU) 2019/452, föreslås få tydligare krav på uppföljning och dialog samt inriktning på att okomplicerade investeringar inte ska anmälas i systemet. Kommissionens avsikt är att åtgärda kryphål i systemet för granskning av investeringar, att fokusera på de fall som medför de största riskerna samt att effektivisera samarbetet mellan medlemsstaterna. Arbetet med förslaget pågår för närvarande på EU-nivå.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden som handels- och investeringsfrämjande, senast våren 2023 (bet. 2022/23:NU12). Flera av dessa yrkanden är lika eller identiska med de som är aktuella i detta avsnitt. De handlar om strategiska frågor om handelsfrämjande, granskning av utländska direktinvesteringar, Team Swedens förutsättningar, åtgärder för att stärka Business Sweden samt exportfrämjande åtgärder i övrigt. Utskottet hänvisade främst till den förda politiken och pågående arbete. Företrädare i utskottet för Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna framförde sin syn i olika reservationer.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande
- Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag
- Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher
- Team Swedens förutsättningar
- Business Swedens verksamhetsinriktning
- Övrigt om exportfrämjande åtgärder
- Utländska direktinvesteringar.

Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande

I ett par motioner återfinns yrkanden som handlar om att Sverige på olika sätt bör stärka såväl förutsättningarna för handel och investeringar som Sverige som ledande kunskaps- och innovationsnation. Utskottet vill av denna anledning framhålla betydelsen av att skapa bästa möjliga förutsättningar för svenska företag att bedriva utrikeshandel, stärka konkurrenskraften och

erbjuda en attraktiv miljö för etableringar och investeringar i Sverige. Det är många pusselbitar som behövs för att varaktigt stärka Sveriges tillväxtförmåga, klimatomställning, produktivitet, motståndskraft, kompetensförsörjning och jobbskapande. Utskottet kan konstatera att regeringens nya strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft har till syfte att tydliggöra och stärka arbetet med att uppnå de riksdagsbeslutade målen för näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande. Som nämnts i det föregående finns det en rad delmål för olika insatser som ska stärka Sveriges konkurrenskraft och öka förutsättningarna för handel, investeringar och innovation. Utskottet noterar även att strategin syftar till att svenska företag ska öka sin export och närvaro på internationella marknader samt att Sveriges ställning som prioriterad partner för grön och digital omställning globalt ska stärkas.

Utskottet kan samtidigt konstatera att Business Sweden i regeringens riktlinjebeslut 2024 har fått ett övergripande uppdrag med denna inriktning som sammantaget ska bidra till att genomföra den nämnda strategin. Mot bakgrund av de motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt vill utskottet även framhålla att det av riktlinjebeslutet framgår att Business Sweden i samverkan med andra relevanta aktörer ska bidra till att främja Sverige som ledande kunskaps- och innovationsnation. Detta ska ske där samverkan på ett tydligt vis bidrar till exportnytta för svenska företag eller investeringsnytta för Sverige.

Oavsett vilka olika åtgärder som företrädare för olika partier i utskottet ser som mest angelägna att vidta för att utveckla handels- och investeringsfrämjandet anser utskottet att riksdagen inte bör ta några initiativ i linje med det som motionärerna förordar.

De aktuella motionsyrkandena avstyrks därmed.

Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag

I ett par motioner uttrycks uppfattningen att staten har en viktig roll i att stötta små och medelstora företag när det gäller export och internationalisering. I motionerna finns även mer specifika förslag om vilka exportfrämjande åtgärder regeringen bör vidta för att stödja denna kategori av företag. Utskottet har ingen annan uppfattning än att exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag är viktiga. Detta ges det även uttryck för i regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft. Av den framgår det att exempelvis att det bör finnas en tydlig och samlad ingång för företag som vill söka rådgivning, finansiering och stöd för sin internationaliseringsprocess. Det anges även att samarbeten inom Team Sweden och mellan Business Sweden och olika myndigheter bör stärkas för att förbättra stödet till företagen. I strategin framhålls även att små och medelstora företag på ett lättillgängligt sätt ska kunna ta del av information om de affärs- och möjligheter som EU:s frihandelsavtal erbjuder samt att fler små och medelstora företag ska ges möjligheter att delta i exportsatsningar kopplade till stora strategiska exportaffärer.

Utskottet vill i sammanhanget även framhålla Business Swedens program för små och medelstora företag som innebär rådgivning i Sverige och på utlandskontoren, kompetensutveckling för företag, regional exportrådgivning samt kontaktskapande på och information om internationella marknader.

Utskottet avstyrker med detta de aktuella motionsyrkandena.

Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher

När det gäller förslag om exportfrämjande åtgärder för vissa branscher finns sådana förslag i några olika motioner. I dessa finns yrkanden som rör kulturella- och kreativa näringar, digitalisering och tjänstehandel, företag som utvecklar grön teknik samt export av svensk mat. När det först gäller kulturella- och kreativa näringar kan utskottet konstatera att regeringen avser att lämna en skrivelse till riksdagen med en strategi för att utveckla dessa näringar. Utskottet noterar att exportfrämjande insatser nämns i den utredning som ligger till grund för den kommande strategin. Utskottet kan även konstatera att det i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft anges att ett högkvalitativt stöd till företag inom kulturella och kreativa branscher, t.ex. dataspel, musik, design och form samt innehållsproduktion, bidrar både till en ökad svensk export och till att sprida kännedom om Sverige och varumärket Sverige. I strategin framhålls även att värdet av Sveriges export inom kulturella och kreativa branscher ökar och att sektorn skapar många arbetstillfällen i Sverige.

När det vidare gäller företag inom digitala tjänster har teknikutvecklingen medfört att tjänstehandeln har ökat snabbare än varuhandeln under de senaste decennierna. I Sverige uppgår tjänstehandeln till ca 30 procent av det totala exportvärdet. Denna utveckling har också lett till en stor ökning av gränsöverskridande transaktioner och gjort det möjligt för fler och mindre företag att handla internationellt, genom t.ex. digitala marknadsplatser. Utskottet kan konstatera att EU antagit flera omfattande regelpaket bl.a. genom rättsakterna om digitala marknader (Digital Markets Act, DMA) och digitala tjänster (Digital Services Act, DSA) för att forma EU:s digitala framtid.

Utskottet vill vidare framhålla att många svenska företag har goda förutsättningar att ha en central roll i den globala omställningen eftersom de ligger långt framme när det gäller grön teknik och kan leverera lösningar som möjliggör och påskyndar klimatomställningen i andra länder. Det är därmed viktigt att svenska företags export av klimatvänliga produkter, tjänster och teknik som bidrar till den gröna omställningen främjas. I strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft anförts bl.a. att ett framgångsrikt näringslivsfrämjande kräver ett målinriktat stöd från aktörer som ingår i Team Sweden-samarbetet. Ett framgångsrikt näringslivsfrämjande kräver också branschspecifik kompetens dels i främjandesystemet, dels på utlandsmyndigheterna. Detta samarbete ska enligt strategin vidareutvecklas i samråd med näringslivet och i högre utsträckning aktivt fånga upp affärs-

möjligheter och positionera svenska lösningar inom strategiskt viktiga områden, som t.ex. grön och digital omställning. Utskottet vill även betona Business Swedens roll inom ramen för dess export- och investeringsfrämjande uppdrag att främja grön omställning, hållbar tillväxt och ansvarsfullt företagande. Det långsiktiga målet med verksamhetens globala hållbarhetsarbete är att öka Sveriges bidrag till genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet och bidra till Sveriges omställningsmål om nettonollutsläpp senast 2045.

När det avslutningsvis gäller att främja exporten av svensk mat delar utskottet motionärernas uppfattning att livsmedelsexporten är en betydelsefull sektor för svensk handel. Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkande och då hänvisat till det arbete som Business Sweden gör inom ramen för livsmedellexportprogrammet Try Swedish! Utskottet noterar att programmet alltså pågår.

Sammanfattningsvis avser utskottet inte att föreslå några tillkännagivanden i linje med det som motionärerna förordar.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Team Swedens förutsättningar

Team Sweden är ett nätverk av myndigheter och företag som jobbar tillsammans för att främja svensk export och investeringar i Sverige. I en motion förordas ett tillkännagivande om att detta nätverk, som bl.a. innefattar Business Sweden, ska stärkas. Utskottet kan konstatera att Business Sweden har i uppdrag att leda och vidareutveckla arbetet inom Team Sweden och dess olika samarbetsformer. Team Swedens verksamhet syftar bl.a. till samordning mellan relevanta aktörer för att främja investeringar och bidra till att lösa investeringshinder. I samordningen ingår att Business Sweden ska stödja potentiella investerare så att de får kontakt med relevanta aktörer för den specifika investeringen. Utskottet ser inte att riksdagen bör agera för att nätverket Team Sweden ska stärkas.

Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Business Swedens verksamhetsinriktning

Inom exportfrämjandet spelar Business Sweden en avgörande roll och tar emot huvuddelen av det statliga anslaget inom området. Det statliga uppdraget till Business Sweden omfattar bl.a. grundläggande exportservice, ett program för små och medelstora företag samt riktat exportfrämjande. I flera motioner som utskottet här ska ta ställning till förespråkas tillkännagivanden som rör Business Swedens verksamhetsinriktning. Det förordas t.ex. att staten satsar mer på stöd till startup- och scaleup-företag, att Business Swedens utlandskontor i högre utsträckning samordnas med ambassader och konsulat samt att organisationens kontor förläggs till vissa utpekade länder. Utskottet vill med anledning av dessa förslag först framhålla att Business Swedens export- och investeringsfrämjande verksamhet, enligt regeringens riktlinjebeslut för 2024, syftar till att stärka svenska företags export och expansion i utlandet samt

attrahera och underlätta utländska direktinvesteringar i Sverige. Uppdraget ska därmed bidra till ökad svensk konkurrenskraft, ökad sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet genom ökad export och ökade investeringar. Utskottet kan konstatera att Business Sweden även ska göra flera särskilda insatser under 2024. Det handlar exempelvis om att inom programmet för små och medelstora företag tillhandahålla ett anpassat stöd för startup- och scaleup-företag. Av riktlinjebeslutet framgår vidare att Business Swedens utlandsverksamhet har en central roll i att hjälpa svenska företag att öka sin export, expandera i utlandet och öka utländska investeringar i Sverige. Det framgår även att Business Sweden ska samverka med utrikesförvaltningen för att främja svenska affärsintressen internationellt.

Utskottet avser inte att förorda några sådana tillkännagivanden som rör Business Swedens verksamhet som föreslås i de aktuella motionerna.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Övrigt om exportfrämjande åtgärder

I detta avsnitt behandlar utskottet flera motionsförslag som rör olika delar av exportfrämjandet. De rör t.ex. systemet med exportcentrum, svenska företags möjligheter att delta i upphandlingar inom FN och att främja potentialen för svenska företag högt upp i värdekedjorna. Motionsförslagen rör även insynen i den verksamhet som EKN och SEK bedriver, hur exportfrämjandet ska se ut när det gäller export till auktoritära regimer samt att exportfinansiering bör syfta till att fasa ut fossila bränslen.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att Business Sweden spelar en avgörande roll inom exportfrämjandet och tar emot huvuddelen av det statliga stödet inom området. I riktlinjebeslutet för 2024 anges bl.a. att organisationen ska identifiera projekt där det finns möjlighet att bidra till biståndspolitiska mål och stödja svenska företags deltagande i upphandlingar och projekt t.ex. inom grön och digital omställning. Det handlar bl.a. om stöd till företag att medverka i projekt och nyttja finansieringsinstrument inom EU, multilaterala institutioner och FN-systemet. Utskottet har ingen annan uppfattning än att satsningar på projektexport och stora strategiska affärer är viktiga även framöver för att öka den svenska exporten.

När det vidare gäller regional exportsamverkan vill utskottet framhålla att Tillväxtverket mellan 2016 och 2022 hade i uppdrag att underlätta företagens internationalisering genom att förbättra koordineringen av statliga aktörers exportstöd i regionerna. Detta har bl.a. skett genom regional exportsamverkan. I denna samverkan ingår en rad aktörer, vilket har redovisats i det föregående. Regional exportsamverkan har haft som övergripande mål att fler små och medelstora företag ska exportera.

I vissa motioner finns förslag som rör exportfinansiering och den verksamhet som EKN och SEK bedriver på området. Här vill utskottet framhålla att EKN i sin instruktion har ett uppdrag när det gäller hållbarhet. Myndigheten ska t.ex. integrera ett jämställdhets- och ett hållbarhetsperspektiv i hela sin

verksamhet. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska vara vägledande för detta arbete. EKN ska även i sitt arbete med hållbart företagande följa OECD:s rekommendationer om korruption vid statsstödda exportkrediter och gemensamma förhållningssätt för exportkreditinstitut samt bidra till en hållbar skuldsituation genom att följa OECD:s riktlinjer om hållbar långivning. EKN ska även säkerställa att den exportfrämjande verksamheten bedrivs i enlighet med FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt principerna om hållbart företagande i FN:s Global Compact.

Utöver detta kan utskottet konstatera att SEK är ett statligt bolag som styrs i enlighet med statens ägarpolicy där riktlinjer om hållbart företagande ingår. I övrigt lyder bolaget under samma lagar som andra aktiebolag. I sammanhanget kan även nämnas att ett nytt EU-direktiv om hållbarhetsrapportering trädde i kraft i januari 2023. Lagstiftningen innebär att alla stora företag är tvungna att upprätta en hållbarhetsrapport, och arbete med hur direktivet ska införlivas i svensk rätt pågår för närvarande.

Med detta avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Utländska direktinvesteringar

I tre motioner framhålls behovet av ett system för granskning av utländska direktinvesteringar i Sverige. I en av motionerna framhålls särskilt kinesiska direktinvesteringar. Utskottet vill på ett övergripande plan framhålla att det behöver finnas en bra balans mellan att säkra svenska intressen och att se till att Sverige fortfarande är ett attraktivt land för utländska investerare genom att inte införa åtgärder som innebär för stora hinder för investeringar. Utskottet vill vidare påminna om den nu gällande EU-förordningen om en ram för granskning av utländska direktinvesteringar, som tillämpas sedan hösten 2020. Ett grundläggande syfte med denna förordning är att skapa en rättslig ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen med hänsyn till säkerhet eller allmän ordning. Hösten 2020 antog riksdagen en proposition med kompletterande bestämmelser till den nämnda EU-förordningen, vilket redovisats i det föregående. Propositionen innehöll förslag bl.a. om att myndigheter som utses som kontaktpunkter enligt förordningen ska ha rätt att förelägga utländska investerare eller berörda företag att tillhandahålla vissa uppgifter eller handlingar. Vidare biföll riksdagen hösten 2023 propositionen Ett granskningsystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen (prop. 2022/23:116, bet. 2022/23:JuU32, rskr. 2023/24:3). I propositionen föreslogs bl.a. en ny lag som ger en granskningsmyndighet möjlighet att granska utländska direktinvesteringar och om det är nödvändigt att förbjuda dem. Den nya lagen trädde i kraft den 1 december 2023.

Utskottet kan vidare konstatera att kommissionen i januari 2024 presenterade ett nytt förslag till förordning om granskning av utländska investeringar. Av förslaget framgår att det ska bli obligatoriskt för medlemsstaterna att ha ett granskningsystem för utländska investeringar. Dessutom föreslås krav på vad

ett granskningsystem minst ska omfatta och hur det ska fungera. Arbete med förslaget pågår på EU-nivå.

Utöver detta vill utskottet tillägga att kommissionen i februari 2024 presenterade en vitbok om utgående investeringar som innehåller en inriktning för det fortsatta arbetet med utgående investeringar och de risker som dessa kan innebära till följd av att teknik och ”know-how” hamnar i fel händer och kan användas i militärt syfte.

Utskottet vill avslutningsvis betona vikten av ett fungerande gransknings-system när det gäller utländska direktinvesteringar och avser att följa utvecklingen framöver.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Hållbart företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hållbart företagande. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 42 (V), 43 (C) och 44 (MP).

Motionerna

I partimotion 2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22 anförs att Sverige bör driva på för ett minimiregelverk med sanktioner som gör att företag som bryter mot mänskliga rättigheter kan ställas till svars.

I partimotion 2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 112 begärs ett tillkännagivande om att en ansvarslag bör införas på EU-nivå enligt vilken företag kan hållas ansvariga för miljöbrott och brott mot mänskliga rättigheter i hela sina leverantörskedjor.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 4 förslås ett tillkännagivande om att regeringen bör införa ett klimat- och miljöperspektiv enligt human rights och environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands. Motionärerna anför vidare i yrkande 5 att regeringen bör återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete. I motionen framhålls även att regeringen bör verka för att förbättra lagstiftningen om företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö. Ett tillkännagivande med denna inriktning förordas i yrkande 6. Motionärerna påpekar dessutom i yrkande 15 att regeringen bör utarbeta riktlinjer för att förhindra att svenska företag och investerare investerar på ockuperad mark.

I kommittémotion 2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25 anförs att det bör införas ett striktare EU-regelverk för företags ansvar för att upprätthålla mänskliga rättigheter och miljö- och klimathänsyn i frihandelsavtal och vid annan verksamhet utanför unionen.

I kommittémotion 2023/24:893 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 7 förordas ett tillkännagivande om att Sverige aktivt ska verka för att EU lagstiftar om att företag ska respektera mänskliga rättigheter, miljö och Parisavtalet genom hela leverantörskedjan.

Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anför i motion 2023/24:2699 yrkande 20 att det bör finnas tydliga krav på transparens och mekanismer för att utkräva ansvar när näringslivet inte lever upp till sitt ansvar för miljö och mänskliga rättigheter. Det kan t.ex. ske genom utvärderingar av varje företag som får statliga exportkrediter enligt ansvarskriterier för miljö och mänskliga rättigheter.

Bakgrund och pågående arbete

Övergripande om hållbart företagande

Hållbart företagande (även kallat ansvarsfullt företagande och företagens sociala ansvar, corporate social responsibility, CSR) är ett paraplybegrepp som omfattar många olika delar. En vidare precisering av innebörden och omfattningen av begreppet finns i ett flertal internationellt erkända vägledande principer och riktlinjer för hållbart eller ansvarsfullt företagande. Det handlar t.ex. om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact, ISO-standarden om socialt ansvarstagande, ILO:s trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Direktiv om tillbörlig aktsamhet

Kommissionen presenterade den 23 februari 2022 ett förslag till direktiv om tillbörlig aktsamhet, dvs. due diligence, för företag i fråga om hållbarhet (COM(2022) 71). Direktivet fastställer en skyldighet för vissa företag att visa tillbörlig aktsamhet i sin verksamhet och i sina värdekedjor i syfte att motverka negativa effekter för mänskliga rättigheter och miljö. Bolagsledningen blir skyldig att se till att företaget uppfyller sina skyldigheter i fråga om tillbörlig aktsamhet. Förslaget innehåller även krav på planer för klimatanpassning i enlighet med Parisavtalet. I förslaget till direktiv fastställs regler om

- skyldigheter för företag när det gäller faktiska och potentiella negativa effekter på mänskliga rättigheter och negativ miljöpåverkan, med avseende på företagets egen verksamhet, deras dotterbolags verksamhet och verksamhet i värdekedjan som utförs av enheter med vilka företaget har en etablerad affärsförbindelse
- ansvar för åsidosättande av de skyldigheter som nämns i den föregående punkten.

Kategoriseringen av affärsförbindelser som ”etablerade” ska enligt förslaget omprövas regelbundet och minst var tolfte månad. Direktivet ska inte utgöra grund för att sänka den nivå av skydd för mänskliga rättigheter eller miljö

eller klimatet som föreskrivs i medlemsstaternas lagstiftning vid tidpunkten för antagandet av detta direktiv. Direktivet ska inte heller påverka skyldigheter på området för mänskliga rättigheter, miljöskydd och klimatförändringar som följer av andra unionsrättsakter. Våren 2022 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till direktiv (utl. 2021/22:NU28). Utskottet ansåg att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen i de delar som rör bestämmelser om att företagen ska ta vissa hänsyn när de fastställer rörliga ersättningar (artikel 15.3), aktsamhetsplikt för medlemmar av företagets ledning (artikel 25) och införande och övervakning av åtgärder för tillbörlig aktsamhet (artikel 26). Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:312). En annan uppfattning om innehållet i det motiverade yttrandet framhölls i en reservation av Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Europaparlamentet antog sin ståndpunkt den 1 juni 2023. Trepartsmöten inleddes i juni 2023 och den 14 december 2023 träffades en preliminär politisk överenskommelse om direktivet. Enligt uppgifter från Regeringskansliet behandlades en färdigställd kompromisstext på Coreper den 28 februari 2024 men fick då inte tillräckligt stöd bland medlemsstaterna för att bli godkänd. Det belgiska ordförandeskapet har därefter fortsatt att arbeta för att ta fram en omarbetad kompromisstext som ska kunna godkännas av tillräckligt många medlemsstater. Utskottet avser att överlägga med regeringen i frågan den 21 mars 2024.

Arbete på EU-nivå om direktivets utformning pågår således.

Direktiv om hållbarhetsredovisning

I januari 2023 trädde EU-direktivet om företagens hållbarhetsrapportering i kraft (Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och förordning (EU) nr 537/2014 vad gäller företagens hållbarhetsrapportering). Syftet med direktivet är att ge finansmarknaderna tillgång till information om miljö, samhällsansvar och bolagsstyrning som är tillförlitlig, relevant och jämförbar. Hållbarhetsrapporteringen ska bidra till att styra in kapital mot hållbara investeringar för att uppnå en hållbar tillväxt. Dessutom ska den underlätta hanteringen av finansiella risker som följer av klimatförändringar, utarmning av naturresurser, miljöförstöring och brister i sociala förhållanden. De nya reglerna, som anknyter till globala standarder, lägger ett större ansvar på företagen för deras inverkan på samhället och miljön.

Genom ett tilläggsdirektiv den 28 april 2022 fick en särskild utredare (hovrättsrådet Jacob Aspegren) i uppdrag att ta ställning till hur direktivet om hållbarhetsrapportering ska genomföras i svensk rätt (dir. 2022:34). Utredaren överlämnade sina förslag till regeringen i juni 2023 i betänkandet Nya regler om hållbarhetsredovisning (SOU 2023:35). Beräkningarna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet i nationell rätt senast 18 månader efter dess ikraftträdande, dvs. senast den 6 juli 2024.

Revidering av EU:s miljöbrottsdirektiv

Våren 2022 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av EU:s miljöbrottsdirektiv (COM(2021) 851). Förslaget innehåller minimiregler om brottsrekvisit och påföljder för de allvarligaste överträdelserna av unionens miljölagstiftning och syftar till ett effektivare miljöskydd. Tillämpningsområdet utökas i förhållande till det nu gällande direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser) genom att ytterligare kategorier av straffbara gärningar införs. Bestämmelserna om påföljder skärps genom att det anges miniminivåer för den övre gränsen för straff, vilka i de allvarligaste fallen ska uppgå till minst tio års fängelse. När det gäller juridiska personer anges att sådana ska kunna hållas ansvariga och att det ska finnas effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder som kan vara antingen straffrättsliga eller icke-straffrättsliga. Det föreskrivs miniminivåer för den övre gränsen på de böter som ska komma i fråga för juridiska personer, vilka i de allvarligaste fallen ska uppgå till minst 5 procent av årlig omsättning på global nivå. Utöver de angivna påföljderna för fysiska och juridiska personer ska kompletterande sanktioner kunna påföras, t.ex. hinder att bedriva näringsverksamhet, skyldighet att återställa miljön till dess tidigare skick och, när det gäller fysiska personer, tillfälliga förbud mot att ställa upp i offentliga val.

Arbete med direktivets utformning pågår för närvarande på EU-nivå.

Hållbart företagande och bolag med statligt ägande

Den 27 februari 2020 beslutade regeringen om en ny ägarpolicy för bolag med statligt ägande. Policyn ersätter den tidigare ägarpolicyn från den 22 december 2016. Liksom tidigare ingår hållbart ägande i statens ägarstyrning. Det innebär att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Ett föredömligt agerande inkluderar ett strategiskt och transparent arbete med samarbete i fokus. Internationella riktlinjer, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska enligt policyn vara vägledande för detta arbete.

Statskontorets rapport om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

Regeringen gav i augusti 2017 Statskontoret i uppdrag att bedöma hur Sverige lever upp till FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Statskontoret överlämnade rapporten FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete (rapport 2018:8) i mars 2018. Statskontorets sammantagna bedömning i rapporten är att statliga

aktörer hittills har vidtagit relevanta åtgärder för att följa principerna. Statskontorets analys visar vidare att det finns anledning att överväga ytterligare åtgärder i syfte att förbättra efterlevnaden.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om hållbart företagande, senast våren 2023 (bet. 2022/23:NU12). Flera av dessa yrkanden är lika eller identiska med de som är aktuella i detta avsnitt. Utskottet hänvisade främst till den förda politiken och pågående arbete. Företrädare i utskottet för Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet framförde sin syn i olika reservationer.

Utskottets ställningstagande

I flera motioner förordas olika förslag om ett EU-regelverk om s.k. due diligence, dvs. tillbörlig aktsamhet när det gäller företagens ansvar för att upprätthålla mänskliga rättigheter och ta miljö- och klimathänsyn i verksamheten. I en av motionerna anføres att Sverige inte bör invänta EU utan gå fram med nationell lagstiftning när det gäller såväl due diligence som skarpare regler för hållbart företagande och exportfinansiering. Med anledning av dessa motioner kan utskottet konstatera att kommissionen för ett par år sedan presenterade ett förslag till direktiv som bl.a. fastställer en skyldighet för vissa företag att visa tillbörlig aktsamhet i sin verksamhet och i sina värdekedjor (COM(2022) 71). Syftet är att motverka negativa effekter för mänskliga rättigheter och miljö. Förslaget innehåller t.ex. krav på planer för klimatanpassning i enlighet med Parisavtalet. I förslaget finns även regler om skyldigheter för företag när det gäller faktiska och potentiella negativa effekter på mänskliga rättigheter och negativ miljöpåverkan, i fråga om företagens egen verksamhet, deras dotterbolags verksamhet och verksamhet i värdekedjan som utförs av enheter med vilka företaget har en etablerad affärsförbindelse. Kommissionens förslag behandlar även företagens ansvar om dessa skyldigheter skulle åsidosättas. Utskottet kan konstatera att det finns olika uppfattningar bland partiernas företrädare i utskottet om hur innehållet i kommissionens förslag bör utformas och hur omfattande regelverket bör vara. Utskottet kan även konstatera att arbete med direktivets utformning alltså pågår på EU-nivå, och utskottet kommer att fortsätta att följa arbetet noga framöver. Utskottet ser heller inte någon anledning för Sverige att i ett läge där kommissionen presenterat ett förslag till gemensam lagstiftning inleda en process med att ta fram nationell lagstiftning på området.

När det gäller exportfinansiering och hållbart företagande som berörs i ett par motioner, vill utskottet bl.a. framföra att EKN i sin exportfrämjande verksamhet ska följa FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt FN:s Global

Compact. EKN ska även i sitt arbete med hållbart företagande i garanti-givningen följa såväl OECD:s rekommendationer om såväl korruption vid statsstödda exportkrediter och gemensamma förhållningssätt för exportkreditinstitut som OECD:s principer och riktlinjer för att främja hållbar långivning.

När det gäller kraven på transparens om mekanismer för att utkräva ansvar när näringslivet inte lever upp till miljökrav och mänskliga rättigheter och om att regeringen bör ta fasta på Statskontorets förslag om hållbart företagande vill utskottet anföra följande. Många svenska företag bedriver redan ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete. Staten kan och bör dock vidta åtgärder för att på olika sätt uppmuntra och stödja företagen i den här strävan. Som framgår av det föregående finns det ett antal riktlinjer och vägledande principer till stöd för företagens arbete med hållbarhet. Även om de inte är bindande för företagen har de betydelse för att fästa uppmärksamhet på problem i skärningspunkten mellan handel och miljö, arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. I linje med vad utskottet anfört ovan bör i första hand hållbart företagande vila på företagen själva. Det innebär dock inte att staten inte ska kunna ställa krav på företagen. Som framgår av det föregående finns det i uppdragen till de tongivande aktörerna inom exportfrämjandet och exportfinansiering tydliggöranden om stöd och riktlinjer för företagens arbete med hållbarhet och export. Utskottet vill också framhålla att staten samtidigt har ett ansvar för att vara föregångare i arbetet med hållbart företagande och påminna om att hållbart företagande sedan ett antal år ingår i förvaltningen av bolag med statligt ägande.

Avslutningsvis förutsätter utskottet att svenska företag respekterar mänskliga rättigheter och följer internationell rätt och svensk lagstiftning.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Reservationer

1. Inriktningen för svensk handelspolitik, punkt 1 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2, 3 och 5 samt avslår motionerna

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 18–21,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Den ekonomiska globaliseringen har varit snabb, och det är viktigt att komma till rätta med den orättvisa fördelning av möjligheter som globaliseringen för med sig. Sverige har tidigare visat att det är möjligt att förena en fri och öppen handel med exempelvis höga miljökrav och ett stärkt skydd för arbetstagarnas rättigheter. I utskottets budgetbetänkande för 2024 (bet. 2023/24:NU1, rskr. 2023/24:107) föreslog vi att en rättvis handel ska återinföras som en del av det riksdagsbundna målet för handelspolitiken, men vi fick dessvärre inget gehör för vårt förslag.

Vi menar trots det att det finns skäl för riksdagen att tydliggöra för regeringen att Sverige ska stå upp för en rättvis världshandel som innebär en ansvarsfull globalisering som tar hänsyn till miljö, klimat, social trygghet, anständiga arbetsvillkor, hälsa och djurvälstånd. Sverige måste även stå upp för en världshandel som bidrar till att underlätta investeringar i klimatvänlig teknik, nå målen i Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling samt uppfylla Parisavtalet. En sådan inriktning av handelspolitiken förstärker och förankrar legitimiteten i global handel och är dessutom en förutsättning för en hållbar handel, inte minst när det gäller social hållbarhet.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

2. Inriktningen för svensk handelspolitik, punkt 1 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motionerna

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 18–21,

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2, 3 och 5 samt

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Handelsrelationer har genom historien varit en viktig faktor som förbundet olika regioner och tvingat människor att förhålla sig till varandra. När handel fungerar som bäst tillåter den ett utbyte av produkter, färdigheter och kreativitet som berikar livet för människor som bor i de områden som berörs av handelsutbytet. Alltför ofta har dock handeln använts som ett verktyg för att utnyttja, plundra och ytterligare berika de rika länderna på andras bekostnad. För varje handelsrelation som lett till utbyte av grön teknik och smarta innovationer finns en annan handelsrelation där människoliv blivit utnyttjade och miljöförstöring flyttad från ett rikt land till ett land i det globala syd.

Jag vill därför se att den svenska handelspolitiken strävar efter att åstadkomma en rättvis handel som sätter människor, social rättvisa, djur, klimatet och miljön främst och som fokuserar på samhällsvinster för alla – inte bara på vinster för storföretag. Handelspolitikens inriktning bör heller inte innebära försämringar för medborgarna i andra länder. För att handel ska kunna ske på rättvisa villkor måste man låta fattiga länder få fördelar och större handlingsutrymme att själva utforma sin handelspolitik. Handel ska också vara ett verktyg för att dela med sig av grön teknik och uppmuntra länder att stärka sin klimat- och miljöpolitik. Den överordnade inriktningen för svensk handelspolitik bör därför vara att bidra till minskade klyftor inom och mellan länder samt bidra till ökad jämställdhet och hållbar utveckling.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

3. Inriktningen för svensk handelspolitik, punkt 1 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 18–21 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 22 och
avslår motionerna

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2, 3 och 5.

Ställningstagande

Jag vill se en handelspolitik som går hand i hand med en feministisk utrikespolitik och en feministisk utvecklingspolitik och som grundas i Agenda 2030, Parisavtalet, Kunming-Montreal-avtalet och andra internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna. En sådan inriktning skulle enligt min uppfattning bidra till en hållbar global omställning. Jag vill vidare framhålla sambandet mellan bistånd och handel. Det finns mycket bistånd som handel inte kan ersätta, men handel och utvecklingsbistånd har en stor potential att samverka. För att detta ska bli verklighet krävs ett strategiskt arbete med en gedigen plan för hur handel faktiskt ska bidra till att uppfylla såväl utvecklingsmålen som de biståndspolitiska målen. Rätt utformat kan handelsbistånd leda till ekonomisk utveckling, starkare institutioner och fler hållbara jobb i fattiga länder.

Jag menar därför att alla handelsrelationer ska ta hänsyn till miljön, klimatet och de mänskliga rättigheterna. Handelspolitiken ska också bidra till att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 nås. För att det ska bli verklighet måste dessa förhållanden prioriteras i den politik som förs på området. Sverige ska vara ett föregångsland för fri, rättvis och hållbar handel, och internationella handelsavtal ska främja hållbar ekonomisk utveckling mellan parterna och inte försvåra för länder att stifta nya lagar för minskad klimatpåverkan eller till skydd för miljö, människor och djur. Jag vill att Sverige ställer högre krav på att EU:s handelspolitik ska vara ett verktyg för fattigdomsbekämpning, främjande av mänskliga rättigheter, demokratisering och global klimatomställning.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

4. Handel och konkurrensförhållanden, punkt 2 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Vi menar att Sverige som nation hela tiden måste utveckla rätt förutsättningar för att kunna vara ett attraktivt land för företag att verka i. En stor del i detta är att åstadkomma en sund konkurrenssituation för svenska företag. Det handlar såväl om företags- och exportfrämjande åtgärder som om att verka för en sund konkurrenssituation på den globala handelsarenan. När det gäller den internationella handelspolitiken menar vi att regeringen i detta sammanhang bör verka en för sund konkurrens och icke snedvridande konkurrensregler. Vi vill understryka att regeringen bör agera för att motverka att stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer agerar protektionistiskt och ger marknadsstöd och snedvridande subventioner exempelvis till landets egen industri. I de fall det uppmärksammas bör regeringen påtala vilka problem det leder till för att alltid eftersträva en fungerande global handel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Fler frihandelsavtal, punkt 3 (S, C)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 21 och
2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Fler frihandelsavtal är av stor vikt för Sveriges arbetsmarknad och ekonomi. De sätter dessutom en global standard och bidrar till en robustare handel. EU måste därför öppna sig mer mot omvärlden och aktivt arbeta för att upprätta fler frihandelsavtal. En stor del av det som produceras i Sverige går på export och bidrar på så sätt mycket till Sveriges ekonomi. Detta är både en utmaning och en möjlighet för svensk livsmedelsproduktion. Den svenska kvaliteten och det goda svenska djurskyddet har spridit sig över världen, och i dag kan man se hur efterfrågan på livsmedel i t.ex. Asien ökar stort.

Sverige bör därför verka för att fler strategiskt viktiga frihandelsavtal ingås och att de värnar miljö och klimat, hälsa, arbetstagares rättigheter och djurvälstånd. I dessa förhandlingar är det dessutom angeläget att driva på för att generellt avskaffa tullar och handelshinder inklusive för klimatvänliga varor, tjänster och teknik så att dessa kan bidra till att öka takten i klimatomställningen. Det är därför viktigt att förhandlingar om nya handelsavtal i bl.a. EU och WTO fortsätter och att regeringen aktivt verkar för att pågående avtalsförhandlingar slutförs.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Fler frihandelsavtal, punkt 3 – motiveringen (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Ställningstagande

Som jag framfört i det föregående har handelsrelationer varit en viktig faktor som förbinder olika regioner med varandra. När handel fungerar som bäst berikar den livet för människor som bor i de områden som berörs av handelsutbytet. Alltför ofta har dock handeln använts som ett verktyg för att berika de redan rika länderna på andra länders bekostnad. Detta är inte acceptabelt och jag vill därför se att de handelsavtal som EU ingår med andra länder tar hänsyn till människor, social rättvisa, djur, klimatet och miljön. Jag vill se handelsavtal som inte innebär försämringar för medborgarna i de länder som omfattas, och att de fungerar som verktyg för att dela grön teknik och uppmuntrar till att stärka klimat- och miljöpolitiken. I ett par motioner framhålls att fler handelsavtal bör ingås och att pågående förhandlingar om frihandelsavtal bör slutföras. Detta är inget som jag utan förbehåll kan ställa upp på. Jag menar att de handelsavtal som EU ingår måste ta hänsyn till bl.a. det jag här har anfört och att Sverige i annat fall bör verka för att inte ingå några handelsavtal eller slutföra några förhandlingsprocesser.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

7. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16 samt avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 9,

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 2 och 26 samt

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi förespråkar en reglerad och hållbar frihandel inom ramen för internationella överenskommelser. För oss är frihandelsavtal centrala för att stärka tillväxten och motståndskraften i EU:s ekonomier. EU behöver fortsätta att bygga öppna, robusta och hållbara handelsförbindelser med omvärlden. För att åstadkomma en mer rättvis global handel vill vi understryka vikten av att Sverige verkar för att EU ställer sociala och klimat- och miljömässiga krav när frihandelsavtal förhandlas fram. För att möjliggöra en fortsatt stark hållbar och rättvis utrikeshandel, med positiva effekter på ekonomin som helhet, bör regeringen verka för frihandelsavtal som värnar miljö och klimat, hälsa, hållbarhet, arbetstagarers rättigheter och djurvälstånd. Därutöver bör Sverige i förhandlingar om nya frihandelsavtal verka för genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännager för regeringen.

8. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 9 och

avslår motionerna
2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4,
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 2 och 26,
2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16 samt
2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi vill i detta sammanhang anføra att Sverige i samband med att EU utarbetar fler frihandelsavtal bör driva på för att dessa avtal också bidrar till de avtalslutande ländernas arbete med miljö, demokrati och jämställdhet. På det sättet kan EU bidra till att stärka både handel och demokratisering, samtidigt som biståndsarbetet i motsvarande grad kan begränsas. Handel bidrar inte sällan till detta i sig självt då tillväxt ofta, men inte alltid, bidrar till välstånd och i förlängningen demokratisering. Vi menar därför att sociala krav snarare bör utformas som eventuella bonusar än ultimata krav.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4 och
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 2 och 26 samt
avslår motionerna
2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 9,
2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16 samt
2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Det första jag vill framhålla är handelspolitikens möjligheter att motverka klimatkrisen. Det är tydligt att extrema väderhändelser som torka, översvämningar och bränder slår hårt mot människor i stora delar av världen. Eftersom handelsavtalen är ett verktyg för att driva utvecklingen framåt måste det ställas krav på att motparten lever upp till Parisavtalet. Sådana krav skulle även stärka demokratin och de rörelser som kämpar i länder som är alltför rättsosäkra för

att kunna göra framsteg i klimat- och miljöarbetet. Jag menar därför att regeringen bör verka för att EU ställer krav på att följa Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal.

Vidare vill jag framhålla att Sverige har en av de strängaste djurskyddslagarna i världen, vilket är bra. Men Sverige borde också verka internationellt för ett stärkt djurskydd. Storskaliga djurindustrier påverkar förutom djuren också ofta miljön och klimatet negativt. Dessutom ökar handel med och konsumtion av vilda djur risken att sjukdomar övergår till människor, vilket synes vara fallet med t.ex. covid 19-viruset.

Jag menar därför att Sverige bör engagera sig för att höga krav på djurskydd och minskad köttkonsumtion ska bli en beståndsdel i det globala arbetet för en hållbar utveckling. Regeringen bör därför även arbeta för att EU:s handelsavtal ska innehålla minst samma krav på tredje länder när det gäller djurskydd som de som finns i lagstiftningen på EU-nivå.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10. Hållbarhetskrav i handelsavtal, punkt 4 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23 och avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 9,

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 4,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 2 och 26 samt

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16.

Ställningstagande

Alla handelsrelationer ska ta hänsyn till miljö och mänskliga rättigheter. Det är min bestämda uppfattning. Det är därför viktigt att fattiga länders förutsättningar för rättvis handel stärks och att Sverige verkar för en sådan utveckling. Inom EU förs t.ex. genom råvaruinitiativet en samordnad politik för att säkra EU:s tillgång till naturresurser. Initiativet innefattar dock inte fattigdomsbekämpning, och här måste handelspolitiken utvecklas för att öka utvecklingsländernas handlingsutrymme. Jag anser därför att regeringen bör verka för att EU:s handelsavtal omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna och bearbeta råvaror så att det gynnar en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling lokalt.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

11. Sanktioner kopplade till hållbarhetskapitel i handelsavtal, punkt 5 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 19 och
2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av att hållbarhetskapitlen i EU:s handelsavtal följs. En brist i avtalen är att hållbarhetskapitlen inte är kopplade till sanktioner som kan vidtas om ett land inte respekterar sina åtaganden. Hållbarhetskapitlen riskerar därmed enligt vårt sätt att se det att bli tandlösa och inte ha avsedd effekt. Vi anser därför att regeringen bör arbeta för att hållbarhetskapitlen utvecklas så att sanktioner kan kopplas till de åtaganden och krav som ställs upp.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

12. Handel med klimatsmarta varor och tjänster, punkt 6 (S, C)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 4 och
2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 4 och 6.

Ställningstagande

Sverige är ett litet exportberoende land vars välförstånd till stor del bygger på handel med andra länder. En stor del av det som produceras i Sverige går på export och bidrar på så sätt till en betydande del av Sveriges ekonomi. Samtidigt vill vi framhålla att de varor och tjänster som exporteras kan vara en viktig pusselbit i en grön omställning som måste ske mot bakgrund av klimatförändringarna. Vi menar att Sverige ska vara en global föregångare när det kommer till att exportera klimatvänliga lösningar. En väsentlig del i att öka svenska företags möjligheter i detta avseende är att regeringen verkar för att internationella hinder för klimatsmarta varor och tjänster tas bort och att spridningen av klimatvänlig teknik över gränserna främjas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

13. Övrigt om utformning av handelsavtal, punkt 7 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7, 8 och 10 samt avslår motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 16 och 20.

Ställningstagande

Även om frihandel gagnar Sverige på det stora hela bör Sverige alltid verka för att i största möjliga utsträckning värna svenska intressen. Detta menar vi kan göras genom att man t.ex. försöker införa sådant som stärker svenska komparativa fördelar i avtalen och att en real tillväxt för den svenska ekonomin prioriteras. En del i detta är enligt vår uppfattning att Sverige aktivt bör ta ställning för de många sektorer där Sverige är världsledande. Sverige bör därför förtydliga vikten av att fokus vid framtida förhandlingar ligger på att motverka icke-tariffära handelshinder, detta eftersom det är mer än tullavgifter och skatter som avgör de potentiella fördelarna med ett frihandelsavtal. Extra viktigt blir det vid frihandelsavtal med avancerade länder eftersom tullarna ofta redan är låga genom WTO.

I detta sammanhang vill vi även betona att EU bör ställa krav på att stater ska ta emot sina egna medborgare i förekommande fall genom att det införs s.k. återtagandeklausuler i handelsavtalen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

14. Övrigt om utformning av handelsavtal, punkt 7 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 16 och 20 samt avslår motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7, 8 och 10.

Ställningstagande

För att länder i det globala Syd ska ha möjligheter att bromsa sina egna utsläpp och samtidigt utvecklas behöver de få tillgång till modern miljöteknik. Sverige bör enligt min mening därför i olika forum, t.ex. internationella klimatförhandlingar, verka för att miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som bidrar till klimatomställningen ges liknande undantag som finns inom Tripsavtalet för livsbesparande mediciner.

Jag vill också anföra att de handels- och investeringsavtal som EU sluter inte ska innehålla investeringsskyddsklausuler (s.k. ISDS-klausuler). Ett exempel är det internationella energistadgefördraget som är ett fördrag mellan ett femtiotal länder, framför allt EU-länderna och vissa länder i Centralasien. Avtalet innehåller en ISDS-klausul som gör att bolag kan stämna stater utanför det ordinarie rättsväsendet. Bolag får då möjlighet att stämna stater för förlorade investeringar och förlorade framtida vinster, genom privata rättsmekanismer. Jag menar att detta system underminerar länders klimat- och miljöarbete. Miljölagstiftningar riskerar att urvattnas, försvagas, eller t.o.m. dras tillbaka eftersom länder är oroliga för kostnaden för att betala bolagen vid stämningar. Jag anser därför att regeringen ska verka för att handels- och investeringsavtal inte ska ha ISDS-klausuler eller liknande.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

15. Reformering av Världshandelsorganisationen, punkt 8 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8 och avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19 samt

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 22.

Ställningstagande

WTO måste stärkas och moderniseras för att kunna möta de utmaningar som det multilaterala handelssystemet står inför. En reformering av WTO bör ta utgångspunkt i att organisationen på ett bättre sätt ska kunna hantera ökad protektionism och unilateralt agerande. Det är en förutsättning för att kunna skapa förutsägbarhet samt lika och rättvisa villkor i den globala handeln. Den geopolitiska utvecklingen de senaste åren har dessvärre påverkat den internationella handeln i fel riktning, och WTO:s förmåga att upprätthålla globala spelregler har satts på prov. I sammanhanget bör det understrykas att WTO spelar en central roll för att stödja den globala klimatomställningen genom att klargöra hur investeringar kan främjas på ett sätt som inte snedvrider handel och genom att skärpa reglerna för subventioner som skadar handeln. Sverige bör därför vara en tydlig röst för att reformera och stärka WTO.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

16. Reformering av Världshandelsorganisationen, punkt 8 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19 samt avslår motionerna

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 22 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla betydelsen för Sverige av ett fungerande globalt multilateralt handelssystem. WTO har dock länge ansetts vara satt ur spel och måste enligt vår uppfattning både utvecklas och effektiviseras för att

åter kunna bidra med trygghet och enkelhet på den globala marknaden – inte minst genom en fungerande tvistlösningsmekanism. Vi anser därför att Sverige ska verka för en reformering av WTO och att få tillbaka Kina och USA till förhandlingsbordet.

I arbetet med att modernisera WTO vill vi vidare betona behovet av att frånta Kina dess status som utvecklingsland och de fördelar som en sådan status för med sig. Överlag menar vi även att motsvarande fördelar bör avskaffas till förmån för längre perioder av genomförande av WTO:s krav och regelverk för stater som verkligen behöver det. Därutöver anser vi att WTO skulle gynnas av en närmare relation till näringslivet genom att t.ex. näringslivsorganisationer i högre utsträckning får utrymme att agera remissinstans och bollplank i frågor om WTO:s arbete. WTO bör särskilt blicka små och medelstora företags intressen, och därför bör även WTO:s arbetsgrupp Ministry of Micro, Small and Medium Enterprises (MSME) finnas kvar och dess arbete resultera i faktiska initiativ.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

17. Reformering av Världshandelsorganisationen, punkt 8 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 22 och avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 18 och 19 samt

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Sverige är ett exportberoende land vars välbefinnande byggs av fria människor som verkar på en fri och öppen marknad. Den svenska exporten bidrar till en betydande del av den svenska ekonomin, och i detta sammanhang är WTO:s regelverk mycket viktiga. WTO behöver dock reformeras för att nya globala handelsavtal återigen ska kunna tecknas. Ett globalt avtal om sänkta och borttagna tullar på miljö- och klimatteknik behöver vara högsta prioritet för ett reformerat WTO.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

18. Handelsrelationer med vissa länder och regioner, punkt 9 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 11 och 14 samt avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 11–14, 16, 17 och 24, 2023/24:484 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 13,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 10–12 och 14,

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 och

2023/24:2570 av Mathias Tegnér m.fl. (S).

Ställningstagande

För oss är frihandelsavtal centrala för att stärka tillväxten och motståndskraften i ekonomin. Sverige och EU behöver därför fortsätta bygga öppna, robusta och hållbara handelsförbindelser med omvärlden. I det föregående har vi framhållit att Sverige bör verka för att fler strategiskt viktiga frihandelsavtal ingås inom WTO och EU samt för att pågående förhandlingar om frihandelsavtal förs i hamn. I anslutning till detta vill vi särskilt framhålla att Sverige bör verka för att EU närmar sig länderna runt Stilla havet genom att ansluta sig till frihandelsavtalet Comprehensive Trans-Pacific Partnership (CPTPP).

Sist men inte minst vill vi understryka vikten av ett fortsatt stöd till Ukraina i ljuset av Rysslands orättfärdiga invasionskrig. En del i detta är att svenska och europeiska företag är centrala aktörer i Ukrainas återuppbyggnad och återhämtning. För oss är det avgörande att EU fortsätter att stödja Ukraina genom såväl tillfälliga tullåttnader som fortsatt fördjupat samarbete inom ramen för existerande avtal. Sverige bör därför verka för ett fortsatt stärkt stöd till Ukraina på handelsområdet.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Handelsrelationer med vissa länder och regioner, punkt 9 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 11–14, 16, 17 och 24 samt

2023/24:484 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 13 och avslår motionerna

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 10–12 och 14,

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:2570 av Mathias Tegnér m.fl. (S) och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 11 och 14.

Ställningstagande

Handelsrelationerna mellan EU och USA utgör en ständigt aktuell fråga. Diskussionerna om handelsavtalet TTIP är glömda och fokus ligger nu snarare på det statsstödsrace som pågår. Vår generella hållning är att statsstöd är någonting dåligt, och vi hade hellre sett en utökad handel och i förlängningen ett handelsavtal mellan EU och USA. Ett sådant avtal skulle stärka den svenska ekonomin genom att både tariffära och befintliga icke-tariffära handelshinder tas bort, men även genom att förebygga tillkomsten av nya handelshinder och minska statsstöden. Vi anser att förhandlingarna med USA i första hand bör fokusera på de områden där det finns störst möjlighet till regelsamarbete, snarare än att försöka hitta gemensamma nämnare för alla sektorer. Dessutom menar vi att det behövs en förståelse för att vissa regelverk är svåra att samköra på grund av skillnader i myndighetsstrukturer och olika produktregelverk. Ett initialt grundläggande handelsavtal innehållande de lägst hängande frukterna på området vore önskvärt för att allteftersom bygga vidare på det och inkludera fler områden och detaljer.

Vidare vill vi framhålla vikten av att Sverige inom multilaterala samarbeten står upp mot den kinesiska regimen. Vi vill också understryka att EU:s tilltänkta investeringsavtal med Kina bör ses i ljuset av den kritik som kan riktas mot regimen t.ex. när det gäller landets inrikespolitik, aggressiva diplomati och generella agerande inom multilaterala organisationer. Kina och kinesiska bolag har vidare med sina stora ekonomiska muskler tillskansat sig stort inflytande och goda utpressningsmöjligheter runt om i världen, inklusive i

Europa och Sverige. Det är inte oproblemiskt att under rådande omständigheter sluta avtal med en part som återkommande bryter mot tidigare avtal som den ingått. Här är det viktigt att inte vara naiv. Tajmningen av avtalet kan inte heller ses som annat än dålig, med tanke på rapporter i närtid som visar på hur regimen förtrycker av den egna befolkningen, inte minst minoriteter, har tilltagit. Detta menar vi kräver att regeringen verkar för att Kina, efter ett eventuellt undertecknande av avtalet, upprätthåller sin del av avtalet och att europeiska intressen värnas.

Republiken Kina (Taiwan) är däremot som bekant en välmående demokrati med nästan 24 miljoner invånare och delar en lång rad centrala värderingar med Sverige och västvärlden. Trots detta åsidosätts Taiwan återkommande inom det internationella samfundet, inte sällan som en konsekvens av Kinas agerande. EU är redan i dag en viktig handelspartner för Taiwan, men ett frihandelsavtal skulle enligt vår mening möjliggöra ytterligare tillväxt i båda regionerna. Regeringen bör därför verka för att EU upprättar ett frihandelsavtal med Taiwan.

En annan viktig handelsrelation som vi anser att Sverige och EU bör värna och stärka är den med Indien. EU är Indiens tredje största handelspartner och Indien är EU:s tionde största handelspartner. År 2021 uppgick handeln med varor till ett värde av ungefär 88 miljarder euro (10,8 procent av den totala handeln i Indien) och 2021 nådde handeln med tjänster mellan EU och Indien 30,4 miljarder euro. Vi menar därför att regeringen bör verka för att påskynda processen med att få till ett frihandelsavtal med Indien.

Vidare vill vi framhålla vikten av att det s.k. Mercosuravtalet slutförs. Mercosur utgör genom sin tullunion och dess associerade medlemmar ett av världens största handelsblock. Vi noterar att avtalet i princip är i hamn men att det ännu återstår vissa delar. Vi menar att den svenska regeringen bör verka för att avtalet snarast kommer på plats.

När det gäller Storbritannien vill vi understryka att det är positivt att man slutligen kunde enas om ett handels- och samarbetsavtal med EU. Det kvarstår dock en viss osäkerhet om de framtida handelsrelationerna, och exakt vilka konsekvenserna kommer att bli för det svenska näringslivet är inte helt klarlagt. Vi vill därför vara tydliga med att det finns ett behov av en välfungerande handelsrelation med Storbritannien inom överskådlig framtid.

Till sist vill vi framhålla betydelsen av en fungerande nordisk region. I efterdyningarna av pandemin är det extra viktigt att verka för att överbrygga gränshinder mellan de nordiska länderna för att möjliggöra en utökad handel länderna emellan. Ett steg i detta vore att utreda, identifiera och undanröja gränshinderproblem för att stärka utvecklingskraften i gränsregionerna. Regeringen bör därför initiera en översyn av hur fler gränshinder mellan de nordiska länderna kan rivas i syfte att öka handeln mellan länderna.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

20. Handelsrelationer med vissa länder och regioner, punkt 9 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 10–12 och 14 samt avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 11–14, 16, 17 och 24,

2023/24:484 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 13,

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:2570 av Mathias Tegnér m.fl. (S) och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 11 och 14.

Ställningstagande

Många miljö-, urfolk och småbrukarorganisationer och fackliga organisationer kritiserar utformningen av det s.k. Mercosuravtalet. Dessutom är flera länder inte villiga att skriva under avtalet med den utformning det har i dag. Avtalet kommer att leda till utökad produktion av livsmedel i Mercosurländerna vilket i sig kommer att leda till fortsatt skogsskövling och kontaminering av vatten och mark samt urholka urfolkens rättigheter än mer. Avtalet är inte heller utformat för att vare sig uppmuntra vidareförädling eller stärka miljö- och klimatarbetet. Detta borde enligt min mening vara den grund som handelsavtalet vilar på i stället för att som nu cementera existerande produktionsformer och maktförhållanden. Den svenska regeringen bör därför verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosurländerna och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar.

Jag vill även framhålla att EU:s associeringsavtal med Chile borde ha använts som ett verktyg för att driva utvecklingen i Chile i en mer demokratisk riktning, i synnerhet eftersom EU har planer på att säkra en del av mineralförsörjningen genom exploatering av bl.a. litium. När det gäller just litium-exploateringen är detta en process som kräver stora volymer vatten vilket kommer att drabba områden som redan har problem med vattenförsörjning. Om Chile ska bidra till att säkra EU:s försörjning av metaller och mineral måste EU självfallet också bidra till att inte bara säkra de lokala samhällenas välbefinnande utan även möjligheterna till vidareförädling. Vattenfrågan är en återkommande kritik, då Chile har privatiserat vattnet, och i dag är en stor del av företagen som äger vattenrättigheterna europeiska. Dessa företag har torrlagt stora områden, och natur, småbrukare, urfolk och kvinnor har drabbats värst.

Förutom de konsekvenser som avtalet med Chile för med sig vill jag även framhålla den stora kritik som framförts mot associeringsavtalets process. Den tidigare regeringen förhandlade fram nuvarande förslag i hemlighet utan inflytande från medborgare eller civilsamhället, medan däremot näringslivets representanter deltog under hela processen. Jag menar generellt att Sverige inte ska ingå internationella handelsavtal vars effekt förvärrar klimatkrisen och bryter mot de mänskliga rättigheterna. Den svenska regeringen bör därför verka för att stoppa handelsavtalet med Chile och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar med fokus på rätten till vatten och urfolks rättigheter.

Avslutningsvis vill jag framhålla det faktum att Marocko ockuperar Västsahara sedan 1975. Det är en ockupation som strider mot internationell rätt och som FN har antagit flera tydliga resolutioner mot. Ockupationen har även setts som illegal av den internationella domstolen i Haag.

Enligt folkrätten tillhör Västsaharas naturresurser det västsahariska folket och deras samtycke krävs för att andra aktörer ska få bruka dem. Trots detta har EU:s ministerråd röstat för att ingå ett avtal med Marocko som innebär förändringar i nuvarande associerings- och handelsavtal för att utvidga Marockos tullförmåner till produkter från det ockuperade Västsahara. I praktiken har avtalen i högre grad sedan länge indirekt avsett Västsahara, men detta var första gången ministerrådet uttryckligen ville inkludera ockuperade områden. Jag anser att Sverige därför ska säga nej till EU:s handels- och fiskeavtal med Marocko som innefattar det ockuperade Västsahara så länge det inte godkänts av Västsaharas legitima representant, den västsahariska befrielse-rörelsen Polisario.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

21. Handel med sälprodukter, punkt 10 (V, MP)

av Elin Söderberg (MP) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 22,

2023/24:511 av Alexandra Anstrell (M) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2536 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

I flera motioner anförs att regeringen bör verka för att förbudet mot handel med sälprodukter ska upphävas. Vi kan dock konstatera att riksdagen våren 2020 riktade ett tillkännagivande till regeringen med en sådan innebörd och

att regeringen i skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 (skr. 2023/24:75) anger att tillkännagivandet inte är att betrakta som slutbehandlat. Vi kan dessutom konstatera att kommissionen under innevarande år kommer att inleda en översyn av reglerna som rör handel med sälprodukter. Oaktat inställning till om förbudet mot handel med sälprodukter bör upphävas ser vi inte några skäl för att riksdagen ska göra ett nytt tillkännagivande i frågan.

Därmed avstyrks motionerna.

22. Gränsjusteringsmekanism för koldioxid, punkt 11 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Sverige och svenska företag jobbar hårt för att minska sina utsläpp. Det gör att Sverige ligger långt före många andra länder. Det är bra, för då minskar Sveriges utsläpp, och det sänker samtidigt utsläppen runtom i världen när svenska produkter och tjänster ersätter andra som framställts med smutsigare teknik. Tack vare bl.a. Sveriges nästintill utsläppsfria elsystem har många av de varor som tillverkas här ett mindre klimatavtryck än i andra länder. Samtidigt innebär detta försprång och den strikta klimat- och miljölagstiftningen att svenska företag riskerar att drabbas av osund konkurrens, när andra länder avstår nödvändiga klimatregelverk och pumpar in pengar i den smutsiga fossila industrin. Det måste vara en fördel att göra det som är bäst för klimatet, och därför vill jag införa klimattullar till EU så att klimatförstörande länder tvingas betala för sina utsläpp. Regeringen bör därför driva på för en koldioxidjusteringsmekanism i EU som är förenlig med WTO-regelverket, som minskar risken för koldioxidläckage, främjar rättvis konkurrens och stärker ambitionerna för utsläppsminskningar såväl i EU som internationellt. Intäkterna från ett sådant system bör enligt min mening bidra till att öka klimatinvesteringarna, både i och utanför EU.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

23. Frågor om den fria rörligheten för vissa varor, punkt 12 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:414 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 71 och

2023/24:418 av Tobias Andersson m.fl. (SD) samt

avslår motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 23 och 25.

Ställningstagande

EU:s förbud mot handel med svenskt snus är enligt vår uppfattning oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. När en produkt av viss nationell särart straffas ut från den inre marknaden menar vi att det är särskilt angeläget att principen om varors fria rörlighet inom unionen värnas och lyfts fram av en frihandelsvänlig nation som Sverige. Vi menar att det inte finns några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet av handelspolitiska skäl; tvärtom är argumenten för att öppna EU:s gränser för snuset långt tyngre än de eventuella hälsorisker för konsumenten som kan anses vetenskapligt belagda. Men även detta blir ovidkommande så länge handeln med cigaretter, där det finns långtgående och konstaterade hälsorisker, är fullt tillåten utan några som helst handelshinder. Snus är en traditionell svensk tobaksprodukt som har utvecklats med sin samtid. Även om snus inte kan anses vara en hälsoprodukt medför det fördelar genom att bidra till en lägre förekomst av rönksrelaterad cancer i Sverige. Genom att tillåta export av snus till EU finns det goda förutsättningar för fler svenska jobb, samtidigt som frekvensen av rönksrelaterad cancer potentiellt kan minska i EU. Förbudet mot att exportera svenskt snus inom EU är också förenat med betydande samhällsekonomiska kostnader i form av förlorade exportintäkter, men också uteblivna skatteintäkter som en ökad sysselsättning hade kunnat leda till. Så länge det är tillåtet att tillverka och sälja svenskt snus till myndiga personer i Sverige anser vi att samma förutsättningar ska gälla inom hela EU. Regeringen bör därför verka för att upphäva exportförbudet för snus inom EU.

När det gäller handel med vissa övriga produkter på EU:s inre marknad vill vi framhålla vikten av standardisering och certifiering. Produkter som inte håller måttet riskerar att skapa mer skada än nytta. En sådan produkt är

alkoholmätare. Vi anser därför att alla alkoholmätare som säljs på den inre marknaden ska vara godkända av ett ackrediteringsföretag.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

24. Frågor om den fria rörligheten för vissa varor, punkt 12 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 23 och 25 samt avslår motionerna

2023/24:414 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 71 och

2023/24:418 av Tobias Andersson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Jag anser att batterier ska produceras på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt. Det borde helt enkelt inte vara möjligt att importera mineral och metaller som inte producerats hållbart för människor och miljö till vare sig Sverige eller övriga EU. För att åstadkomma detta bör ett arbete med spårbarhets- och hållbarhetsmärkningar initieras och berörda länder bör uppmantras att utvinna mineral på ett sätt som är hållbart för både människor och natur. I sammanhanget har Sverige dessutom ett nationellt ansvar för att utvinna metaller och mineral på ett hållbart sätt för att möta en ökad efterfrågan. Jag anser att regeringen under 2024 bör återkomma med förslag på åtgärder för att förhindra import av batterimetaller som inte är hållbart producerade.

Vidare vill jag framhålla att det finns en rad bekämpningsmedel som är förbjudna inom EU men som är fria att exportera till länder utanför EU. Det är alltså bekämpningsmedel som utvecklats, producerats och exporterats från EU eftersom mottagande länder inte har lika höga krav. Detta kan inte vara rimligt och måste ses som ett av många uttryck för Europas fortsatta kolonisering av dessa länder. De förbjudna bekämpningsmedlen orsakar inte bara skada och död hos människor utan de skadar även djur och växter och förgiftar jord och vatten. Till råga på allt importerar EU sedan de livsmedel och träprodukter som har besprutats med de bekämpningsmedel som är förbjudna att använda inom EU. Jag anser att lönsamheten i att producera dessa bekämpningsmedel bör begränsas genom att man helt enkelt stoppar exporten av de bekämpningsmedel som är förbjudna att använda inom EU.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

25. Den inre marknads funktion, punkt 13 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 10 samt avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:694 av Marie Nicholson (M),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 8,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 26 och

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 23.

Ställningstagande

För Sverige är EU:s inre marknad en hemmamarknad dit över 70 procent av exporten går och från vilken över 80 procent av importen kommer. För svensk ekonomi och svenska företag har den inre marknaden öppnat många möjligheter. Därför menar vi att EU:s inre marknad måste fortsätta att utvecklas och fördjupas. Det finns fortfarande onödiga hinder för fri rörlighet för varor och tjänster som hämmar Sveriges och EU:s tillväxtpöjligheter. För att EU ska behålla och vässa sin internationella konkurrenskraft måste den inre marknaden fortsätta att anpassas till nya förutsättningar och en föränderlig värld, inte minst när det gäller den gröna omställningen. Detta är något som regeringen aktivt bör verka för. Som en del i ett sådant arbete bör regeringen driva på för att varje medlemsstat, i enlighet med kommissionens förslag, inrättar ett kontor som proaktivt identifierar problem och föreslår lösningar för att åtgärda hinder på den inre marknaden, ett s.k. single market office.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

26. Den inre marknads funktion, punkt 13 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna

2023/24:694 av Marie Nicholson (M),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 8,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 26,

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 23 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Genom medlemskapet i EU får svenska företag tillgång till den inre marknaden, vilket gagnar Sverige som exportnation. Vi ser värdet i en välfungerande inre marknad med förutsägbara och rättvisa regler. Samtidigt menar vi att synergieffekterna av en strömlinjeformad inre marknad alltid ska vägas mot riskerna med en alltför byråkratiserad inre marknad eftersom det finns en risk för onödigt kostnadsdrivande regelkrångel för svenska företag. Vi motsätter oss också de marknads- och handelsfientliga tendenser som på senare tid blossat upp inom EU med förslag likt kommissionens förslag om en industriplan för den gröna given.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

27. Den inre marknads funktion, punkt 13 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 8,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 26 och

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 23 och

avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:694 av Marie Nicholson (M) och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Konceptet strategisk autonomi, dvs. att på olika sätt förhindra att Europa blir allt för beroende av andra länder när det kommer till vissa varor och tjänster,

har diskuterats livligt de senaste åren och hamnat i ett nytt ljus i och med pandemin och Rysslands krig i Ukraina. För mig är det viktigt att en europeisk strategisk autonomi dock inte bygger på att all tillverkning ska tas tillbaka till EU. Det är angeläget att skilja på åtgärder för att bygga ett motståndskraftigt EU som kan stå emot kriser och åtgärder för att bygga handelsmurar för att ensidigt skydda europeisk industri från konkurrens. Det är min bestämda uppfattning att de sistnämnda ska undvikas. Framtidens kriser kan komma i helt nya former och dyka upp var som helst i världen, och det är inte möjligt att stå helt förberedd på varje oförutsedd kris och samtidigt ha en effektivt fungerande marknadsekonomi. Det säkraste sättet att trygga EU:s försörjning av diverse råvaror är enligt min uppfattning att ha så diversifierade värdekedjor som möjligt. Det innebär att man säkerställer utbud av enskilda varor från flera olika aktörer. Utöver detta är det viktigt att hjälpa svenska och europeiska företag att klara sig genom kriser genom att skapa så goda villkor som möjligt så att marknaden kan göra sitt jobb.

Efter 30 år med EU:s inre marknad är det tydligt att svenska företags hemmamarknad är den europeiska och det är fastslaget att handelsutbytet på den inre marknaden har gjort både Sverige och övriga Europa rikare. Därför ser jag med oro på att vissa vill sätta upp hinder såväl inom den inre marknaden som till marknader utanför EU. Jag menar tvärtom att det är viktigt att fortsätta arbetet med att fördjupa den inre marknaden framför allt när det gäller tjänster och digitala produkter. Det finns t.ex. en enorm potential i att ytterligare öppna tjänstemarknaden, och principen om ömsesidigt erkännande bör därför tillämpas fullt ut på tjänstesektorn inom EU. Det skulle bl.a. innebära att begränsningar av yrkestjänster tas bort. Ett viktigt steg för en mer integrerad tjänstemarknad är att förbättra möjligheterna för människor att temporärt jobba och ta uppdrag i olika EU-länder.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

28. Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 14 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 18, 21 och 22 samt avslår motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2 i denna del, 4 och 5.

Ställningstagande

Exporten är en av de bärande pelarna i svensk ekonomi och är grundläggande såväl för utbyte av varor och tjänster som för att människor ska kunna bo, leva och jobba i hela landet. Därför menar vi att det behövs en uttalad ambition från regeringens sida om att exporten ska öka i såväl absoluta tal som andel av BNP.

Vidare måste Sveriges innovationsledarskap användas för att stärka näringslivets exportförmåga och internationella konkurrenskraft. För att svenska företag ska kunna kliva upp i de globala värdekedjorna krävs samarbeten med internationellt ledande forsknings- och innovationsmiljöer samt en förmåga att attrahera internationell spetskompetens och internationella investeringar. Vi menar att det skapas stora möjligheter att utveckla strategiskt betydelsefulla relationer och innovationssamarbeten om Sveriges starka varumärke som framstående innovationsland tas till vara. Genom dessa samarbeten kan hållbara och klimatsmarta lösningar utvecklas samtidigt som marknadstillträde för svenska företag underlättas. Vi menar därför att samverkansprogrammen bör ges en internationell dimension för att underlätta internationellt innovationssamarbete på relevanta marknader. Det skulle också långsiktigt stödja svenska företags marknadstillträde, stärka deras position i globala värdekedjor samt öka Sveriges attraktionskraft för investeringar och spetskompetens. För att stärka det svenska innovationsledarskapet krävs det även att Sverige ökar exportfrämjandet av kunskapsintensiva tjänster.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

29. Övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande, punkt 14 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 2 i denna del, 4 och 5 samt

avslår motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 18, 21 och 22.

Ställningstagande

Vi ser positivt på import och dess betydelse för den svenska konkurrenskraften. Allt fler produkter innehåller delar som produceras någon annanstans i världen, och de värdekedjor detta genererar är naturliga och i viss grad positiva, även om geografisk närhet till sina handelspartner stundvis kan innebära ett mervärde i sig. Svenska företag får därigenom ta del av en global marknad med en ökad variation av produkter. Genom detta ökar konkurrenskraften för inhemsk produktion och därmed gynnas även exporten. Vi anser dock att importbehovet behöver utvärderas på lång sikt. Politisk instabilitet eller påtryckningar i exporterande nationer, länders monopolställning i fråga om vissa produkter eller naturliga orsaker kan förändra den globala handelsmarknaden. Regeringen bör därför utvärdera olika svenska sektors långsiktiga importbehov för att stärka den svenska produktionen av produkter som har betydelse i de globala värdekedjorna.

När det gäller konkurrenskraften ser vi positivt på de möjligheter som Sverige har, och vi förordar en politik som stärker svenska exportmöjligheter genom goda handelsrelationer och världsledande produkter och tjänster, särskilt högt upp i värdekedjan. Vår vision är att fortsätta utvecklingen genom att förädla de redan befintliga nationella konkurrensfördelarna och därmed stärka Sveriges marknadsandelar, och Sverige kan då ta del av nya och växande inter nationella tillväxtregioner. Vi ser att detta gynnar hela den nationella företagskedjan från små enskilda underleverantörer till större kluster av bolagssamarbeten.

Avslutningsvis vill vi framhålla att Sverige som nation hela tiden måste utveckla rätt förutsättningar för att vara ett attraktivt land för företag att verka i. Det handlar såväl om företags- och exportfrämjande åtgärder som om att verka för en sund konkurrenssituation på nationell nivå.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

30. Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag, punkt 15 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 20 och
avslår motion

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 24.

Ställningstagande

En stor del av de nya jobben skapas i små och medelstora företag i hela landet. För att dessa företag ska kunna växa och internationaliseras krävs ytterligare satsningar och stöd. Exempelvis spelar det statliga exportfrämjandet därmed en central roll för att företag ska kunna ta steget ut på den internationella marknaden, oavsett var i landet och i vilken bransch de befinner sig. Det handlar även om exportfinansiering genom statsstödda exportkrediter och om att utveckla satsningen på regionala exportcentrum. Vi vill särskilt framhålla vikten av att öka samarbetet mellan aktörerna inom regional exportsamverkan. Genom sådana satsningar kan mindre företags internationaliseringsbehov mötas på ett bättre sätt.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

31. Exportfrämjande åtgärder för små och medelstora företag, punkt 15 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 24 och avslår motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 20.

Ställningstagande

Som jag framfört tidigare i detta betänkande är de svenska företagens hemmamarknad den europeiska. Att Sverige är en del av den inre marknaden är av stor betydelse för såväl stora som små företag. För stora företag är ofta steget ut på den europeiska marknaden litet, men för små företag kan det vara betydligt svårare. Jag menar att det därför behövs en tydlig strategi från regeringens sida när det gäller att ge stöd och ökade förutsättningar till små och medelstora företag att exportera till EU:s inre marknad.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

32. Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher, punkt 16 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motionerna

2023/24:570 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Sveriges kulturella och kreativa näringar inom bl.a. design, musik och konst är en viktig del av den svenska exporten. Därför är det viktigt att stärka förutsättningarna för att dessa näringar ska kunna exportera. Dessutom bidrar de kreativa näringarna till att skapa en positiv bild av Sverige i omvärlden, vilket är värt att förvalta väl. Trots att kulturella och kreativa näringar inte är en av de största branscherna bidrar de med en betydande del av svensk export. Under 2022 stod de för en export om ca 194 miljarder kronor, vilket är 6,4 procent av den svenska exporten. Om den statliga kulturpolitiken blir alltför snäv och fokuserar enbart på enskilda kulturskapare finns det enligt vår mening en risk att företagarperspektivet försvinner. För att stärka exportmöjligheterna för kulturella och kreativa näringar bör regeringen undersöka vilka exportfrämjande insatser som är mest lämpade för denna bransch.

Vidare välkomnar vi att regeringen gett Digitaliseringsrådet ett nytt mandat och att det nu ska bidra till utvecklingen av regeringens strategiska arbete på digitaliseringsområdet. Att företag kan sälja varor och tjänster till andra länder är centralt för Sveriges ekonomi och för att vara konkurrenskraftiga är behovet av att vara ledande i den teknologiska utvecklingen stort. Regeringen bör därför ta fram ett program för att främja export inom techbranschen. Programmet bör fokusera på att skapa samarbeten och plattformar för innovation och utveckling av nya tjänster.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

33. Exportfrämjande åtgärder för vissa branscher, punkt 16 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 6 och
avslår motionerna

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2023/24:570 av Sten Bergheden (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Inledningsvis vill jag betona att Sverige har fantastiska förutsättningar att leverera de gröna innovationer som världen efterfrågar i den gröna omställningen. Sverige har en tradition av innovativa människor och företag, en välutbildad befolkning och en stor trovärdighet inom grön teknik. Export av svensk grön teknik för framtiden ger inte bara fler jobb och företag i Sverige utan skapar även klimatnytta långt utanför Sveriges gränser. Som exempel har tekniken för att tillverka fossilfritt stål potential att minska de globala utsläppen med 7 procent. Därför är det också viktigt att det finns mål och en plan för hur svensk export av grön teknik ska kunna öka. Jag vill därför se att Sverige använder sig av de mål för export som föreslagits av Miljömålsberedningen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

34. Team Swedens förutsättningar, punkt 17 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 19.

Ställningstagande

Den största delen av Sveriges export går till EU:s inre marknad, men det är på tillväxtmarknaderna utanför EU som den stora framtida tillväxten finns. För att öka exporten är det därför viktigt att svenska företag i högre utsträckning än i dag exporterar till marknader utanför Europa. Vi är därför måna om att den gemensamma samarbetsstrukturen Team Sweden, som syftar till att stödja näringslivets internationalisering, fortsätter att utvecklas och stärkas. Det gäller inte minst Business Sweden, som är en bärande del av Team Sweden och som har en avgörande funktion när det gäller svenskt export- och investeringsfrämjande.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

35. Business Swedens verksamhetsinriktning, punkt 18 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11 och avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 23,

2023/24:476 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 30,

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 18 och

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Som vi anfört tidigare i detta betänkande skapas en stor del av de nya jobben i små och medelstora företag i hela landet. För att dessa företag ska kunna växa och internationaliseras krävs ytterligare satsningar och stöd. Det gäller inte minst startup- och scaleup företag. Sverige är i dag ett av världens mest attraktiva länder när det gäller startup- och scaleup företag, och det är ett långsiktigt aktivt arbete som lett Sverige till denna position. Arbetet måste dock utvecklas och utökas på flera sätt. Vi menar att en del i att utveckla arbetet för att gynna denna sektor är att ge Business Sweden i uppdrag att se över hur man kan skapa ytterligare förutsättningar för svenska startup- och scaleup företag att utvidga sina internationella affärer.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

36. Business Swedens verksamhetsinriktning, punkt 18 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 23,

2023/24:476 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 30,

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 18 och

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 11.

Ställningstagande

Business Sweden ansvarar för det statligt finansierade export- och investeringsfrämjandet och fyller en viktig funktion för svenska företags export och utländska företags investeringar i Sverige. Genom sin närvaro i Sverige såväl som runt om i världen hjälper de många företag inte minst de små och medel stora, att göra internationella affärer. Vi menar samtidigt att det finns en förbättringspotential, något som inte minst betonats av Riksrevisionen. Ett exempel på den förbättringspotential som finns är Business Swedens drygt 40 kontor runt om i världen. Dessa kontor samarbetar med svenska ambassader, konsulat, handelskamrar men också andra lokala nätverk som kan gynna svenska företag. Business Swedens verksamhet har således tydliga kopplingar till de konsulära verksamheter som bedrivs vid utlandsmyndigheterna, i synnerhet i länder där Sverige har starka näringslivskopplingar. Regeringen bör därför utreda hur Business Swedens verksamhet kan stärkas och i sammanhanget belysa om det i större utsträckning än i dag går att knyta Business Swedens verksamhet till befintliga ambassader och konsulat.

Vidare vill vi framhålla att det finns en stor potential för svenska företag i Somaliland eftersom förtroendet för svenska företag och svenska produkter är stort. Regeringen bör därför ge i uppdrag åt Business Sweden att ge Somaliland ökad prioritet för att främja svenska investeringar. Det skulle gynna både nationen och svenska företag samtidigt som det underlättar att erkänna Somalilands framgångar. Ett ökat utbyte av varor och tjänster skulle även kunna leda till ett minskat beroende av bistånd i området, samtidigt som tillväxten ökar. Genom att varor produceras i Somaliland möjliggörs också en billigare import av varor till Sverige.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

37. Övrigt om exportfrämjande åtgärder, punkt 19 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 20–22 och avslår motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 21 och 22 samt

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi menar att initiativet med de regionala exportcentrumen i grund och botten är positivt för att stärka svenska företags exportmöjligheter. Samtidigt anser vi att dessa behöver drivas i en mer entreprenöriell anda och att det krävs en noggrann uppföljning. Vi menar att det finns regionala och nationella organisationer såväl som företag som har goda kunskaper om export och handel. För att ta vara på denna kompetens anser vi att regeringen bör utreda hur regional exportrådgivning ska kunna upphandlas och drivas av fristående aktörer. Det är även angeläget att de insatser regeringen gör samordnas med andra statliga insatser, t.ex. för näringslivet eller arbetstagarerna, så att dessa inte riskerar att dra åt olika håll. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att överväga att införa en nationell samordning av dessa insatser.

Vi vill vidare framhålla att Sverige tillhör världstoppen inom en rad områden som är intressanta för FN, såsom utvecklingen av medicinteknik och klimatinnovationer. Trots detta är det endast en bråkdel av FN:s upphandlingar som tillfaller svenska bolag. Andelen upphandlade varor och tjänster som upphandlas från Sverige understiger dessutom vida Sveriges andel av FN:s budget. Vi ser att det finns en stor potential för svenska bolag att öka sin vinst om den svenska andelen kan växa, inte minst med tanke på de högkvalitativa produkter och tjänster som svenska företag kan erbjuda. Vi menar att Sverige i högre grad behöver skapa förutsättningar för svenska företag att delta i internationella upphandlingar där de konkurrerar på en rättvis spelplan. Genom att t.ex. stärka kunskapen på området inom svenska handelskamrar och Business Sweden tror vi att de svenska företagens andel kan öka. Vi anser därför att regeringen bör bistå svenska företag genom att utveckla insatser som ökar deras möjligheter att medverka i FN-upphandlingar.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

38. Övrigt om exportfrämjande åtgärder, punkt 19 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 21 och 22 samt

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 och

avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 20–22 och

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige bedriver ett omfattande handels- och investeringsfrämjande via t.ex. EKN, SEK och Business Sweden i form av stöd, exportkrediter och garantier. Granskningar genomförda av Amnesty, Diakonia och riksdagens utredningstjänst visar att det finns stora brister i insynen i EKN, SEK och Business Sweden samtidigt som de med stora summor ger stöd till investeringar i och handel med diktaturer. Även om regeringen i regleringsbrevet till EKN under senare år tydliggjort att myndigheten ska ”säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med – samt informera om – OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact samt FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter” menar jag att det återstår ett stort arbete för att dessa ord ska få genomslag i praktiken. Jag anser att det t.ex. är orimligt att riksdagen inte kan få ta del av information om till vilka länder ett statligt helägt bolag som SEK utfärdar krediter. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om ökad insyn i den verksamhet som EKN och SEK bedriver.

Samtidigt som de auktoritära regimerna i Syrien, Egypten och Jemen med våld försökt slå ned folkliga revolter har svenska myndigheter med resurser från den svenska staten bl.a. via EKN understött handel och omfattande investeringar i dessa regimer. Jag är inte emot att handel bedrivs med diktaturer, tvärtom finns det exempel på hur handelsblockader slagit hårt mot civilbefolkningen. Jag menar dock att det är centralt att det finns tydliga kriterier för den exportfrämjande verksamheten så att handel och investeringar inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller stärker auktoritära regimer. Regeringen bör därför skärpa kriterierna inom svenskt exportfrämjande när det gäller mänskliga rättigheter.

Till sist vill jag framhålla samarbetet Export Finance for Future (E3F), som inleddes 2021 för att få offentlig exportfinansiering att vara en tydlig drivkraft i kampen mot klimatförändringarna. Utöver Sverige deltar Danmark, Frankrike, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Länderna har kommit överens om att arbeta för att öka incitamenten till hållbara projekt, starta en klimatorienterad översyn av ländernas respektive handels- och exportfinansieringsaktiviteter för att få en gemensam och dokumenterad förståelse för exportfinansieringens klimat påverkan och arbeta med att förbättra insynen i klimatrelaterad information, särskilt när det gäller identifiering av hållbara projekt. Jag anser att det är positivt att länder går samman för att ta ansvar för exportfinansieringen som har varit ett återkommande problem när det gäller klimat och miljö. Tyvärr saknar ramarna för samarbetet tydliga riktlinjer för att fasa ut alla fossila bränslen. Även om det står klart att E3F-länderna vill stoppa exportfinansiering till kol och kolkraft saknas det åtaganden i fråga om olja och gas. Dessutom saknas det tydliga tidslinjer och mål. Jag anser att regeringen i internationella samarbeten, såsom E3F, ska verka för att exportfinansiering har som mål att fasa ut fossila bränslen snarast.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

39. Utländska direktinvesteringar, punkt 20 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 23 och avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 och

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

Sverige är ett ledande innovationsland och det finns således stor potential att attrahera utländska kunskapsintensiva företag att investera och förlägga verksamhet här. Utländska investeringar bidrar till jobb, tillväxt och en stärkt konkurrenskraft. Hälften av den svenska exporten kommer från utlandsägda företag som investerat i Sverige och nästan hälften av de privata investeringarna inom forskning och utveckling görs av utlandsägda företag. Digitaliseringen, regionaliseringen av globala värdekedjor och kraven på ökad hållbarhet ökar Sveriges attraktionskraft för avancerad produktion med innovativa metoder.

Detta måste Sverige ta vara på. Det finns t.ex. stora möjligheter att främja expansion av högkvalitativa verksamheter som redan är etablerade i Sverige, i synnerhet av strategiskt viktiga företag i lands- och glesbygd. Främjandet av utländska investeringar bör enligt vår uppfattning fokuseras på investeringar med särskilt hög potential och kvalitet att tillföra nya arbetstillfällen, kapital, kunskaper eller nya marknader i hela landet. Samtidigt vill vi understryka att det är viktigt med ett system för granskning av utländska investeringar inom skyddsvärda områden. Ett sådant system bör dock utformas på ett sätt som utgår från att Sverige ska vara ett attraktivt land för utländska investeringar och som inte hindrar investerare från att söka sig till Sverige.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

40. Utländska direktinvesteringar, punkt 20 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Johnny Svedin (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 och avslår motionerna

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 25 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 23.

Ställningstagande

Kina och kinesiska bolag har med sina stora ekonomiska muskler tillskansat sig stort inflytande och goda utpressningsmöjligheter runt om i världen, inte minst i övriga Asien och Afrika men även i Europa och Sverige. Detta har i Sverige synliggjorts genom hot om och faktiska ekonomiska repressalier för Sverige och svenska bolag som en konsekvens av korrekt kritik av regimen och dess agerande. Totalförsvarets forskningsinstitut har identifierat 65 bolag i Sverige med kinesiska ägare. Vi vet samtidigt att Kina bedriver cyberspionage för att främja sina ekonomiska och militära intressen, något Säkerhetspolisen menar har ökat i Sverige de senaste åren. Som ett led i att kunna stävja en farlig utveckling och värna svenska intressen anser vi att effekten av kinesiska direktinvesteringar i Sverige ska utredas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

41. Utländska direktinvesteringar, punkt 20 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 25 och avslår motionerna

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 15 och

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 23.

Ställningstagande

En radikalt förändrad säkerhetspolitisk situation får följder också för handelspolitiken. I den bästa av världar skulle fri handel och öppenhet råda, men det är ett faktum att regler som syftar till att skydda svenska säkerhetspolitiska intressen måste finnas. Mot bakgrund av den säkerhetspolitiska utvecklingen behöver denna typ av hänsyn tas i högre utsträckning än tidigare. I grunden ska Sverige vara en öppen ekonomi som välkomnar investeringar, men samtidigt behöver det finnas möjlighet att granska investeringar i exempelvis samhällsviktig infrastruktur och liknande. Jag menar att regeringen därför behöver göra en utförlig analys av vilka åtgärder som behöver vidtas från Sveriges sida exempelvis när det gäller utländska direktinvesteringar.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

42. Hållbart företagande, punkt 21 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 4–6 och 15 samt avslår motionerna

2023/24:893 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 7,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25,

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 112 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 20.

Ställningstagande

För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar för sina förehavanden menar jag att det är av stor vikt att de förslag som regeringen tar fram och som berör företag tar utgångspunkt i ett klimat- och miljöperspektiv. Jag är medveten om att det pågår förhandlingar på EU-nivå om tillbörlig aktsamhet för företag (s.k. due diligence), men Sverige kan inte vänta på dessa processer utan dessa krav borde hanteras nationellt redan nu. Tyvärr omfattar det aktuella EU-direktivet bara en bråkdel av företagen eftersom förslaget har urvattnats under förhandlingsprocessen. Regeringen bör därför ta fram nationella regler för tillbörlig aktsamhet för företag som med ett klimat- och miljöperspektiv reglerar företags agerande utomlands.

Vidare vill jag framhålla att det i Agenda 2030:s mål Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt står att arbetstagarnas rättigheter måste skyddas och att modernt slaveri, människohandel och barnarbete måste stoppas. FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (UNGP) bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar för att respektera dem och individens möjligheter att få sin sak prövad vid kränkningar. I tider av kris ser man att dessa värden kan hamna i skymundan, och nu precis som alltid är det viktigt att dessa värden bevakas. Statskontoret har i rapporten FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete analyserat Sveriges efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och lämnat förslag på åtgärder. Jag instämmer i den bild som Statskontoret ger av hur svenska företag bättre kan följa FN:s vägledande principer och vikten av att de gör det. Regeringen bör därför återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete.

Som framgår av det anförda menar jag att det finns stora möjligheter till förbättringar av lagar och regler när det gäller företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljöarbete. För att få till stånd en förändring anser jag att regeringen bör ta ett helhetsgrepp för att förbättra lagar och regler när det gäller företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö.

Avslutningsvis vill jag framhålla att svenska företag och investerare självklart inte ska investera på ockuperad mark. Regeringen bör därför ta fram riktlinjer för att förhindra detta.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

43. Hållbart företagande, punkt 21 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25 och avslår motionerna

2023/24:893 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 7,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 4–6 och 15,

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 112 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 20.

Ställningstagande

Jag är av uppfattningen att svenska och europeiska företag bör göra mer för att säkerställa att de och deras underleverantörer erbjuder goda arbetsvillkor och respekterar mänskliga rättigheter, även i delar av verksamheten som äger rum utanför EU. Detsamma gäller också företagens miljö- och klimatpåverkan. Samtidigt är det viktigt att svenska företag inte får konkurrensnackdelar i förhållande till andra företag inom EU. Därför menar jag att regeringen bör driva på för att EU ska anta kommissionens förslag om ett regelverk för tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet (s.k. due diligence). Ett sådant regelverk skulle vara positivt för såväl mänskliga rättigheter som miljön och klimatet, samtidigt som det skapar en sundare konkurrenssituation inom EU. Det skulle även skapa bättre förutsättningar att ställa liknande krav vid förhandlingar om frihandelsavtal och annan verksamhet utanför EU.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

44. Hållbart företagande, punkt 21 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:893 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 7,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22,
2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 112 och
2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 20 och
avslår motionerna
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 4–6 och 15 samt
2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25.

Ställningstagande

Det rapporteras ofta om företag som bryter mot de mänskliga rättigheterna och inte tar hänsyn till miljön eller arbetstagarnas rättigheter. Det sker överallt i världen. För att sätta stopp för företag som agerar på detta sätt anser jag att det behövs ett bindande globalt regelverk. Det skulle leda till en hållbar konkurrens och innebära att bolag som tar ansvar premieras. Ett sådant regelverk bör även innehålla minimiregler med sanktioner som träder i kraft vid överträdelser. Utan ett bindande regelverk som är kopplat till någon form av sanktioner går det inte att ställa företagen till ansvar om de inte tar hänsyn till miljön och de mänskliga rättigheterna. Internationellt bindande bestämmelser för att hålla stater ansvariga för grova miljöbrott blir alltmer angeläget. Sådana regler skulle få särskilt stor betydelse för fattiga länder med svag miljölagstiftning. Jag menar att regeringen bör verka för att Sverige driver på för att åstadkomma ett globalt bindande regelverk för företags ansvar när det gäller såväl miljö som fackliga och mänskliga rättigheter. Detta skulle kunna åstadkommas exempelvis genom att få till stånd ändringar av Romstadgan och relevanta delar av skadeståndsrätten.

Ett starkt arbete för social och ekologisk hållbarhet är vidare viktigt för näringslivets konkurrenskraft. När samhället nu ställer om är ett sådant arbete grundläggande för att gynna den svenska exporten och för att svenska företag inte ska hamna på efterkälken. Det är även viktigt för varumärket Sverige. Därför bör både EU och Sverige lagstifta om att företag ska respektera mänskliga rättigheter, miljö och Parisavtalet genom hela leverantörskedjan så att t.ex. barnarbete och förstörelse av ekosystem stoppas. I sammanhanget är det också viktigt att det finns tydliga krav på transparens och mekanismer för att utkräva ansvar när näringslivet inte lever upp till sitt ansvar för miljö och mänskliga rättigheter. Det kan t.ex. ske genom utvärderingar av varje företag som får statliga exportkrediter enligt de ansvarskriterier för miljö och mänskliga rättigheter som ställs upp i regelverken.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:364 av Alexander Christiansson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om exportfrämjande insatser och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:402 av Beatrice Timgren m.fl. (SD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka inom EU för upphävandet av förbudet mot försäljning av produkter från säl och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:414 av Thomas Morell m.fl. (SD):

71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alkometare ska vara godkända av ett ackrediteringsföretag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:418 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att avskaffa Europeiska unionens exportförbud av svenskt snus och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:423 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för icke snedvridande konkurrens nationellt och globalt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering bör göras gällande svenska sektors långsiktiga importbehov och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka svenska exportmöjligheter gällande produkter högt upp i värdekedjan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera ett industri- och exportfrämjande program för techsektorn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtal i första hand ska prioritera en real tillväxt för den svenska ekonomin och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka icke-tariffära handelshinder i handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala krav i handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkorporera återtagsklausuler i handelsavtalen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handelsavtal mellan EU och USA och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ratificering av Mercosuravtalet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för EU-samarbetet verka för frihandelsavtal med Taiwan och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramarna för multilaterala samarbeten ska stå upp mot den kinesiska regimen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda konsekvensen av kinesiska statens direktinvesteringar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s investeringsavtal med Kina och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även fortsatt måste verka för goda handelsrelationer med Storbritannien, oaktat dess relation till EU, och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att Kina inte ska ha orättvisa fördelar inom WTO-systemet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att WTO:s relation till näringslivet stärks och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistå svenska företag i deras medverkan i upphandlingar inom FN och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur framtida regional exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell samordning av medel avsedda för exportfrämjande med andra statliga insatser och tillkännager detta för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Business Swedens verksamhet kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Sverige kan identifiera och undanröja gränshindersproblem i Norden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som medlem i EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att skärpa kriterierna när det gäller mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:476 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrera Business Swedens verksamhet till ambassader och konsulat och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:484 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda etableringen av ett frihandelsavtal mellan EU och Indien och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:511 av Alexandra Anstrell (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör driva frågan om att upphäva förbudet mot handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige också skyndsamt bör driva frågan om att få ett tillstånd i EU för handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:570 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydlig strategi för ökad export av svensk mat och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:694 av Marie Nicholson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre konkurrensvillkor och en implementering av EU-direktiv som stärker svenska företags konkurrenskraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:893 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt ska verka för att EU lagstiftar om att företag ska respektera mänskliga rättigheter, miljö och Parisavtalet genom hela leverantörskedjan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla handelsrelationer som Sverige medverkar i ska ta hänsyn till miljö, klimat och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara ett föregångsland för fri, rättvis och hållbar handel och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelspolitiken ska vara omställningsdrivande och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa skarpare krav och villkor genom Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för ett minimiregelverk med sanktioner för att ställa företag som bryter mot mänskliga rättigheter till svars och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det överordnade målet för svensk handelspolitik bör vara att bidra till minskade klyftor inom och mellan länder samt ökad jämställdhet och hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ställer krav på efterlevnad av

- Parisavtalet i alla förhandlingar om handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett klimat- och miljöperspektiv enligt human rights och environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att förbättra lagstiftningen gällande företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Mercosur och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Chile och kräva bindande klimat- och miljöåtaganden för fortsatta förhandlingar med fokus på rätten till vatten och urfolks rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att stoppa handelsavtalet med Kina och kräva bindande klimat-, miljö- och människorättsåtaganden med fokus på minoriteters och urfolks rättigheter för fortsatta förhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör säga nej till EU:s handels- och fiskeavtal med Marocko som innefattar det ockuperade Västsahara så länge som det inte godkänts av Västsaharas legitima representant Polisario och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta riktlinjer för att förhindra att svenska företag och investerare investerar på ockuperad mark och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att handels- och investeringsavtal inte ska ha ISDS-klausuler eller liknande och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att kapitlen om hållbarhet i de handelsavtal som EU ingår med andra länder ska stipulera sanktioner ifall parterna inte håller sina åtaganden och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i internationella klimatförhandlingar och andra forum, bör verka för att miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som bidrar till klimatomställningen ges liknande undantag som finns inom Tripsavtalet gällande livsbesparande mediciner och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast 2024 ska inga nya svenska exportkrediter och lån avtalas för investeringar längs någon del av den fossila bränslevärdekedjan eller kedjor associerade till fossila bränslen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella samarbeten såsom E3F ska verka för att exportfinansiering har som mål att fasa ut fossila bränslen snarast, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma senast 2024 med förslag på åtgärder för att förhindra import av batterimetaller som inte är hållbart producerade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att stoppa exporten av produkter som är förbjudna att användas inom EU och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att handelsavtalen ska ha minst samma krav kring djurskydd för tredje land som finns i lagstiftningen på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ökad insyn i den verksamhet som EKN och SEK bedriver och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara pådrivande för att EU inför klimattullar som minskar risken för koldioxidläckage, främjar rättvis konkurrens och stärker ambitionerna för utsläppsminskningar såväl i EU som internationellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett avskaffande av internationella handelshinder för klimatsmarta varor och tjänster, i syfte att främja spridningen av klimatvänlig teknik över gränserna, och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för svensk klimatsmart export genom att införa de mål för export av klimatsmart teknologi som beslutades av Miljömålsberedningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ömsesidigt erkännande avseende tjänstesektorn inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett striktare EU-regelverk gällande företags ansvar att upprätthålla mänskliga rättigheter och miljö- och klimathänsyn i frihandelsavtal och vid annan verksamhet utanför unionen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU diversifierar sina handelskedjor genom att säkra utbud från flera aktörer, särskilt av kritiska råvaror, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få till stånd fler frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett globalt avtal om sänkta och borttagna tullar på miljö- och klimatteknik behöver vara högsta prioritet för ett reformerat WTO och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna EU:s inre marknad ytterligare och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydlig strategi till stöd för små och medelstora företags möjligheter att exportera till EU:s inre marknad och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handelsregler avseende vissa länder och granskning av direktinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2519 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda Business Swedens mandat i Taipei och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för EU-samarbetet verka för frihandelsavtal med Taiwan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2536 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till undantag inom EU för att möjliggöra försäljning av sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2570 av Mathias Tegnér m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handelspolitiska prioriteringar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Business Swedens möjligheter att främja svenska startup-företags och scaleup-företags internationella affärer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2632 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska stå upp för en handelspolitik som värnar bl.a. miljö, klimat, social trygghet, arbetstagares rättigheter, hälsa samt djurvälstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska stå upp för en handelspolitik som bidrar till att nå Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling samt uppfyllandet av Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att internationella hinder för klimatsmarta varor och produkter tas bort och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att investeringar i klimatvänlig teknik underlättas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att främja spridningen av klimatvänlig teknik och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att stärka och modernisera WTO och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att utveckla och fördjupa EU:s inre marknad och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att varje medlemsstat inrättar ett kontor för den inre marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett fortsatt stärkt stöd till Ukraina på handelsområdet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att få undantag från eller helt häva EU-förbudet mot handel med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att fler frihandelsavtal ingås samt att pågående förhandlingar om frihandelsavtal förs i hamn och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU ansluter sig till frihandelsavtalet CPTPP och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det ställs sociala krav i frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det ställs klimat- och miljömässiga krav i frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla hållbarhetskapitel i frihandelsavtal och koppla dem till sanktionsmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka exporten i absoluta tal och som andel av BNP och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de aktörer som ingår i Team Sweden, inte minst Business Sweden och Visit Sweden, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen exporterande små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka Sveriges innovationsledarskap för att stärka näringslivets exportförmåga och internationella konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka exportfrämjandet av kunskapsintensiva tjänster och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka Sveriges attraktionskraft för utländska investeringar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ansvarslag på EU-nivå där företag hålls ansvariga för miljöbrott och brott mot mänskliga rättigheter i hela sina leverantörskedjor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tydliga krav på transparens och mekanismer för att kräva ut ansvar när näringslivet inte lever upp till sitt ansvar för miljö och mänskliga rättigheter, t.ex. genom att utvärdera varje företag som får statliga exportkrediter enligt ansvarskriterier för miljö och mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald, främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka djurskyddet och minska de globala klyftorna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s handelsavtal omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna och bearbeta råvaror så att det gynnar en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling lokalt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.